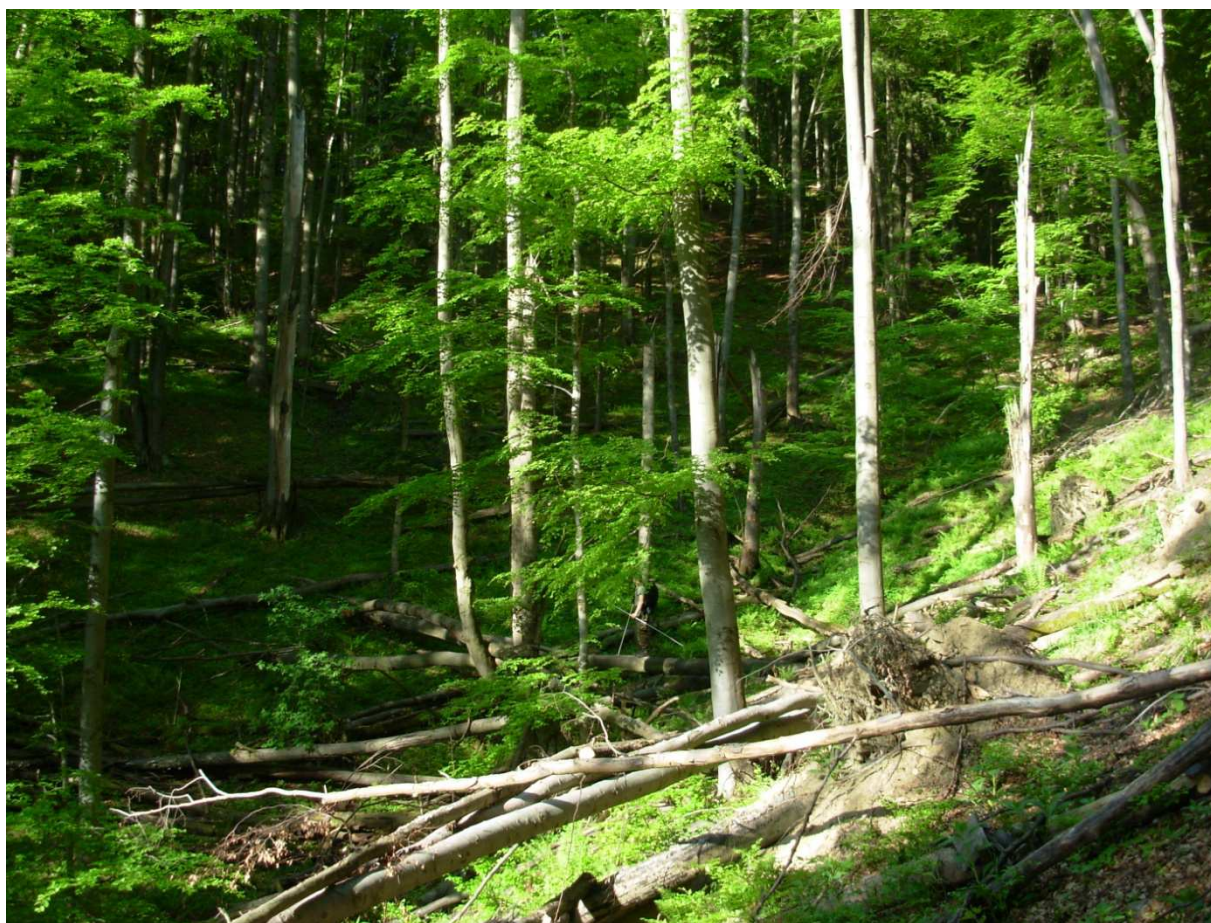

Vymezení nových maloplošně chráněných území v Ptačí oblasti Horní Vsacko a zhodnocení významu klíčových lesních porostů a komplexů pro předmětné a zvláště chráněné druhy ptáků

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

 nadace
partnerství
| LIĐE A PŘÍRODA

Podpořeno z Programu švýcarsko-české spolupráce. Supported by a grant from Switzerland through the Swiss Contribution to the enlarged European Union.

Valašská Bystřice, 2013

Objednatel: Hnutí DUHA Olomouc, Dolní náměstí 38, 77200 Olomouc, IČ: 44936454

Zhotovitel: Český svaz ochránců přírody, Základní organizace 76/06 Orchidea Valašsko,
IČ: 49563289, Valašská Bystřice 185, 756 27 Valašská Bystřice

Řešitelé: Daniel Křenek, Jiří Pavelka

Recenzovali:

Doc. Ing. Ivo Machar, Ph.D.,
Bc. Martin Vymazal

Obsah

1. Úvod	1
2. Vymezení studie	2
3. Cíle studie.....	3
4. Charakteristika Ptačí oblasti.....	3
5. Stručná charakteristika jednotlivých druhů	6
5.1. Strakapoud bělohřbetý (<i>Dendrocopos leucotos</i>).....	6
5.2. Datel černý (<i>Dryocopus marcius</i>)	7
5.3. Žluna šedá (<i>Picus canus</i>).....	7
5.4. Lejsek malý (<i>Ficedula parva</i>)	8
5.5. Lejsek bělokrký (<i>Ficedula albicollis</i>)	8
5.6. Holub doupňák (<i>Columba oenas</i>).....	9
5.7. Čáp černý (<i>Ciconia nigra</i>).....	10
5.8. Puštík bělavý (<i>Strix uralensis</i>)	10
5.9. Sýc rousný (<i>Aegolius funereus</i>).....	11
5.10. Datlík tříprstý (<i>Picoides tridactylus</i>)	12
6. Metodika	12
6.1. Mapování kvality biotopů - revize porostů	13
6.2. Mapování současného stavu populací druhů, které jsou předmětem ochrany a dalších zvláště chráněných druhů ptáků.....	15
7. Výsledky	16
7.1. Vyhodnocení současného stavu populací jednotlivých druhů ptáků, které jsou předmětem ochrany Ptačí oblasti, dalších zvláště chráněných druhů a zhodnocení vývojového trendu jejich populací.....	16
7.1.1. Strakapoud bělohřbetý.....	16
7.1.2. Lejsek malý	20
7.1.3. Lejsek bělokrký	24
7.1.4. Holub doupňák	25
7.1.5. Žluna šedá.....	27
7.1.6. Datel černý	28
7.1.7. Puštík bělavý.....	31
7.1.8. Sýc rousný.....	32
7.1.9. Datlík tříprstý.....	34
7.1.10. Čáp černý.....	36
7.2. Obecné poznatky získané z ornitologických průzkumů v Ptačí oblasti	38
7.3. Vyhodnocení kvality biotopů	40
7.3.1. Zhodnocení lesnického hospodaření v Ptačí oblasti	40
7.3.2. Přehled nejvýznamnějších porostů z hlediska ochrany významných druhů ptáků a dalších skupin organismů, jejich charakteristika, doporučení vhodných způsobů hospodaření, včetně navržení nových zvláště chráněných území.....	50

7.3.2.1. Jedlobukový porost nad závěrem údolí Raťkov	50
7.3.2.2. Návrh PR Smradlavá – Vachalka.....	51
7.3.2.3. Zbytky starých bukových porostů na západním svahu vrchu Jeseníková.....	53
7.3.2.4. Zbytky starých jedlobukových porostů na východním svahu Zadní Kyčery.....	55
7.3.2.5. Staré jedlobukové lesní komplexy na JZ svazích Tanečnice.....	56
7.3.2.6. Zbytky starých bukových a jedlobukových porostů na JZ svahu Papradného.....	57
7.3.2.7. Zbytek starých bukových porostů na JV svazích vrchu Beskyd.....	58
7.3.2.8. Komplex bučin a jedlobučin v závěru údolí Lušová.....	60
7.3.2.9. Komplex selských lesů nad závěrem východní větve údolí Dinotice	62
7.3.2.10. Návrh PR Dinotice	63
7.3.2.11. Návrh PR Peciválka	65
7.3.2.12. Selské lesy na svazích údolí Dinotice a v oblasti vrchu Kladnatá	66
7.3.2.13. Návrh rozšíření PR Kutaný.....	67
7.3.2.14. Staré bukové a jedlobukové porosty mezi údolím Dinotice a Hrubý Kožůšek	69
7.3.2.15. Návrh PR Minářová (údolí Dinotice)	71
7.3.2.16. Čerňanská Kyčera	73
7.3.2.17. Rozšíření PR Makyta.....	74
7.3.2.18. Návrh PR Provazný a Břežitá	76
7.3.2.19. Návrh PR Malý Javorník.....	80
7.3.2.20. Návrh PR Pavelčena (Pavelečná).....	83
7.4. Vyhodnocení revize porostů ze studie 2006 (Křenek 2006)	85
7.5. Vyhodnocení ochrannářských opatření v období 2007-2012 ve vztahu k předmětům ochrany a dalším ochrannářsky významným druhům.....	85
7.6. Návrhy opatření pro udržení stavu populací ptačích druhů, které jsou předmětem ochrany v Ptačí oblasti a zlepšení stavu lesních ekosystémů.....	89
8. Diskuze	94
9. Souhrn	98
10. Závěr.....	102
Přílohy	102
Příloha č. 1 – mapy kategorizace porostů, jádrových území a návrhů MZCHÚ	
Příloha č. 2 – mapy fragmentace porostů	
Příloha č. 3 – mapy rozšíření významných druhů ptáků	
Příloha č. 4 - mapovací karta	
Příloha č. 5 – fotodokumentace	
Příloha č. 6 - mapy nejvýznamnějších porostů a komplexů	
Literatura.....	103
.....	

1. Úvod

Ptačí oblast Horní Vsacko byla vyhlášena pro 5 druhů ptáků vázaných na lesní prostředí. Mimo tyto druhy se v lesích Ptačí oblasti pravidelně vyskytuje dalších 7 druhů zařazených do přílohy I směrnice Rady 2009/147/EC o ochraně volně žijících ptáků a také celkem 18 druhů chráněných dle přílohy III vyhl. MŽP ČR č. 395/1992 Sb. ve třech kategoriích ohrožení.

Většina těchto druhů vyžaduje pro úspěšné přežití přírodě blízké lesní porosty s výskytem různorodých prvků, nezbytných pro zajištění jejich nároků v průběhu celé sezóny a to na dostatečně velkých plochách. Způsoby hospodaření v lesích, aplikované několik posledních desetiletí, však vedly u nás a v různé míře i jinde v Evropě ke vzniku lesů takového charakteru, který těmto náročným druhům úspěšné přežívání většinou neumožňuje. Tento typ lesů představují v podmínkách ČR především uniformní, stejnověké smrkové, borové, topolové nebo i bukové monokultury bez prostorové rozmanitosti a s absencí nezbytných prvků, navíc často s velkou mírou fragmentace.

Biotopově náročné druhy ptáků tak byly vytlačeny do posledních zbytků lesů splňujících jejich požadavky, ať již byly tyto lesy zachovány cíleně (např. MZCHÚ), nebo z jiných důvodů (např. díky nepřístupnosti terénu nebo zanedbání hospodaření). Nejinak tomu bylo i v Ptačí oblasti (dále PO) Horní Vsacko. Ačkoliv oproti mnoha jiným oblastem doposud území PO poskytuje podmínky pro přežití určitého počtu párů těchto ohrožených druhů (díky tomu také mohla být PO vyhlášena), průzkumy, které probíhaly v posledních letech prokázaly, že i zde jsou jejich výskyty vázány na rozlohou velmi omezené plochy (např. u strakapouda bělohřbetého pouhých cca 5% rozlohy všech lesů PO). S postupným získáváním nových údajů bylo tudíž čím dál více zřejmé, že druhy, pro které byla poměrně rozsáhlá PO vyhlášena, v ní ve skutečnosti přežívají jen díky její plošně velmi omezené části.

Z uvedených skutečností je zřejmé, že tyto plochy mají pro fungování celé PO naprosto klíčový význam. Především z tohoto důvodu byla již brzy po vyhlášení PO zpracována studie (*Křenek D., 2006: Vymezení jádrových území a návržení přírodě blízkého hospodaření v lesích s ohledem na zachování ptačích druhů, jako předmětů ochrany v Ptačích oblastech Horní Vsacko a Beskydy, dep. In CHKO Beskydy*), (dále jen studie 2006), ve které byly vymezeny jednotlivé klíčové porosty a jejich celé komplexy (tzv. jádrová území).

Od doby vydání studie pokračovaly v PO intenzivní průzkumy zaměřené především právě na zmiňovaná jádrová území. Kromě pravidelného monitoringu druhů, které jsou předmětem ochrany v Ptačí oblasti a dalších druhů přílohy 1 směrnice o ptácích (2006 - 2011) byla všechna jádrová území (dále JÚ) v letech 2006 až 2012 nejméně dvakrát systematicky prozkoumána a byla získána řada nových údajů o populacích předmětných i dalších ohrožených ptačích druhů, počínaje jejich početnostmi, rozšířením a biotopovými nároky až po poznatky týkající se využívání jednotlivých porostů a jejich komplexů těmito druhy.

Od zpracování studie v roce 2006 došlo k dalším hospodářským zásahům v jádrových územích, které negativně změnilo kvalitu biotopů v některých porostech, další změny nastaly působením klimatických vlivů. Ze systematicky prováděných průzkumů vyplývá, že dochází k rychlému poklesu početností některých lesních druhů, které jsou v PO předměty ochrany a je nutné zvolit takovou strategii jejich ochrany, která zajistí dlouhodobě vhodné podmínky pro jejich přežití. Tato strategie spočívá jednak v trvalém zachování nejhodnotnějších porostů, v ostatních významných porostech potom v nastavení takového způsobu hospodaření, který nebude zhoršovat jejich kvalitu a pro ochranu ohrožených druhů bude dlouhodobě efektivní.

Jedním z hlavních cílů studie je poukázat na všechna „hot spots“ diverzity předmětných i dalších ohrožených druhů v PO, aby tak mohla být zajištěna maximální efektivita jejich ochrany na plošně omezené, avšak velmi významné části PO.

2. Vymezení studie

Studie se zaměřuje na 2 základní aspekty

- A) Významné druhy ptáků z hlediska ochrany přírody
- B) Zhodnocení kvality významných lesních porostů.

- A) **Významné druhy ptáků** z hlediska ochrany přírody (dále ochránářsky významné druhy) jsou takové druhy, které jsou vzhledem ke svým biotopovým nárokům více či méně vázány na přírodě blízké porosty bučin a jedlobučin a zároveň patří mezi druhy zařazené v příloze 1 směrnice o ptácích a (nebo) druhy zvláště chráněné podle Zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění a jeho prováděcí vyhlášky. Výjimku tvoří datlík tříprstý, který je vázán na smrkové porosty. Jedná se o tyto druhy:

Strakapoud bělohřbetý (*Dendrocopos leucotos*)

Datel černý (*Dryocopus marcius*)

Žluna šedá (*Picus canus*)

Lejsek malý (*Ficedula parva*)

Lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*)

Holub doupňák (*Columba oenas*)

Čáp černý (*Ciconia nigra*)

Pušťík bělavý (*Strix uralensis*)

Sýc rousný (*Aegolius funereus*)

Datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*)

Mezi ochránářsky významné druhy, splňující výše uvedené požadavky, které nejsou předmětem této studie, patří tetřev hlušec (*Tetrao urogallus*), jeřábek lesní (*Bonasa bonasia*) a částečně i kos horský (*Turdus torquatus*).

B Významné lesní porosty jsou porosty 4 – 5 lesního vegetačního stupně (bučiny a jedlobučiny) s převahou listnatých dřevin, zejména buku, tj. 50 % a více, které mají více či méně přírodní charakter – tj. obsahují určité prvky, jako jsou doupné a narušené stromy, keřové a bylinné patro a světliny doprovázející rozmanitou prostorovou strukturu. Tyto porosty jsou významné především jako biotop ochránářsky významných druhů, nebo mají i jiný význam, např. botanický a entomologický. Jedná se o porosty zahrnuté ve čtyřech jádrových územích PO (Křenek 2006): Tanečnice, Cáb, Makyta, Malý Javorník + další porosty nezahrnuté do jádrových území. V rámci studie nebyly hodnoceny smrkové porosty jako biotopy datlíka tříprstého.

3. Cíle studie

- 1) Shrnutí aktuálních poznatků o současném stavu populací druhů, které jsou předmětem ochrany, dalších druhů přílohy I směrnice o ptácích a zvláště chráněných druhů dle Zákona č. 114.
- 2) Zhodnocení vývojového trendu populací jednotlivých druhů ptáků, jejich početností, rozšíření v Ptačí oblasti a nových poznatků o biotopových nárocích
- 3) Orientační zhodnocení porostů z hlediska výskytu dalších druhů živočichů a rostlin a dalších kritérií ochrany přírody.
- 4) Revize stávající kategorizace lesních porostů vymezené ve studii z roku 2006 na základě aktuálních poznatků o populacích ochránářsky významných druhů
- 5) Vytipování a navržení nejcennějších komplexů porostů na vyhlášení MZCHÚ

4. Charakteristika Ptačí oblasti

Ptačí oblast Horní Vsacko byla zřízena Nařízením vlády č. 686 ze dne 8. prosince 2004 pro celkem 7 evropsky významných ptačích druhů. Rozkládá se v jižní až jihozápadní části CHKO Beskydy na rozloze 26 978 ha, tj. na přibližně ¼ celkové plochy CHKO Beskydy. Z této celkové rozlohy činí výměra lesních pozemků 19 515 ha, tj. asi 72%. Celé území má horský charakter s výrazně členitým reliéfem, výjimku představuje plochá niva Vsetínské Bečvy. Geomorfologicky patří území do subprovincie Vnější západní Karpaty, oblastí Slovensko - Moravské Karpaty (část Javorníky) a Západní Beskydy (část Vsetínské vrchy) (Demek et al. 1987), klimaticky převážně do chladné oblasti CH 4-7, v menší míře také do mírně teplé oblasti MT 2 (Quitt 1971) a biogeograficky do karpatské podprovincie (Culek et al. 1996). Osou Ptačí oblasti je Vsetínská Bečva, která odděluje Vsetínské vrchy na severu, od jižně

ležících Javorníků, jejichž hřeben tvoří státní hranici se Slovenskou republikou. Nejvyššími body Ptačí oblasti jsou v javornické části Malý Javorník (1019 m n. m.) a ve Vsetínských vrších Tanečnice (912 m n. m.). Nejnižší položené místo je na západním okraji PO v korytě Vsetínské Bečvy (asi 360 m n. m.)

Před příchodem člověka byla Ptačí oblast pokryta souvislými pralesovitými porosty. Výrazně převažovaly květnaté bučiny s kyčelnicí devítilistou (*Dentario enneaphylli-Fagetum*) (Neuhäuslová a kol. 1998), které ve vyšších polohách obsahovaly vyšší zastoupení jedle. Pouze v nejvyšších polohách byl v příměsí zastoupen smrk. V nejnižších polohách a na teplých jižních svazích se nacházely porosty s vyšším zastoupením dubu, habru a lípy. S příchodem pastevectví v 15. a 16. století docházelo k postupnému odlesňování hor a rozšiřování pastvin na úkor lesa. Zastoupení lesa postupně pokleslo až na cca 35% z celkové rozlohy PO. Útlum pastevecké činnosti od konce 18. století vedl k opětovnému zalesňování části svahů, většinou však docházelo k vysazování smrkových monokultur. Některé pastviny zarostly přirozenou sukcesí a došlo tak k vytvoření přírodě bližších lesů. Z původních rozsáhlých pralesovitých porostů se zachovaly jen nepatrné zbytky, příkladem mohou být porosty v MZCHÚ - NPR Razula, PP Vachalka, PP Smradlavá a PR Kutaný. Pralesovitý charakter si zachovaly také některé selské lesy, které byly dlouhodobě obhospodařovány extenzivním způsobem jako pařeziny, střední lesy a také přepásány. Kromě těchto zbytků tvoří dnes ostatní lesy PO smrkové monokultury a také bukové a jedlobukové porosty, většinou však bez věkové a prostorové diverzity. I přes opětovné zalesnění velké části území, se v Ptačí oblasti uchovala velmi pestrá zemědělská krajina s množstvím pastvin a květnatých luk s rozptýlenou zelení v podobě sadů, alejí, křovinatých mezí, solitérních stromů ap.

Díky těmto rozmanitým podmínkám je území PO ornitologicky dosud velmi hodnotné a kromě druhů, které jsou zde předměty ochrany, hostí řadu dnes již vzácných a ohrožených druhů ptáků. Protože v území převažují lesy, jsou předmětem ochrany především lesní druhy ptáků vázané na přírodě blízké porosty bučin a jedlobučin, vyjma datlíka tříprstého (*Picoides tridactylus*). Díky zachovalé zemědělské krajině jsou chráněny také dva druhy nelesní krajiny a to chřástal polní (*Crex crex*) a ťuhýk obecný (*Lanius collurio*). Přehled jednotlivých druhů, které jsou v Ptačí oblasti předmětem ochrany, podává tab. č. 1.

Tab. č. 1: Předmětné druhy Ptačí oblasti Horní Vsacko

Druh	Červený seznam	Vyhláška č. 395/1992	Příloha směrnice o ptácích	Počet párů
Čáp černý (<i>Ciconia nigra</i>)	VU	SO	1	7-11
Jeřábek lesní (<i>Bonasa bonasia</i>)	VU	SO	1	50-70
Strakapoud bělohřbetý (<i>Dendrocopos leucotos</i>)	EN	SO	1	25-40
Lejsek malý (<i>Ficedula parva</i>)	VU	SO	1	60-100
Datlík tříprstý (<i>Picoides tridactylus</i>)	EN	SO	1	7-15
Ťuhýk obecný (<i>Lanius collurio</i>)	NT	O	1	500-600
Chřástal polní (<i>Crex crex</i>)	VU	SO	1	60-80

V tabulce č. 2 jsou uvedeny další ohrožené druhy ptáků, které hnízdí v Ptačí oblasti, ale nejsou předmětem ochrany. Kromě 2 druhů vázaných na zemědělskou krajinu (pěnice vlašská, krutihlav obecný), se jedná o 3 druhy lesních ptáků, které nejsou vázané na přírodě blízké bukové a jedlobukové lesy (kulíšek nejmenší, včelojed lesní a ostříž lesní). Počty párů jsou uvedeny pouze u druhů, u kterých byly stanoveny ve studii (Křenek 2006).

Tab. č. 2: Další ohrožené druhy hnízdící v Ptačí oblasti Horní Vsacko

Druh	Červený seznam	Vyhláška č. 395/1992	Příloha směrnice o ptácích	Počet párů
Pušťík bělavý (<i>Strix uralensis</i>)	CR	KO	1	3-5
Sýc rousný (<i>Aegolius funereus</i>)	VU	SO	1	5-15
Kulíšek nejmenší (<i>Glaucidium passerinum</i>)	VU	SO	1	-
Holub doupňák (<i>Columba oenas</i>)	VU	SO	-	50-80
Lejsek bělokrký (<i>Ficedula albicollis</i>)	NT	-	1	100-200
Včelojed lesní (<i>Pernis apivorus</i>)	EN	SO	1	5-7
Ostříž lesní (<i>Falco subbuteo</i>)	EN	SO	1	5-7
Datel černý (<i>Dryocopus marcius</i>)	LC	-	1	15-25
Žluna šedá (<i>Picus canus</i>)	VU	-	1	16-20
Pěnice vlašská (<i>Sylvia nissoria</i>)	VU	SO	1	-
Kos horský (<i>Turdus torquatus</i>)	EN	SO	-	-
Krutihlav obecný (<i>Jynx torquilla</i>)	VU	SO	-	-

Vysvětlivky k tabulkám

Červený seznam ohrožených druhů České republiky (Šťastný et. al. 2006)

CR – druh kriticky ohrožený

EN – druh ohrožený

VU – druh zranitelný

NT – druh téměř ohrožený

LC – druh málo dotčený

Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádí Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

KO – druh kriticky ohrožený

SO – druh silně ohrožený

O – druh ohrožený

Směrnice Rady č. 2009/147/ EC o ochraně volně žijících ptáků (Směrnice o ptácích)

1 – druh je zařazen v příloze 1 Směrnice o ptácích

5. Stručná charakteristika jednotlivých druhů

5.1. Strakapoud bělohřbetý (*Dendrocopos leucotos*)

Rozšíření: Palearktický typ rozšíření, celá střední Evropa a Asie na východ až po Ochotské moře. Početnost v Evropě je odhadována na 180 000 - 550 000 párů, velký rozptyl počtu párů je dán špatnou znalostí početnosti v Rusku. Na území EU je početnost udávána jen na 25 000 - 39 000 párů. (Hora et. al. 2010). S mizením starých porostů se areál zmenšuje (Šťastný et. al. 2006)

Prostředí: Jedná se o druh preferující lesy 4. - 6. lesního vegetačního stupně, zejména se jedná o bučiny a jedlobučiny s převažujícím zastoupením listnatých dřevin. V severní Evropě hnízdí i v jehličnatých porostech, avšak s významným zastoupením břízy a olše. Optimální biotopy představují pralesovité porosty, s dostatkem narušených a odumřelých stromů. V těchto stromech tesá hnízdní dutinu a také sbírá potravu, kterou tvoří zejména hmyz nebo jeho vývojová stadia ukrytá ve dřevě. Druh hnízdí i v hospodářských porostech, zejména v porostech stáří 100 a více let (Křenek 2006). Velikost teritoria je závislá na kvalitě biotopu a udává se v rozmezí 50 - 100 ha (Šťastný et. al. 2006). V Beskydech byla velikost teritorií odhadnuta podle rozlohy hnízdních porostů na 13 - 38 ha (Křenek 2006).

Biologie: Stálý pták věrný svému hnízdišti. V mimohnízdním období se často potuluje a může se objevit i v nižších polohách. Na hnízdiště se páry vrací v březnu, kdy samci začínají intenzivně obhajovat teritoria bubnováním. Někdy bubnuje i samice nebo oba ptáci najednou. K hnízdění si vybírá suché zlomy, hnízdí i v silných odumřelých větvích nebo v odumřelých částech kmenů. Dutinu tesají oba ptáci, samice snáší 3 - 5 vajec, jež jsou oběma rodiči zahřívána 14 - 16 dní. Péče o mláďata trvá 27 - 28 dní. Mláďata po opuštění hnízda nejsou plně vzletná, šplhají po okolních stromech a jsou rodiči ještě nějakou dobu dokrmována. Hnízdí jen jednou ročně.

Výskyt v ČR: Centrem výskytu jsou karpatská pohoří východní Moravy, především Moravskoslezské Beskydy, Vsetínské vrchy, Javorníky, Hostýnské vrchy a Bílé Karpaty, v menších počtech hnízdí také ve Vizovických vrších a Chřibech. Mimo Karpaty hnízdí v ČR pravidelně již jen malá populace na Šumavě, z jiných oblastí jsou občas hlášeny nepravidelné výskyty, ojedinělé hnízdění není vyloučeno. Celková početnost je v ČR odhadována na 150 - 250 párů (Šťastný et. al. 2006). CHKO Beskydy představuje klíčovou oblast pro přežití druhu v ČR, neboť na jejím území hnízdí 2/3 až 3/4 jeho celorepublikové populace.

5.2. Datel černý (*Dryocopus martius*)

Rozšíření: Palearktický typ rozšíření, obývá velkou část Evropy i Asie, především oblasti s vysokým zastoupením lesů. Evropská populace je odhadována na 740 000 - 1 400 000 párů, na území EU hnízdí nejm. 176 000 párů (Hora et. al. 2010).

Prostředí: Datel černý obývá většinu typů lesů, přednost dává jehličnatým a smíšeným lesům. Nejpočetnější bývá ve středních nadmořských výškách, hnízdí však od nížin až po stupeň horských smrčín. Důležitá je přítomnost starších stromů se silnými kmeny, které používá pro tesání hnízdní dutiny, v podmínkách ČR se jedná především o buky. Potravu získává ve větší míře z jehličnatých stromů.

Biologie: Většinou stálý pták, často zůstává i v zimním období v okolí svého hnízdního okrsku. Tok začíná někdy již v únoru, je typický hlasitým intenzivním bubnováním. Hnízdní dutinu tesá novou, nebo využije dutinu z minulých let. Opuštěné dutiny datla mají značný význam pro řadu jiných druhů živočichů. Hnízdí jednou ročně, úplná snůška obsahuje většinou 3 - 5 vajec. Sedí oba rodiče, doba sezení je asi 14 dnů, péče o mláďata 24 - 28 dnů. Po opuštění hnízda se rodiče o mláďata starají další 1 - 2 měsíce.

Výskyt v ČR: Datel černý je rozšířen prakticky po celém území ČR, pouze v oblastech s nízkým zastoupením lesů je jeho výskyt málo početný. Vzhledem ke značné velikosti teritorií není přes plošné rozšíření jeho početnost u nás vysoká a čítá asi 4000 - 8000 párů (Šťastný et. al. 2006).

5.3. Žluna šedá (*Picus canus*)

Rozšíření: Žluna šedá má rozsáhlý areál sahající od západní Evropy přes celou Asii až po Japonsko a na jih až do Indonésie (Sumatra). Početnost v Evropě se udává na nejm. 180 000 párů, z toho na území EU 82 000 - 125 000 párů (Hora et. al. 2010).

Prostředí: Obývá převážně listnaté a smíšené lesy od nížinných lužních lesů po bukové a jedlobukové lesy vyšších poloh. Vždy však vyhledává přírodě blízké porosty s rozmanitou věkovou a prostorovou strukturou a přítomností narušených stromů. Optimálním biotopem jsou pralesovité porosty. Obývá však také parky, aleje nebo břehové porosty, pokud v nich nalezne prvky splňující její nároky. V Beskydech se jedná o typický druh přírodě blízkých jedlobukových lesů, je dobrým indikátorem kvality lesních biotopů.

Biologie: Stálý pták, v mimohnízdní době se potuluje většinou v blízkém okolí hnízdišť. Tok začíná v březnu, dutinu si pár vytesává v narušeném nebo odumřelém stromě. Snůšku tvoří průměrně 6 - 7 vajec, délka sezení je asi 18 dní, doba krmení přibližně 25 dní, mláďata se poměrně brzy po vyvedení osamostatňují. Krmena jsou ve větší míře mravenci.

Výskyt v ČR: Roztroušeně a nepravidelně hnízdí na celém území ČR, v některých oblastech však chybí, zřejmě vlivem nepřítomnosti vhodných biotopů. Nejvyšších počtů dosahuje v oblastech s většími plochami starších listnatých lesů. Početnost je v ČR odhadována mezi 3000 - 5000 páry (Šťastný et. al. 2006).

5.4. Lejsek malý (*Ficedula parva*)

Rozšíření: Lejsek malý obývá značnou část palearktické oblasti od střední Evropy až k pobřeží Ochotského a Beringova moře (Kamčatka, sv. Čína). V Evropě obývá její střední a východní část, v západní a jihozápadní části Evropy (Británie, Španělsko, Francie, Itálie) chybí. Početnost evropské populace je odhadována na přibližně 4 000 000 párů, v EU však pouze cca 600 000 párů (Hora et. al. 2010).

Prostředí: Druh je v podmínkách ČR silně vázán na starší bukové lesy středních a vyšších poloh. Nezbytná je přítomnost narušených a odumřelých stromů nebo stojících torz kmenů s členitým, narušeným povrchem (polodutiny, výklenky, odstávající kůra, díry po tesání šplhavců ap.), kde s oblibou umísťuje svá hnízda.

Biologie: Přísně tažný druh, zimoviště leží až v sz. Indii. Na hnízdištích se objevuje většinou začátkem až v polovině května. Hnízdo staví oba partneři, počet vajec bývá mezi 4 - 6, doba sezení je kolem 15 dní, sedí jen samice. Za dalších přibližně 15 dní jsou mláďata vyváděna, poté ještě asi 2 týdny krmena mimo hnízdo. Hnízdí jen jednou ročně. Odlet na zimoviště probíhá během srpna až září.

Výskyt v ČR: Roztroušený až ostrůvkovitý výskyt, limitován přítomností vhodných biotopů. Hlavními centry výskytu jsou některá pohraniční pohoří a také vnitrozemská pohoří s vyšším zastoupením bukových lesů. Beskydy patří mezi velmi významné oblasti jeho výskytu v ČR, s dosud poměrně silnou populací. Celková početnost lejska malého je v ČR odhadována na 1200 - 2400 párů (Šťastný et. al. 2006).

5.5. Lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*)

Rozšíření: Evropský typ rozšíření, obývá hlavně střední, východní a jihovýchodní Evropu, severním a západním směrem rychle ubývá a např. ve Španělsku, Británii, Skandinávii a na většině území Francie a Itálie chybí. Početnost evropské populace je odhadována na 1 400 000 párů. (Hora et. al. 2010).

Prostředí: Typický průvodce starších listnatých lesů, nejvyšších početností dosahuje v lesích nížin a pahorkatin, vystupuje však až do poměrně vysokých poloh (kolem 1000 m n. v.). Mimo lesů obývá také např. parky, aleje starých stromů, nebo břehové porosty. Nezbytnou podmínkou je přítomnost doupných stromů, kterou lze částečně nahradit vyvěšením budek. V Beskydech se jedná především o druh přírodě blízkých bukových lesů vyšších poloh.

Biologie: Tažný druh, na hnízdištích se objevuje kolem poloviny dubna. Hnízdo staví v dutině stromu nebo budce, snůška čítá většinou 4 - 7 vajec. Sedí jen samice 13 - 15 dní, krmí oba rodiče 16 - 17 dní výhradně živočišnou potravou. Hnízdí jednou ročně, z hnízdišť mizí koncem srpna a během září, zimuje v tropické Africe.

Výskyt v ČR: Na území Moravy má jeho výskyt téměř souvislý charakter, směrem na severozápad jeho početnost i pravidelnost rozšíření klesá. V západních a severních Čechách hnízdí velmi vzácně, nebo zcela chybí. Celková početnost je v ČR v současnosti odhadována na 35 000 - 70 000 párů (Šťastný et. al. 2006).

5.6. Holub doupňák (*Columba oenas*)

Rozšíření: Evropsko - turkestánský typ rozšíření, v Evropě obývá velkou část jejího území, kromě severních oblastí (severní část Skandinávie, sev. Rusko), na východ zasahuje až do severního Kazachstánu. Evropská populace druhu je odhadována na 520 000 párů (Šťastný et. al. 2006).

Prostředí: Obývá především starší listnaté a smíšené lesy, s přítomností starých stromů s opuštěnými dutinami po datlech černých. Někdy zahnízdí i v malých skupinách listnatých stromů ponechaných po těžbě, nebo rostoucích v rámci jehličnatých porostů. Hnízdí od nížin až do poloh nad 1000 m n. v., nejhojnější bývá ve středních a vyšších polohách. V Beskydech se jedná o typického obyvatele starších bukových a jedlobukových lesů vyšších poloh.

Biologie: Převážně tažný druh, v poslední době je však zaznamenáván stále vyšší počet přezimujících ptáků. Na hnízdiště se vrací velmi brzy, často již koncem února nebo v první polovině března a ihned začíná obhajovat teritorium typickým houkáním. Hnízdo umísťuje téměř výhradně do opuštěných dutin datla černého, obsadí však také vhodnou budku. Hnízdí dvakrát až třikrát do roka, od konce března, do srpna. Snůšku tvoří většinou jen dvě vejce, sedí oba rodiče 16 - 18 dní, krmení trvá 18 - 30 dní a rovněž se na něm podílejí oba partneři. Na zimoviště odlétá převážně během října.

Výskyt v ČR: Rozšířen na většině území ČR, chybí jen v oblastech s velkými plochami bezlesí. Nejvyšších početností dosahuje ve středních a vyšších polohách, v oblastech s vyšším

zastoupením listnatých a smíšených lesů. Celková početnost je udávána mezi 4000 - 7000 páry (Šťastný et. al. 2006).

5.7. Čáp černý (*Ciconia nigra*)

Rozšíření: Palearktický typ rozšíření, obývá rozsáhlou oblast od západní Evropy až po Dálný východ (východní Rusko, sv. Čína), jižněji leží několik izolovaných hnízdišť, zcela izolovaná hnízdní oblast je také v jižní Africe. Početnost evropské populace se pohybuje mezi 7 800 - 12 000 páry, v EU mezi 4 500 - 6 500 páry (Hora et. al. 2010).

Prostředí: Rozsáhlé lesní komplexy s přítomností dobře zarybněných řek, potoků, nebo mělkých stojatých vod. Hnízdí od nížinných lužních lesů až po horské polohy. Pro umístění hnízda preferuje staré listnaté nebo smíšené porosty v členitém terénu (zářezy potoků, strže), na klidných místech, je citlivý na změny ve struktuře porostů v okolí hnízda (těžby).

Biologie: Tažný druh, na hnízdiště se vrací koncem března až v dubnu, obsazuje většinou staré hnízdo, které může sloužit i řadu let. Hnízdo bývá umístěno na bočních větvích, nebo na zlomených vrcholech. Snůšku tvoří většinou 2 - 4 vejce, sedí oba rodiče 35 - 46 dní. Doba krmení se protahuje až na 70 dní a podílejí se na ni rovněž oba staří ptáci. Mláďata jsou krmena převážně rybami, které jim rodiče vyvrhují z hrdelního vaku. Po vyhnízdění se čápi shromažďují na potravně vhodných lokalitách, často v rybníčních oblastech nižších poloh. Na cestu do zimovišť se vydávají většinou během září.

Výskyt v ČR: V současnosti rozšířen prakticky ve všech vhodných oblastech, tj. oblastech s vyšším zastoupením lesů. Hlavními centry výskytu jsou rozsáhlejší horské oblasti v pohraničí i vnitrozemí. Současný odhad počtu párů se pohybuje mezi 300 - 400 (Šťastný et. al. 2006).

5. 8. Puštík bělavý (*Strix uralensis*)

Rozšíření: Sibiřský typ rozšíření, velká část celkového areálu zaujímá zónu tajgy palearktické oblasti, počínaje Skandinávií na západě, až po východní Sibiř na východě. Jižněji od této rozsáhlé oblasti hnízdí izolované populace v horách střední, východní a jižní Evropy a také severní Číny. Početnost evropské populace je v současnosti odhadována na 53 000 - 140 000 párů, větší část však žije v Rusku. Na území EU hnízdí mezi 21 000 a 34 000 páry.(Hora et. al. 2010).

Prostředí: Ve střeoevropských podmínkách především rozsáhlé listnaté a smíšené porosty pralesovitého charakteru s rozmanitou věkovou a prostorovou strukturou v horských oblastech. Na severu v rozsáhlých jehličnatých lesích nížin. Méně často může zahnízdit v menších lesních celcích v sousedství zemědělské krajiny.

Biologie: Stálý druh, potulující se v bližším okolí hnízdišť. Jednotlivé páry bývají jednou obsazenému hnízdišti dlouhodobě věrné. Tok začíná již během února a je doprovázen výraznými a nezaměnitelnými hlasovými projevy. K hnízdění využívá rozměrné dutiny starých stromů, zlomené pahýly mohutných kmenů, nebo stará hnízda dravců a čápa černého. Ochotně také obsazuje vyvěšené budky. Snůška obsahuje většinou 2 - 6 vajec, jejichž počet závisí na množství dostupné potravy v dané sezóně. Doba sezení je 27 - 29 dní, sedí jen samice. O mláďata pečují oba rodiče asi 34 - 35 dní na hnízdě, po vyvedení je dále až 2 měsíce dokrmují v širším okolí hnízda.

Výskyt v ČR: Jediná původní populace obývá Moravskoslezské a Slezské Beskydy, Javorníky a Vsetínské vrchy v moravských Karpatech. Současná početnost této populace se pohybuje mezi 20 - 25 páry. Šumavská populace byla obnovena díky reintrodukci koncem dvacátého století a v současnosti je její velikost odhadnuta na 10 – 20 párů.

5.9. Sýc rousný (*Aegolius funereus*)

Rozšíření: Sibiřsko - kanadský typ rozšíření, obývá zónu tajgy jak v Eurasii, tak v Severní Americe. Jižně od této oblasti hnízdí v rámci většího počtu více či méně izolovaných populací (převážně v horách jižní poloviny Evropy) a tyto populace zřejmě představují relikty poledových dob. Evropská populace druhu je odhadována na 110 000 - 350 000 párů, z čehož větší polovina připadá na Rusko. V EU hnízdí mezi 29 000 - 72 000 páry (Hora et. al. 2010).

Prostředí: Obývá především starší jehličnaté lesy, v menší míře však hnízdí ve smíšených a listnatých lesích. V ČR obýval dříve převážně vyšší pohraniční hory, v posledních 30 - 40 letech se rozšířil i do mnoha oblastí nižších poloh s vyšším zastoupením převážně smrkových lesů. Nezbytnou podmínkou jeho trvalého výskytu je přítomnost stromů s opuštěnými dutinami datla černého, případně žluny. Jako náhradu ochotně přijímá vyvěšené budky.

Biologie: Stálý druh, zvláště samci zůstávají po celý rok v rámci svého revíru. Tok začíná většinou během března, je doprovázen typickým vytrvalým voláním. Hnízdo je v dutině stromu nebo vyvěšené budce, snůšku tvoří převážně 4 - 7 vajec. Její velikost je ovlivněna početností kořisti v dané sezóně, stejně jako celkový počet hnízdících párů. V letech s nízkými stavy kořisti (drobných zemních savců) hnízdí výrazně nižší počet párů, což má za následek také nízkou hlasovou aktivitu v těchto letech. Délka sezení je většinou 26 - 27 dní, na hnízdě mláďata setrvávají 30 - 35 dní. Po vyvedení jsou mláďata rodiči ještě delší dobu krmena.

Výskyt v ČR: Rozšířen ve všech vyšších pohořích a také v řadě oblastí pahorkatin, především v jižních a západních, ale také např. i v severních Čechách. Běžně však obývá i některé zcela rovinné krajiny se specifickými biotopovými podmínkami, jako je Třeboňská pánev. Početnost v ČR je v současnosti odhadována na 1500 - 2000 párů (Šťastný et. al. 2006).

5.10. Datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*)

Rozšíření: Sibiřsko - kanadský typ rozšíření, průvodce jehličnaté tajgy Eurasie a Severní Ameriky. Jižně od této rozlehlé oblasti je několik izolovaných populací v pohořích Evropy a Asie. Početnost evropské populace je odhadována na 350 000 - 1 100 000 párů, velká část tohoto počtu je však vázána na rozsáhlé oblasti Ruska. Na území EU hnízdí 41 000 - 60 000 párů (Hora et. al. 2010).

Prostředí: Primárně staré jehličnaté (především smrkové) lesy pralesovitého charakteru, vzácněji hnízdí i v kulturních jehličnatých lesích. Vyžaduje přítomnost narušených nebo odumřelých stromů, v kulturních smrčínách využívá místa napadená kůrovcem, jeho hnízdění zde z tohoto důvodu mívá většinou epizodní charakter.

Biologie: Stálý druh, tok začíná většinou ve druhé polovině února. Hnízdí dutinu hloubí oba partneři v narušeném nebo odumřelém jehličnatém stromě, u nás silně převažuje smrk. Snůšku tvoří většinou 4 - 5 vajec, sedí oba rodiče, doba sezení bývá jen asi 11 dnů. V dutině jsou mláďata krmena oběma rodiči 22 - 25 dnů a po vyvedení ještě přibližně další 2 měsíce. Potrava druhu je výhradně živočišná.

Výskyt v ČR: Obývá pouze horské oblasti jz. Čech (Šumava, Novohradské hory, vzácně Blanský a Český les) a vyšší pohoří sv. Moravy (Moravskoslezské Beskydy, Javorníky, Vsetínské vrchy a vzácně snad také Hostýnské vrchy). Česká část populace je výrazně početnější. Pravděpodobně ještě hnízdí v Krušných horách a Jeseníkách. Početnost celorepublikové populace je v současnosti odhadována na 300 - 500 párů (Šťastný et. al. 2006).

6. Metodika

Metodika práce byla založena na dvou postupech. Prvním bylo mapování kvality biotopů a to nejen z hlediska zoologického, ale i lesnického a botanického (podkapitola 6.1.). Druhým bylo získávání dat o výskytu zvláště chráněných druhů ptáků a druhů, které jsou předmětem ochrany v Ptačí oblasti (podkapitola 6.2.). Sběr ornitologických dat probíhal v letech 2007 - 2012, podrobné mapování a hodnocení porostů, resp. biotopů, proběhlo v letech 2011 a 2012.

6.1. Mapování kvality biotopů – revize porostů

Během mapování kvality biotopů byla zároveň prováděna revize kategorizace lesních porostů, vymezených v předchozí studii (Křenek 2006). V této studii byly mj. vymezeny porosty významné z hlediska výskytu ochránářsky významných druhů a tyto porosty byly zařazeny podle jejich kvality do čtyř kategorií (1 – 4). Terénní práce spočívaly v revizi těchto porostů z pohledu oprávněnosti zařazení do uvedených kategorií a ověření, zda v nich jsou uplatňovány způsoby hospodaření doporučené ve studii. Během mapování bylo dále prováděno podrobnější hodnocení kvality porostů, spočívající v hodnocení druhového složení, věkové a prostorové struktury, přítomnosti narušených a doupných stromů a přítomnosti mrtvého dřeva. Dalším aspektem hodnocení byla kvalita bylinného patra. Kvalita porostů byla hodnocena zejména ve vztahu k ochránářsky významným druhům ptáků. Kromě charakteristiky živé složky porostů, byly brány v potaz také další prvky, jako jsou prameniště, mokřiny, zářezy potoků, nebo skalní výchozy. Lesní porosty byly mapovány po jednotlivých porostních skupinách. Charakterem podobné porostní skupiny, vzájemně na sebe navazující, byly po zmapování hodnoceny dohromady, jako jeden celek. Všechny v terénu získané údaje byly zapisovány do mapovacích karet (viz příloha č. 4).

Záznamová karta obsahovala tyto údaje:

- 1) Obec - byla uvedena nejbližší obec, nikoli katastrální území.
- 2) Lokalita - byl zapisován nejbližší významný bod (nejčastěji vrch) dohledatelný podle turistické mapy 1: 50 000
- 3) Číslo porostu - pro jednotnost byla použita čísla porostních skupin ze studie 2006
- 4) Návrh kategorie - označuje návrh kategorie porostu po revizi porostů. Nemusí být tedy totožný se studií z r. 2006. Kategorie 1 - 4 označují kvalitu porostu. Porosty kat. 1 jsou nejkvalitnější porosty, blízké se charakterem pralesovitým porostům, kat. 2 jsou zatím převážně homogenní porosty, které však mají velký podíl narušených a doupných stromů a zpravidla se u nich věková a prostorová struktura začíná vyvíjet, porosty 3. kategorie jsou hospodářské kmenoviny bez věkové a prostorové struktury s malým množstvím narušených, odumřelých a doupných stromů, mohou však obsahovat přirozené zmlazení. Kategorie 4 zahrnuje mladé, perspektivní porosty.
- 5) Druhové složení - jedná se o odhad druhového složení dřevin provedený během mapování v porostu. Cílem nebylo detailně zjistit druhové složení a zastoupení jednotlivých druhů dřevin v porostních skupinách, protože tyto údaje jsou uvedeny v hospodářské knize a pro účely studie nejsou zásadní. K druhovému složení byl na místě proveden komentář, popisující některé aspekty jako je disperze jednotlivých druhů v porostu, přítomnost významných stromů atd.
- 6) Věková a prostorová struktura porostu. Porost byl členěn na 2 základní kategorie a to na porost stejnověký a různověký. Jako stejnověké porosty byly označovány všechny porosty, které byly založeny jako stejnověké kultury. V případě že se jednalo o porost bez zmlazení tvořený pouze hlavní úrovní a slabě vyvinutým zmlazením byl zařazován do kategorie porostů jednoetážových. Bylo - li vyvinuto zmlazení, které pokrývalo více

než 50 % plochy a jeho výška přesahovala 50 cm, byl označen jako porost víceetážový, i když zmlazení tvořilo v podstatě keřové patro. Jako porosty různověké byly označovány ty, kde byla vytvořená diferencovaná věková struktura.

- 7) Přirozené zmlazení - byla odhadována celková pokryvnost zmlazení všech druhů dřevin v porostu udávaná v %. Z této plochy pak bylo odhadováno procentuální zastoupení jednotlivých druhů ve zmlazení. Dále byla odhadována průměrná výška zmlazení a v popisu byly dále uvedeny další údaje o výšce, rozmístění po ploše porostu, popř. dalších charakteristikách zmlazení.
- 8) Počet torz - během mapování byla zaznamenávána všechna nalezená torza o průměru 15 cm a více.
- 9) Počet spadlých stromů - byl zaznamenáván počet padlých stromů nad cca 20 cm v průměru ve výšce 130 cm a to včetně stromů zavěšených. Byly evidovány také rozpadající se kmeny
- 10) Procento odumřelého dřeva - je odhadováno množství mrtvého dřeva ve vztahu k celkové porostní zásobě.
- 11) Počet doupných a narušených stromů - byly evidovány stromy s dutinami nebo stromy částečně proschlé, které mají význam jako biotopové prvky ohrožených a předmětných druhů. Protože najít všechny doupné stromy je prakticky nereálné, bylo podle charakteru porostů odhadováno jejich pravděpodobné zastoupení. Přitom bylo přihlédnuto k věku porostu, dimenzi kmenů a množství nalezených doupných stromů. Při průzkumu nebylo cílem najít všechny doupné stromy, ale zjistit alespoň jejich přibližný počet a určit z tohoto pohledu významné porosty.
- 12) Bylinné patro - bylo hodnoceno z několika aspektů. Jedním z nich byl odhad pokryvnosti v % v celém porostu a vývin patra v členění na 3 kategorie a to patro málo vyvinuté středně vyvinuté a dobře vyvinuté. Málo vyvinuté patro bylo do cca 30% pokryvnosti, středně vyvinuté mezi 30 – 60 % a dobře vyvinuté bylo nad 60% pokryvnosti. Dále byla hodnocena jeho kvalita, resp. reprezentativnost pro daný typ biotopu. Nejednalo se však o hodnocení kvality podle katalogu biotopů (Chytrý et. al. 2001), ale o přibližné zhodnocení významu bylinného patra z hlediska biodiverzity. Kromě hodnocení bylinného patra byl rovněž prováděn botanický průzkum, jehož cílem nebylo zaznamenat všechny druhy bylin v porostu, ale zachytit reprezentativní vzorek bylinného společenstva, tj. hlavně běžnější a diagnostické druhy daného biotopu, při tom byla snaha zjistit i případné výskyty zvláště chráněných druhů rostlin.
- 13) Popis prováděných zásahů - byly zaznamenány zásahy v cca posledních 5 letech, které měly nějaký vliv na biodiverzitu ať už pozitivní nebo negativní (např. podsadba, probírka, atd.)
- 14) Celkové zhodnocení porostu - jednalo se o celkové slovní hodnocení porostu z hlediska jeho biodiverzity. V tomto hodnocení bylo nejvíce zohledňováno ornitologické hledisko, neboť hlavním cílem studie je ornitologické hodnocení Ptáčích oblastí z pohledu kvality biotopů předmětných a ohrožených druhů ptáků.

- 15) Návrhy hospodaření - ke každé porostní skupině, nebo jejich ucelenému souboru, byl navržen způsob hospodaření, který by byl optimální ve vztahu k předmětným ptákům ale i dalším chráněným druhům živočichů a pokud byl porost významný i botanicky, tak i k danému rostlinnému společenstvu. Cílem bylo také navrhnout způsob obnovy porostů, aby bylo možné i určité hospodářské využití. U nejcennějších porostů byly navrženy zásahy, které by měly zlepšit především prostorovou strukturu těchto porostů.
- 16) Přítomnost dalších prvků - byla zaznamenávána přítomnost mokřadů, skalních výchozů, výrazných geomorfologických útvarů a dalších prvků, které mohou mít význam z hlediska zlepšení biotopových podmínek předmětných a ohrožených druhů ptáků ale i dalších organismů.
- Kromě ptáků byli zaznamenáváni také další významní živočichové s akcentem na ZCHD.

Výstupem z mapování biotopů jsou jednak vyplněné mapovací karty, aktualizovaná mapa kvality biotopů a také návrhy ochrany nevhodnějších porostů. Hodnocení kvality biotopů prováděli 2 mapovatelé, kteří své odhady sledovaných charakteristik sjednotili společným mapováním části porostů v terénu. Tímto opatřením byl minimalizován rozdíl v odhadech obou mapovatelů. Snahou bylo, aby co největší území pokryl jeden mapovatel, ale vzhledem k velké rozloze území to nebylo možné. Podíl porostů zpracovaných jednotlivými mapovateli byl cca 70% : 30%.

6.2. Mapování současného stavu populací druhů, které jsou předmětem ochrany a dalších zvláště chráněných druhů ptáků

Všechna nová ornitologická data, na jejichž základě stojí níže uvedená výsledková část, byla získána především během terénních průzkumů v hnízdním období let 2006 – 2012. Byl to jednak pravidelný monitoring druhů přílohy I v letech 2006 až 2011, který vyplývá z povinnosti uvedené ve „Směrnici o ptácích č. 709/409 EHS“ monitorovat vývoj populací těchto druhů v jednotlivých Ptačích oblastech: na pěti stabilních liniích byl monitorován strakapoud bělohřbetý a lejsek malý, na dalších liniích datlík tříprstý, kulíšek nejmenší a puštík bělavý, zvláště byli monitorováni jeřábek lesní a čáp černý (*Hora et. al. 2010*). Poněvadž tento monitoring pokrývá jen část plochy vhodných biotopů těchto druhů, byl zároveň prováděn plošný průzkum všech porostů jádrových území (JÚ) v celé PO vymezených ve studii (Křenek 2006). Takto byly během výše uvedených let nejméně 2x systematicky prozkoumány téměř všechny vhodné biotopy druhů v JÚ a v menší míře i mimo JÚ, především plochy selských lesů. Od roku 2004 navíc probíhá na velké části PO monitoring sov. Terénní průzkumy probíhaly každou sezónu od března do dubna (sovy) a od dubna do konce června (ostatní druhy). Porosty byly procházeny systematicky, s tím, že nebyla-li zjištěna přítomnost daného druhu na lokalitě, byla použita imitace hlasu z magnetofonu. Doba strávená v porostu se pohybovala od 10 do 60 minut v závislosti na jeho rozloze,

přehlednosti a celkovému charakteru. V rámci uvedených monitoringů byli registrováni všichni teritoriálně se projevující jedinci nebo páry druhů přílohy I (tj. nejen předmětů ochrany PO) a všech ohrožených druhů (včetně všech druhů sov), dle možností byla dohledávána i jednotlivá hnízda, např. čápa černého. Všechny pozitivní záznamy byly v terénu zaneseny do porostních map a později zadány do Nálezové databáze ochrany přírody (NDOP). Zaznamenávány byly i příležitostné údaje z mimohnízdního období, které upřesňují poznatky o využívání lesních porostů jednotlivými druhy i v jiných obdobích roku. Překrytím všech záznamů z provedených průzkumů a starších dat (před rokem 2006) shrnutých v předchozí studii (Křenek 2006), byly v mapách identifikovány jednotlivé porosty i jejich komplexy, kde byl zjištěn zvláště početný výskyt ochranně významných druhů, jak z kvalitativního tak kvantitativního hlediska. Tyto prostorově jasně vymezené části Ptačí oblasti jsou uvedeny níže v kapitole „výsledky“, je proveden jejich stručný popis, uveden přehled vyskytujících se druhů přílohy I a ohrožených druhů ptáků včetně jejich početností a zhodnocen význam porostů pro tyto druhy. V neposlední řadě jsou uvedena doporučení na změnu režimu ochrany nebo praktická opatření, což by mělo pomoci k zachování těchto klíčových biotopů v nejméně takové kvalitě, v jaké se nacházejí v současnosti.

7. Výsledky

7.1. Vyhodnocení současného stavu populací jednotlivých druhů ptáků, které jsou předmětem ochrany Ptačí oblasti, dalších zvláště chráněných druhů a zhodnocení vývojového trendu jejich populací

7.1.1. Strakapoud bělohřbetý (*Dendrocopos leucotos*)

Populační trend: klesající

Strakapoud bělohřbetý je trvale ubývající druh. Zatímco ještě k roku 2006 byla početnost odhadnuta na 27 - 41 párů (Křenek 2006), současný odhad k roku 2012 je 20 - 25 párů. Vezmeme - li v úvahu, že kolem roku 1990 byla početnost ve Vsetínských vrších a Javorníkách odhadnuta na 45 - 50 párů (Pavelka 1990), **došlo za posledních 22 let k poklesu početnosti o polovinu.**

Naturový monitoring

Data z monitoringu předmětných druhů v monitorovacích cyklech 2005 - 2007 a 2008 - 2010 nepřinesla srovnatelné výsledky, protože monitoring nebyl prováděn ve stejném rozsahu. V monitorovacím období 2005 - 2007 byla kontrolována každý rok 2 jádrová území

z celkového počtu 4 území. V roce 2010 byl monitoring prováděn už ve všech čtyřech jádrových územích najednou. Přehled výsledků monitoringu podává níže tab. č. 3

Tab. č. 3

rok	Počet transektů	Počet bodů	Počet obsazených bodů	Počet teritorií
2005	2		3	2-3
2006	4	50	3	2-3
2007	47 km linií		-	9
2010	5	144	10	10-11

Přestože nelze srovnat výše uvedená data, je možné velmi dobře srovnat např. transekt v masívu Makyty v roce 2010 s rokem 2004, kdy byl proveden průzkum ve stejném rozsahu. Zatímco v roce 2004 bylo na stejné ploše zjištěno 5-6 párů, při monitoringu v roce 2010 pouze 3 páry.

Také doplňující plošné průzkumy ukazují na pokles početnosti zejména v některých lokalitách (viz. příloha č. 3, mapa č. 3). **Hlavním důvodem poklesu početnosti je pokračující úbytek vhodných lesních porostů a jejich fragmentace těžbou** (viz. příloha č. 2 – mapy fragmentace) **a také stále nevhodný způsob výchovy porostů spojený s odstraňováním nekvalitních stromů a asanací polomového dříví listnatých druhů stromů** (viz. příloha č. 5 - fotodokumentace).

Největší pokles početnosti je zaznamenáván přibližně od roku 2007. Do této doby byla např. v západní části Ptačí oblasti v údolí Červenky vykácena většina plochy původně rozsáhlého komplexu starých bučin a z oblasti zmizelo čtyři až pět párů (viz. příloha č. 3, mapa č. 3). Pokles početnosti je zaznamenáván i v dalších částech Ptačí oblasti a dokonce i v MZCHÚ. Např. v NPR Razula (23,5 ha izolovaného vhodného biotopu), zjistil Pavelka (1991, 1993) v letech 1978 – 1982 pravidelné hnízdění 1 páru, v posledním desetiletí nebývá v některých letech druh vůbec zjištěn a jeho výskyt lze už označit za nepravidelný. Kvalita biotopu v území přitom zůstala nezměněna. Vlivem fragmentace porostů zanikla 3 teritoria v okolí vrchu Kladnatá, kde došlo k vykácení větších porostů bučin, další 2 - 3 teritoria zanikla ze stejného důvodu v oblasti vrchů Lušovka a Vsacká Tanečnice. V komplexu jedlobučin na lokalitě Minářová v údolí Dinotice byl místo dvou párů v roce 2007 zjištěn v letech 2010 a 2012 pouze 1 pár. Příčinou byla pravděpodobně těžba v jednom ze selských lesů v blízkosti vrchu Ochmelov, kde pravděpodobně pár hnízdil. Jedno teritorium zaniklo také v masívu vrchu Krkostena a další teritorium v oblasti Pavelčeny, kde byla provedena probírka v porostech a z původně dvou párů hnízdí v tomto komplexu již jen jeden. Celkový pokles početnosti se projevil i v dalších MZCHÚ. V současné době je už jen nepravidelné hnízdění v PP Brodská, PP Skálí a PR Vachalka. V letech 2000 – 2012 je z Vachalky známo jediné pozorování v roce 2005, lokalita byla přitom minimálně 5 sezón kontrolována.

Krátkodobý pokles početnosti populace sice může souviset i s jejím přirozeným kolísáním, avšak námi zaznamenaný pokles početnosti se nápadně shoduje se zánikem a fragmentací vhodných biotopů. Dlouhodobé sledování stavu populace navíc ukazuje na trvale klesající trend a vyvrací tak možnost pouze krátkodobého výkyvu. Kácení a fragmentace starých porostů se jeví jako nejzávažnější ohrožující faktor, protože se jedná o druh s většími nároky na rozlohu vhodného biotopu a také na jeho vysokou kvalitu. (Křenek 2006).

Hnízdní výskyt byl během monitoringu pozorován v nejmenších fragmentech o velikosti 5,6 ha v porostní skupině 439 B 11/1b v údolí Račkov. Izolovaný je nyní už také výskyt v PR Halvovský potok (19,14 ha), nebo v porostní skupině 440 B 12/1b o rozloze 10 ha nacházející se také v údolí Račkov. V obou porostních skupinách v Račkově byly výskyty zaznamenány pouze v roce 2007, při kontrole v roce 2011 a 2012 již tyto porosty obsazeny nebyly. Nepravidelný, ale dlouhodobější výskyt je zaznamenáván v porostní skupině 425 C 12/1C o rozloze 6 ha v údolí Kobylská, pár však nepravidelně využívá i další fragmenty v okolí této porostní skupiny, které jsou rozlohou ještě výrazně menší. Podobná situace je i v údolí Hrubá Brodská v masívu Papradného, kde pár dokonce využívá i 2 menší porostní zbytky v rámci porostní skupiny 418 D 11/2A o rozlohách 2,9 a 3,6 ha, které jsou oddělené úzkým pásem smrčiny. Celkově se jedná o plochu pouhých 6,5 ha. Nejmenší plocha obsazovaných vhodných biotopů se sice pohybuje kolem 6 ha porostu, jedná se ale o minimální výměry, které musí být součástí rozsáhlejších komplexů vhodných biotopů v širším okolí. Důvodem využívání takto malých ploch je zřejmě skutečnost, že se v některých částech Ptačí oblasti jedná o poslední vhodné porosty a ptáci se potom snaží zahnízdit i v těchto malých zbytcích. **Pro zajištění stabilní populace musí být celková plocha vhodných porostů v Ptačí oblasti v rozloze pravděpodobně nejméně kolem 1500 - 2000 ha, pokud možno v podobě větších, nepřilíh fragmentovaných komplexů.** Určit přesně minimální rozlohu vhodných porostů, která by zajistila dlouhodobé fungování populace druhu, je však velmi obtížné, zvláště vzhledem k nedostatku vědomostí o migracích jedinců z jiných oblastí. Z dosavadních poznatků z celé CHKO Beskydy však vyplývá, že se musí jednat řádově o alespoň 10% rozlohy lesů CHKO.

Kromě samotných mytních těžeb a jejich způsobu působí na druh i další změny v porostech, jako jsou probírky, nebo přechodně i přirozené disturbance, které vedou k zániku vhodných potravních, popř. hnízdních možností. Zatímco disturbance, jako jsou zejména polomy, vedou následně ke zlepšení potravních a hnízdních možností, protože tímto narušením vznikají nová torza i padlé stromy, probírka vede na dlouhou dobu k zániku potravních i hnízdních příležitostí. Odstraněním zlomů, narušených stromů či netvárných jedinců s růstovými defekty zanikají jak stávající, tak potencionální hnízdní a potravní příležitosti.

V říjnu roku 2010 přišlo výrazné ochlazení se sněhovou pokrývkou, která napadla na olistěné stromy. Mokrý sníh vedl k četným polomům v porostech a **během velmi krátké doby tak vzniklo velké množství zlomů, které mohly následně fungovat jako prvky pro vytvoření hnízdních dutin a po kolonizaci podkorním a saproxylickým hmyzem i jako potravní zdroje.** Velká většina

polomů však byla rychle zpracována a dřevo z porostů odstraněno. I když v současnosti již bývají v některých porostech ponechávány odumřelé stromy a jejich torza, jejich počet bývá ve většině případů stále nízký (jde zpravidla o 1 až 5 jedinců/ha) a dojde-li k jejich zániku přirozenými procesy, může snadno zaniknout i samotné hnízdiště.

Stále více pozorování prokazuje, že torza s dutinami jsou využívána i v mimohnízdním období jako úkryty. To může zejména v zimním období zvyšovat úspěšnost přežití. Např. 29. 11. 2008 byly v masívu Makyty, v porostní skupině č. 622 B 12/2, pozorovány v pozdních odpoledních hodinách 2 F při sběru potravy. Během stmívání oba ptáci zalétli do dutin v torzech. V této porostní skupině byl v roce 2004 pozorován pár, který zde velmi pravděpodobně hnízdil. Pozorování z podzimního období v hnízdních porostech strakapouda bělohřbetého, pocházejí i z PO Beskydy. Např. 28. 10. a 6. 11. 2008 byl v masívu Čupel v k.ú. Ostravice pozorován pár při sběru potravy v bučině, kde poté také přenocoval. 19. 10. 2008 sbíral potravu 1 ex. v PR Mazácký Grúnik a u tohoto pozorování je možné také předpokládat, že zde jedinec přenocoval. Ačkoliv podzimních a zimních pozorování jedinců z porostů sloužících jako hnízdiště není mnoho, tato pozorování dokazují, že tyto porosty mají význam i v mimohnízdní době jako zdroje potravy a úkrytů. Vykácením těchto porostů tak dochází nejen ke ztrátám hnízdních možností, ale i stanovišť pro zimní období, což má také negativní vliv na přežívání jedinců. V Bělověžském národním parku bylo prokázáno (Czeszczewik 2009), že v zimě jsou strakapoudi bělohřbetí silně sedentární a příliš se nepřemisťují z důvodu šetření energií. Obecně je pro životaschopné populace v krajině, kde nemusí čelit nevhodnému lesnickému hospodaření, nejdůležitějším faktorem jejich úspěšného vývoje přežití zimy (Hogstad a Stenberg 1994, Hogstav a Stenberg 2005).

Dosavadní pozorování z Beskyd (Křenek 2006) ukazují, že pokud nedojde k zásadní negativní změně v biotopu, obsazují ptáci stejné porosty po více let. Zatím není známo, zda jsou to ptáci, kteří v území vyhnízdili, případně jejich potomci, nebo se jedná o jiné jedince z bližšího či vzdálenějšího okolí. V každém případě z celkové rozlohy lesních porostů Ptačí oblasti, využívá strakapoud jen velmi omezenou část. Ztráta každého teritoria vlivem těžebních zásahů, znamená při současné nízké početnosti druhu významné oslabení jeho populace. Nově vznikajících biotopů je vlivem intenzivní výchovy mladších porostů v Ptačí oblasti minimum a nedokážou kompenzovat zanikající biotopy současné. Konečným důsledkem je pokles početnosti populace a **strakapoud bělohřbetý je spolu s lejskem malým nejohroženějším druhem v Ptačí oblasti.** CHKO Beskydy, včetně Ptačí oblasti Horní Vsacko, přitom obývá nejvýznamnější část celorepublikové populace.

Od r. 2007 byla na základě studie (Křenek 2006) a zpracovaného plánu péče CHKO Beskydy, prováděna v části Ptačí oblasti ležící na území CHKOB opatření, která spočívala v ponechávání části stromů v těžných porostech k úplnému dožití (cca 20 - 50/ha) a došlo ke změně v přístupu ke stojícím torzům, která byla značena a ponechávána. Značení stromů k úplnému dožití zajišťovala Správa CHKO a značení torz Lesy České republiky. Tato opatření lze hodnotit, jako velmi pozitivní. Ponechávání torz zlepšilo hnízdní a potravní příležitosti v porostech, které zatím

nebyly těženy a pomohlo k zachování párů v těchto porostech hnízdících. Ponechávání stromů k úplnému dožití v rámci těžných ploch se projeví především až v budoucnu, kdy tyto stromy postupně dospějí do stádia rozpadu a zároveň budou součástí již odrostlých porostů. Již nyní jsou z Beskyd známy případy, kdy díky před mnoha desetiletími ponechaným stromům nebo jejich skupinám strakapoud bělohřbetý takové lokality obsazuje. V PO Horní Vsacko byl tento případ doložen v údolí Červenky v porostní skupině 338 C9 a 339 B 8a, kde bylo zachováno několik starých narušených stromů minulé generace, dále v Javorníkách v lokalitě Frňovské por. skup. 332 B 27, kde se nachází skupiny starých buků. **V současné době je nutné zachovat všechna stávající hnízdiště, zvláště podstatné je zachovat některé rozsáhlejší komplexy bučin, představující v PO nejvýznamnější biotopy druhu. Nejvhodnějším řešením je vyhlášení těchto posledních rozsáhlejších komplexů bučin jako MZCHÚ.**

7.1.2. Lejsek malý (*Ficedula parva*)

Trend: Silně ubývající

Početnost lejska malého nejméně v posledních 20 letech v PO silně klesá. Ještě v roce 2004 byla při vyhlášení Ptačí oblasti jeho početnost odhadnuta na 200-300 párů (Křenek 2006). Tento odhad však vycházel ze starých dat získaných průzkumy v letech 1975 – 1990, kdy se v území ještě nacházely na řadě míst rozsáhlejší komplexy porostů s převahou buku a početnost druhu byla vysoká. Ve studii z roku 2006, v jejímž rámci byly provedeny plošné průzkumy celé Ptačí oblasti, byl odhad snížen na 60 – 100 párů a druh byl hodnocen jako ubývající (Křenek 2006). Na základě podrobných průzkumů v letech 2007 – 2012, kdy byly opět prozkoumány všechny vhodné biotopy v Ptačí oblasti, došlo k dalšímu výraznému poklesu početnosti a odhad musel být snížen na pouhých 30 – 60 párů.

Příčina poklesu početnosti je obdobná jako u strakapouda bělohřbetého. Zánik vhodných biotopů těžbou, jejich fragmentace a nevhodné způsoby obnovy a výchovy mladších porostů, které poté neposkytují druhu vhodné podmínky. Největší pokles je zaznamenán v části Ptačí oblasti ležící mimo CHKO, tj. z údolí Červenky. Zde již zmizela, nebo je narušena většina vhodných biotopů a pokles početnosti zde činí až 90 % (viz příloha č. 3, mapky 1-7).

Naturový monitoring

Výsledky monitoringu PO zatím nelze srovnávat. V období 2005-2007 byl monitoring prováděn ve čtyřech jádrových územích, v jednotlivých letech tohoto období se však sčítala vždy jen 2 jádrová území. Všechna jádrová území se sčítala najednou až v roce 2010. Výsledky monitoringu zobrazuje tab. č. 4

Tab. č. 4

rok	Počet transektů	Počet bodů	Počet obsazených bodů	Počet teritorií
2005	2	40	5	6
2006	3	50	7	9
2007	Linie 37 km	-	2,4 ter./10 km	9
2010	5	144	19	19 (+3mimo transekt)

Ačkoliv výsledky monitoringu mezi roky 2005-2007 a 2010 není možné srovnat, je možno srovnat výsledky z obou těchto období s obdobím let 1978 -1990. **V těchto letech se přibližně na stejných plochách porostů vyskytovalo o polovinu až 2/3 zpívajících samců více (viz příloha č. 3, mapky č. 1 - 3).**

Celkový pokles početnosti populace se projevuje i v MZCHÚ. Pokles denzity je za posledních 30 let viditelný ve všech sledovaných územích.

Tab. č. 5 udává denzitu v párech/10 ha

MZCHÚ	1980-1986	1989	2002-2003	2006	2007	2010	2011	2012
PR Kutaný	2,0 - 3,7	5,5	0,7	2,3	2,0	0,7	0,7	1,3
NPR Razula	1,7 - 3,0	2,1	2,1	0				
	1989-1990	2006	2007	2010	2012			
PP Smradlavá	2,7	1,0	2,1	2,1	1,0			

Literární data (Pavelka J. in Šťastný et. al. 2006, Pavelka J., Křenek D. unpubl.)

Více než polovina populace hnízdí v současné době v selských lesích (viz příloha č. 3, mapka č. 3), kde však místy dochází rovněž k těžbám nebo jiným nevhodným zásahům do porostů. **Na základě dříve získaných poznatků (Křenek 2006) a provedených průzkumů v letech 2007-2012 je zřejmé, že lejssek malý významně preferuje zapojené porosty. V porostech s mezernatým zápojem byl zjišťován pouze výjimečně. Ke stejným závěrům dochází i studie z pralesovitých porostů v Bělověžském národním parku (Fuller 2000).** Z tohoto důvodu je jednou z příčin jeho úbytku kromě mýtních těžeb i prosvětlování porostů, především v rámci předmýtních těžeb. V selských lesích to je prosvětlení pařezin ve snaze převést pařeziny na les vysoký, kdy dochází ke snížení zakmenění a především ke snížení korunového zápoje. Např. v porostní skupině 108 C d30 pod vrchem Kladnatá ve Vsetínských vrších, byli před provedením zásahu

zjištění 2 zpívající samci. V roce 2012 byl zjištěn pouze 1 zpívající samec v části porostu, která nebyla prosvětlena. Podobný případ byl zaznamenán v porostní skupině 103 C b 9 v údolí Lušová, kde sice chybí srovnání s obdobím před provedením zásahu, ale po částečném prosvětlení porostu se pár vyskytoval v té části, která prosvětlena nebyla. Při snaze o převod pařezin na vysoký les docházelo kromě vybraného terminálního výhonu, který měl být ponechán, k likvidaci všech ostatních terminálů, včetně jejich odumřelých částí. Právě odumřelé části konkurenčně méně zdatných terminálních výhonů poskytují druhu vhodné hnízdní možnosti.

Největší koncentrace záznamů v rámci celé PO je soustředěna na svazích nad údolím Dinotice, kde je největší zastoupení starých selských lesů a doposud ještě rozsáhlejší celistvé komplexy bučin kolem PR Kutany a v části Minářová. Ze selských lesů jsou zvláště významné porostní skupiny 516 C 31B/21C, a 516 B 27B. Další významnou oblastí je PP Vachalka a PP Smradlavá, včetně navazujících bučin, především v údolí Kobylská (viz. příloha č. 3, mapa č. 3). Nejvýznamnější oblast v Javorníkách představuje PR Makyta s okolními porosty a navazující komplex nad závěry údolí Provazný a Břežitá, kde jsou v rámci tohoto pohoří dlouhodobě zaznamenávány nejvyšší počty. V NPR Razula je v důsledku její izolace uprostřed smrkových monokultur, malé rozloze a celkovém poklesu populace druhu početnost poměrně nízká, přesto však území zatím patří mezi významné biotopy.

V ostatních částech PO je výskyt značně roztržštěný a často i nepravidelný. **Preference selských lesů je jednoznačně dána velkou nabídkou hnízdních a díky jejich rozmanité prostorové struktuře zřejmě i potravních příležitostí.** Některé porosty byly ponechány velmi dlouhou dobu bez zásahu, v jiných se hospodařilo toulavou sečí, nebo jinými šetrnými způsoby. V posledních 20 letech však dochází k intenzivnějším těžbám i v těchto porostech a také ke snahám převést je na les vysoký. Důsledkem je pokles početnosti v těchto pro lejsky velmi významných porostech.

Zajímavý výsledek je viditelný při srovnání Vsetínských vrchů a Javorníků. Z mapky č. 3 (příloha č. 3) je vidět, že početnost lejska malého je ve Vsetínských vrších výrazně vyšší než v Javorníkách. Je to dáno jak celkově větším zastoupením vhodných biotopů tj. porostů s převahou buku, tak jejich vyšší kvalitou (selské lesy, MZCHÚ).

Pro zachování alespoň stávajícího stavu populace je nutné usměrnit těžební zásahy ve všech porostních skupinách, v nichž byl druh v letech 2007 – 2012 pravidelně zjišťován tak, aby tyto porosty i po provedeném zásahu mohly druhu dále sloužit jako vhodný biotop. To v praxi znamená nezpracovávat drobné polomy listnatých dřevin ani jednotlivé odumřelé stromy a zachovat určitou míru zakmenění porostů (nad 0,7). U velkých polomů nad 0,5 ha pak v porostu ponechat po jejich asanaci alespoň všechny stojící torza. **Pozitivním opatřením v posledních letech je cílené ponechávání torz během výchovných zásahů nebo nahodilých těžeb v porostech ve správě Lesů ČR.**

Jak už bylo zmíněno výše, lejska malý preferuje porosty zapojené a po odtěžení většího procenta horního patra stromů druh z takových porostů zmizí a to i tehdy, když v porostech byla ponechána torza, nebo jednotlivé staré stromy. **Význam ponechaných stromů k úplnému dožití na těžebních plochách bude narůstat s časem, kdy se zakmenění opět zvýší odrůstající mladou**

generací stromů a ponechané stromy dospějí do fáze rozpadu. Například v poměrně mladém porostu v údolí Červenky se vyskytoval zpívající samec v porostní skupině 338 C 9 a porostní skupině 909 B 5. V těchto porostních skupinách se nacházelo několik starých narušených stromů z předchozí generace lesa, které již byly obrosteny mladým porostem generace následující. Obdobná pozorování jsou známa i na několika dalších místech v PO Beskydy. Lze tudíž očekávat, že ponechávání části stromů k úplnému dožití, bude mít v budoucnu velmi příznivý dopad na početnost druhu. **V současnosti má největší význam trvalé zachování celých kvalitních porostů, nebo jejich komplexů, nejlépe vyhlášením za MZCHÚ.**

Lejsek malý je ze všech hodnocených druhů PO druh s nejhorším stavem populace. Takto razantní pokles početnosti nebyl zaznamenán u žádného předmětného druhu v PO Horní Vsacko. Otázkou zůstává, zda je ještě místní populace životaschopná a nepřežívá pouze díky dotacím jedinců z širokého okolí, především ze slovenských Karpat.

V roce 2012 bylo zahájeno kroužkování za účelem zjištění věrnosti místu hnízdění a věrnosti místu narození dospělců i mláďat a byly získány první zajímavé výsledky. Na území PO bylo označeno celkem 7 samců a 1 samice, ve všech případech se jednalo o adultní jedince. Dne 8. 5. 2012 byli v porostní skupině 105 D a12 v údolí Dinotice zjištěni 4 zpívající samci z toho se 2 podařilo odchytit a okroužkovat. Mladý samec označen ve věkové kategorii jako dvouletý, byl při odchytu pozorován se samicí, kterou se však chytit nepodařilo. Tento poznatek naznačuje, že i dvouletí samci mohou být spárování. Zda tento samec hnízdil, není známo a je nutno obdobné případy ověřit dalším kroužkováním. Samec byl odchycen a kroužkován dopoledne kolem 10:30 hod. Kolem 16 hodiny odpoledne zpíval na stejném místě jiný samec bez kroužku, což bylo zjištěno vizuální prohlídkou dalekohledem. Nejzajímavější však je, že kroužkovaný samec byl v 18:40 odchycen vzdušnou čarou asi 370 m JV v porostní skupině 105 D b14/2a. Samice však nebyla v jeho přítomnosti zjištěna. Tato porostní skupina je od porostní skupiny, kde byl kroužkovaný, oddělena smrkovým porostem. Zda se jednalo o protahujícího samce, nebo obhajoval 2 teritoria, je však otázkou.

Druhý zajímavý případ byl zaznamenán 9. 5. 2012 pod PR Kutaný, kdy v porostní skupině 502 A 8 zpíval samec (starší dvou let) s kapkovitě vybarvenou oranžovou skvrnou na hrudi. Tohoto samce se však nepodařilo odchytit. Během odchytu byla s negativním výsledkem kontrolována i sousední porostní skupina 502 B 8. O cca 3 hodiny později byl v této porostní skupině (502 B 8) zjištěn zpívající samec, který byl následně odchycen a podle kapkovitého tvaru oranžové skvrny se velmi pravděpodobně jednalo o samce z porostní skupiny 502 A 8. Vzdálenost mezi místem 1. pozorování a následného odchytu je +/- 600 m. Zda se jednalo o jednoho samce, který obhajoval tak velké teritorium, nebo 2 různá teritoria, nebo mohlo jít o dva rozdílné jedince, se nepodařilo prokázat.

Z těchto několika získaných poznatků se však ukazuje, že počet zjištěných samců nemusí nutně odpovídat počtu obsazených teritorií ani skutečnému počtu vyskytujících se samců. Ačkoliv je obecně známo, že při průzkumu se spíše zjistí menší počet jedinců nebo párů, než

v území skutečně je (někteří jedinci se neozývají, v nepřehledném terénu se nepodaří všechny jedince zaregistrovat ap.), **může se také stát i to, že naopak počet obsazených teritorií je ve skutečnosti nižší, než je zjištěný počet zpívajících samců.** Registrování mohou být nehnízdící či protahující jedinci, nebo jsou totožní jedinci sečtení 2x, protože mohou mít rozsáhlá teritoria nebo dokonce někteří samci mohou obhajovat i 2 teritoria. Tyto skutečnosti však bude nutné ověřit dalším systematickým výzkumem založeným na kroužkování. Výsledky kroužkování mohou ukázat také to, že skutečný odhad hnízdící populace může být ve skutečnosti nadhodnocen a početnost v Ptačí oblasti může být ještě nižší.

7.1.3 Lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*)

Trend: mírně klesající

Tento druh nebyl v PO sledován tak intenzivně jako lejsek malý, přesto se podařilo získat poměrně dlouhá řada dat s počátkem sledování od roku 1990. První kvantitativní údaje byly získány při výzkumech v MZCHÚ Razula, Vachalka a Kutaný (Pavelka 1991, 1993, 2001). Stanovení početnosti v celé PO bylo provedeno teprve k roku 2006, kdy byla populace odhadnuta na 100 - 200 párů (Křenek 2006). Odhad k roku 2012 byl snížen na 100-180 párů.

Naturový monitoring

Byl prováděn, ale výsledky nebyly dosud dostatečně vyhodnoceny. Lze však konstatovat, že vzhledem k rozdílným metodickým přístupům v prvním a druhém monitorovacím cyklu, nejsou výsledky srovnatelné.

Centrem výskytu druhu v PO jsou staré porosty s převahou buku, na rozdíl od lejska malého se lejsek bělokrký na území PO vyskytuje i v dalších typech biotopů (viz. příloha č. 3, mapa č. 1 a 2), jako jsou břehové porosty vodních toků, sady, aleje, nebo drobné listnaté lesíky. Druh byl zjišťován i v porostech s převahou smrku, kde se nacházely skupiny listnatých stromů, nejčastěji buku nebo klenu. **Největší početnosti dosahuje v pralesovitých nebo starých porostech s přítomností doupných stromů.** V rámci PO dosahuje vyšších početností např. v údolí Dinotice, kde se nachází velký podíl selských lesů a dalších starých porostů. Pravidelně se vyskytuje také ve všech lesních MZCHÚ v Ptačí oblasti. Na rozdíl od lejska malého je schopen hnízdit i v menších fragmentovaných porostech, jedná se však jen o jednotlivé páry. Větší početnosti dosahuje také v rozsáhlejších komplexech, což dokazují pozorování např. z údolí Červenky (viz příloha č. 3, mapa č. 1-3) v době před jejich fragmentací (80. léta) a v současné době z oblasti Makyty, nebo z komplexu Pavelčeny a bučin v okolí PP Smradlavá a Vachalka.

Podle dosud shromážděných dat je zřejmé, že většina populace (60 – 70%) je vázána na jádrová území (viz. příloha č. 3, mapa č. 2 a příloha č. 1). Zajímavá je skutečnost, že se tento druh vyskytuje v řadě porostů, kde není přítomen lejsek malý, avšak v nejkvalitnějších

pralesovitých porostech nedosahuje takových počtů, jako lejsků malých. Např. dne 8. 5. 2012 byli v porostní skupině 105 D a12 v údolí Dinotice zjištěni 4 zpívající samci lejska malého, ale pouze 1 samec lejska bělokrkého, podobně 10. 5. 2006 v PP Smradlavá, kde byl poměr 3:1 ve prospěch lejska malého. Ačkoli se jedná o druh, který k hnízdění vyhledává dutiny, bývá zjišťován i v porostech, kde jich je evidentní nedostatek. Zda se jednalo o mladé, nehnízdící samce, nebo si ptáci vybírají i polodutiny, případně dutiny s horšími parametry, se zatím nepodařilo objasnit.

Velká většina záznamů v PO je z porostů starších 100 let, kde je zpravidla přirozeně více dutin. Páry jsou věrné svému hnízdišti. Kroužkováním se zjistilo, že 25% ptáků obsazuje svá loňská teritoria a 25% mláďat se vrací na místo svého narození (Šťastný, Hudec 2011). **Ačkoliv tento druh není tak ohrožený jako lejsků malých, dochází také u něj k poklesu početnosti. Příčina je rovněž totožná s předchozím druhem, tj. těžba a fragmentace starých porostů (viz. příloha č. 2) a nevhodné způsoby výchovy mladších porostů. Pokles početnosti za posledních 20 let činí v PO asi 10 – 20%.**

Opatření spočívající v ponechávání torz během výchovných zásahů, působí již nyní příznivě na stav populace, protože lejskům poskytují vhodné hnízdní podmínky. Ačkoliv nebylo během průzkumů nalezeno mnoho obsazených dutin, byla nalezena hnízda v dutinách po strakapoudech, popř. po žlutě šedé, také však v dutinách vzniklých přirozeným rozpadem dřeva. Jedná se však jen o malý vzorek cca 5 – 6 dutin. **Ponechávání stromů k úplnému dožití na těžných plochách bude mít pozitivní dopad až v budoucnu, neboť z těchto ploch lejsků po těžbě téměř vždy mizí.** Z Beskyd existuje zatím jediný případ z roku 2010, kdy byl zaznamenán zpívající samec na severním svahu Nořící v protěženém porostu s ponechanými stromy. Naopak je doloženo mnoho případů z PO Horní Vsacko i jiných lokalit v CHKO, kdy druh z porostů po těžbě zmizel. Dále byly zaznamenány případy, kdy byl zjištěn v mladých, zapojených porostech s ponechanými starými stromy. V PO Horní Vsacko je to např. porostní skupina č 420 E 17/1 a 420 D 7b pod PP Vachalka. Jiným případem jsou menší skupiny buků ponechané ve smrkových porostech, nebo v porostech s dominancí smrku. Tyto skupinky starých buků jsou vzhledem ke svým růstovým parametrům pozůstatky bývalých selských lesů, nebo jsou to stromy, které rostly původně na pastvinách, později zalesněných smrkem. Přestože se nejedná o časté případy, bývají i takovéto porostní prvky obsazovány. Protože při ornitologických průzkumech nebyly tyto skupiny buků cíleně vyhledávány, ale byly zaznamenávány při mapování porostů, není známo, kolik párů na takových místech hnízdí.

7.1.4. Holub doupňák (*Columba oenas*)

Populační trend: mírně klesající

První odhad stavu populace v PO byl proveden až k roku 2006, kdy byla početnost odhadnuta na 50-80 párů (Křenek 2006). Oproti tomuto roku došlo do současnosti k mírnému poklesu početnosti a odhad k roku 2012 činí 40-70 párů. Příčinou poklesu je

zejména pokračující těžba ve starých porostech, zvláště intenzivní byla v údolí Červenky (viz. příloha č. 2).

Naturový monitoring

Nejedná se o druh, který je zařazen v příloze 1 směrnice o ptácích, a proto se tento monitoring u něj neprovádí.

V PO Horní Vsacko nemá druh nikde tak vysokou hustotu, jako je tomu v některých lokalitách v PO Beskydy. Přesto je populace soustředěna do oblastí s přítomností starých bučin (viz. příloha č. 3, mapa č. 1 a 2). Jednotlivé páry jsou zaznamenávány většinou roztroušeně v porostních skupinách s přítomností doupných stromů. Zpravidla bývá zjištěn v jedné porostní skupině 1 houkající samec, méně často 2 a jen výjimečně 3 nebo více. Případy s třemi a více houkajícími samci byly registrovány hlavně v MZCHÚ, jako je PR Makyta, NPR Razula, PP Smradlavá a PR Kutaný.

Holub doupňák vyhledává k hnízdění dutiny (Hudec, Šťastný 2005), v Beskydech byla zjištěna silná vazba na opuštěné dutiny po datlu černém (Křenek 2006). Toto bylo potvrzeno i při průzkumech v letech 2007 – 2012, kdy byly nalezeny 3 staré dutiny datla obsazené holubem doupňákem. Existence datlích dutin je podmíněna přítomností narušených buků s nepravým jádrem, do nichž datel může dutiny vytesat. Vznik přirozených dutin vyhnitím kmene a vytvořením vletového otvoru v místě odumřelé větve je v hospodářských lesích zcela ojedinělou záležitostí. Takto vzniklá dutina nebyla v PO v běžně obhospodařovaném porostu dosud nalezena.

Drtivá většina všech pozorování pochází z porostů starších 100 let, zpravidla se objevují pozorování v porostech starých 120 a více let (viz. příloha č. 3, mapa č. 2, srovnej s přílohou č. 1). V těchto porostech je větší pravděpodobnost tvorby nepravého jádra (Míchal, Petříček 1999) a tím vzniku vhodných podmínek pro tesání dutiny datlem. Významná část populace druhu je soustředěna do oblasti v okolí údolí Dinotice a Lušová, kde se nachází větší plochy starých porostů včetně selských lesů, druhou oblastí je masív Makyty, zejm. PR Makyta a dále také masív Čerňaské Kyčery a Krkosteny, kde se takové porosty rovněž nacházejí.

Vztah mezi rozlohou porostů a početností se jeví jako nepřímý. V PO v rozsáhlejších porostech hnízdí většinou více párů, hustota však nemusí být příliš velká. Ta je dána počtem datlích dutin na jednotku plochy, a pokud datel opakovaně tesá dutiny v jednom prostorově malém porostu, může se zde koncentrovat větší počet párů a hustota je potom značně vysoká. Typickým případem je většina rozlohou malých lesních MZCHÚ, kde je početnost díky koncentraci doupných stromů mnohem vyšší, než v běžných hospodářských lesích. Ukázkovým příkladem je PR Kutaný (15 ha), kde holub doupňák bývá zjišťován v počtu 3 – 4 houkajících samců, zatímco v okolních bučinách navazujících na PR se vyskytuje jen ojediněle

nebo vůbec a početnost je v tomto řádově větším komplexu porostů nižší, než v celé plošně velmi omezené PR.

Z hlediska realizace ochranných opatření nemá ponechávání torz pro druh až takový význam, protože je v nich jen minimum datlích dutin. Pokud dojde ke zlomení doupného stromu, je tento strom zlomen v dolní třetině, kde se dutiny nenacházejí, nebo se strom zlomí přímo v místě dutiny. Nové dutiny tesá datel černý do zlomených torz jen minimálně a v Beskydech ani v Horním Vsacku nebyl dosud podobný případ zaznamenán. **Naopak zcela běžným jevem u datla je tesání dutin do stojících dosud živých stromů. Z tohoto důvodu má pro zlepšení stavu populace velký význam trvalé zachování některých porostů, nebo větších skupin živých stromů k úplnému dožití.** Vytěžené porosty s jednotlivě ponechanými stromy jsou datlem využívány jen minimálně a jde tak o opatření do budoucna. V Beskydech dosud nebyl zaznamenán případ, kdy doupňák hnízdil v ponechaném stromu k úplnému dožití po vytěžení okolního porostu. Pravděpodobné však hnízdění bude, pokud mezi ponechanými stromy budou jedinci s dutinami vytvořenými ještě v době existence zapojeného porostu.

7.1.5. Žluna šedá (*Picus canus*)

Populační trend: stabilní nebo mírně klesající

Žluna šedá má v PO spíše rozptýlený až ostrůvkovitý výskyt a stejně jako v celé CHKO přirozeně nízkou denzitu (Křenek 2006). K roku 2006 byl stav populace odhadnut na 16 -20 párů (Křenek 2006). Od té doby došlo zřejmě k mírnému poklesu početnosti, který vedl jen k menšímu snížení stávajícího odhadu na 14-18 párů k roku 2012.

Naturový monitoring

V Ptačí oblasti byl prováděn, ale nebyl dosud dostatečně vyhodnocen. Monitoring je však vzhledem k rozdílným metodickým přístupům v prvním a druhém monitorovacím cyklu nesrovnatelný.

Přestože např. v údolí Červenky bylo vykáceno velké množství porostů, došlo v této oblasti k vymizení max. 1-2 párů, což souvisí s přirozeně nízkou denzitou populace, kdy bylo zničením biotopů postiženo méně párů. **Za období 2007 – 2012 mohlo dojít k poklesu početnosti v celé PO o cca 2 – 4 páry.** V ostatních porostech, kde druh dosud hnízdil, nebyly provedeny tak razantní zásahy, aby vedly k opuštění hnízdnic lokalit. Je také pravděpodobné, že v případě likvidace hnízdnic porostu, je schopen pár zahnízdit v okolních porostech, pokud zde nalezne vhodné podmínky. To bylo zjištěno např. v porostní skupině 105 B 13/1b v masívu Kladnaté, kde byla nalezena v roce 2007 obsazená dutina s mláďaty. Část porostu, v němž se dutina nacházela, byla vzápětí vykácena a pár z této porostní skupiny zmizel. V roce 2008 nebyl druh na této lokalitě zjištěn, jeho výskyt byl prokázán až v roce 2012, kdy se ozývali 2 ex. v nedaleké porostní skupině 105 A c9. Dle výsledků kroužkování se ukazuje, že ptáci jsou

věrní svým hnízdištím (Cepák a kol. 2008), což potvrzuje i dlouhodobá obsazenost některých lokalit, a to i přes skutečnost, že byly v porostech prováděny těžby.

Vzhledem k poměrně nízkému počtu párů v PO, se na udržování stability populace významně podílí MZCHÚ, kde dlouhodobě hnízdí 4-5 párů. Nejvýznamnější oblast pro druh v rámci PO je jádrové území Cáb. Zde je výskyt soustředěn do starých porostů v širším okolí Cábu, v Minářové a v selských lesích, zejména v masívu Kladnaté. Dva páry doposud hnízdí v údolí Červenka. Druhou významnou oblastí jsou bučiny v širším okolí PP Smradlavá a Vachalka. V Javorníkách je to zejména masív Krkosteny a Čerňanské Kyčery, jinde se vyskytují pouze jednotlivé páry. Lze říci, že do jádrových území Cáb a Tanečnice je soustředěna větší část populace hnízdící v PO (viz příloha č. 3, mapa č. 2, srovnej s jádrovými územími v příloze č. 1).

Dlouhodobě potvrzované výskyty v MZCHÚ ukazují na fakt, že druh nejvíce preferuje pralesovité porosty, což bylo prokázáno také v PO Beskydy, kde je významná část populace rovněž registrována v MZCHÚ (Křenek 2006).

Nejzávažnějším ohrožujícím faktorem je stále těžba a fragmentace starých porostů a také nevhodná výchova mladších porostů. Přestože je žluna schopna se s tímto negativním jevem do určité míry vyrovnávat, především svou schopností hnízdit i v rozlohou omezených vhodných porostech, je nutné zachovat všechny stávající klíčové porosty.

Ponechávání narušených stromů a torz ve stávajících porostech se ukazuje jako velmi pozitivní faktor, poněvadž tím dochází ke zlepšování hnízdních i potravních podmínek. Naopak odtěžené porosty, kde byla ponechána torza nebo stromy k úplnému dožití, nebyly dle pozorování ke hnízdění využívány, avšak žluny byly v takovýchto porostech pozorovány při sběru potravy. Při sběru potravy byly nejvíce zastiženy na torzech. Co se týká hnízdění, bude mít ponechávání skupin stromů k úplnému dožití význam až v budoucnu, kdy se v okolí těchto stromů vytvoří nový lesní porost a ponechané stromy dospějí do fáze dožívání a rozpadu. **Jako u všech dalších ohrožených druhů má největší význam trvalé zachování celých kvalitních porostů, nebo jejich komplexů.**

7.1.6. Datel černý (*Dryocopus marcius*)

Populační trend: stabilní

Početnost k roku 2006 byla odhadnuta na 15 – 25 párů (Křenek 2006) a tento odhad zůstává stejný i k roku 2012. Ačkoliv v řadě porostů došlo k těžbám, zřejmě tyto zásahy neměly výrazný negativní dopad na stav populace. Důvodem je zřejmá schopnost druhu hnízdit

v lesích různého charakteru, včetně převažujících smrčin a v rámci svých rozsáhlých teritorií si nalézt vhodné hnízdní stromy i potravní zdroje.

Naturový monitoring

Výsledky nejsou srovnatelné, protože probíhal v prvním a druhém monitorovacím cyklu odlišnou metodou.

Vyhodnocení početnosti i populačního trendu významně komplikuje velká rozloha teritorií a zřejmě také to, že se teritoria jednotlivých párů mohou částečně překrývat. Během terénních průzkumů byly zaznamenány případy, kdy ptáci v době toku přelétali celé údolí a určit v takovýchto případech velikost teritoria je nereálné. Je možné pouze odhadovat, že velikost teritorií může dosahovat mnoha desítek až několika stovek ha. Určit rozlohu a hranice teritoria každého páru by bylo možné na základě telemetrického sledování.

Datel ze všech hodnocených šplhavců patří mezi nejméně náročné druhy ve vztahu ke kvalitě biotopu a pokud má dostatek starých stromů k hnízdění a dostatek potravy, nemusí mít ani určité snížení rozlohy starých porostů negativní vliv na jeho populaci. Hnízdí ve smíšených, listnatých i jehličnatých lesích (Hudec, Štastný a kol. Fauna 2/II 2005, Cepák a kol. 2008). V PO Beskydy byl zjišťován ve smrkových i bukových porostech nebo v jedlobučinách (Křenek 2006). Tyto poznatky lze potvrdit z období 2006 - 2012 také z PO Horní Vsacko. Většina nálezů sice pochází z porostů s převahou buku, což je však dáno i tím, že byly tyto porosty zkoumány více, než porosty s převahou smrku (viz. příloha č. 3, mapka č. 1). Přesto však z pozorování vyplývá, že v PO Horní Vsacko preferuje listnaté porosty více, než jehličnaté.

Při překrytí záznamů z let 1980 – 2012 je patrné, že je datel početnější v oblasti Vsetínských vrchů, než v Javornících. Je to zřejmě dáno větším zastoupením starých porostů s převahou buku včetně selských lesů s množstvím narušených stromů (viz. příloha č. 3, mapka č. 1). V oblasti Javorníků se nachází jednak menší plochy bučin, ale také nižší zastoupení starých porostů. Kromě přímých pozorování, ukazuje na **preferenci porostů s přítomností nebo dominací buku i mnohem větší počet nalezených datlích dutin v těchto porostech v porovnání s porosty smrkovými.** Také v literatuře je udávána preference buku, jako hnízdního stromu. Z 56 českých hnízd bylo 26 v buku, 8 v jedli a borovici, 5 v dubu a 4 ve smrku (Hudec, Štastný a kol. Fauna 2/II, 2005). Také obě v letech 2007 – 2012 v PO nalezené obsazené dutiny byly v buku. Jedna z těchto dutin se sice nacházela v porostu s výraznou převahou smrku, ale dutina byla nalezena v jediném zde ponechaném starém buku. Případů, kdy byly nalezeny buky s datlími dutinami ve smrkových porostech bylo více. Jednalo se zpravidla o soukromé lesy, kde se tyto staré buky v rámci smrkových porostů často nacházejí. Naopak nalezení datlích dutin ve smrku bylo jen zcela ojedinělou záležitostí a např. mezi léty 2007-2012 nebyla nalezena žádná dutina ve smrku, oproti desítkám dutin v bucích. V Javornících se podařilo najít extrémně vysoký počet dutin v jednom stromě, kterých bylo více než 20. Jednalo se o skupinu několika buků v malém porostu, z nichž jeden byl dutinami doslova proděravěn. Ojedinělé staré buky,

nebo jejich menší skupiny v porostech, jsou buď pozůstatky z původních pastvin, které byly zalesněny, nebo se jedná o ponechané stromy z dříve existujícího porostu.

Datel je věrný svému hnízdišti, což dokazují i výsledky kroužkování (Cepák a kol. 2008). Datli si buď tesají novou dutinu, nebo obsazují i několik let dutiny stávající (Hudec, Štastný a kol. Fauna 2/II, 2005). **Pokud se v porostu dlouhodobě nachází dostatek starých stromů, může v nich datel hnízdit i po mnoho let. To je jeden z důvodů, proč datli preferují pralesovité porosty, kde je tato podmínka trvale splněna.** Potvrzují to kontinuální výskyty ve všech lesních MZCHÚ v PO. Dlouhodobý výskyt datla je potvrzován i z dalších míst mimo MZCHÚ, kde se nacházejí staré porosty s vhodnými stromy k hnízdění. **Existence pralesovitých porostů tudíž není podmínkou pro zajištění stability populace a druhu k přežití stačí i menší staré porosty nebo skupinky starých buků ponechaných k úplnému dožití.** Nevyžaduje tedy rozsáhlé porosty kvalitních bučin, jako např. strakapoud bělohřbetý.

Pro zajištění stability populace je nutné zachovat aspoň stávající hnízdiště, která se nacházejí v současných porostech nad 100 let věku. Každý starý porost však nemusí poskytovat vhodné podmínky pro hnízdění. Podmínkou je, aby se jednalo o stromy dostatečných dimenzí, tj. min. 40 cm ve výčetní tloušťce (Křenek 2006), v nichž se nachází nepravé jádro. Tvorba nepravého jádra se objevuje s rostoucím věkem stromů. Výrazně přibývá až ve věku kolem 140 let (Petříček a kol. 1999), ale udává se, že u buku začíná jeho tvorba již ve věku kolem 100 – 110 let a není vyloučen ani věk mladší. Tvorba nepravého jádra nemusí totiž souviset jen s věkem stromu, ale také se stanovištními podmínkami. Zřejmě souvisí i s velikostí koruny, kdy u buků s bohatě vyvinutou korunou dochází k tvorbě jádra později, než u buků s korunou chudou a zastíněnou (Košulič 2010). Celkově lze konstatovat, že v PO má datel minimum podmínek pro tesání dutin v porostech mladších 80 let, a to právě z důvodu potřebných dimenzí kmenů a existence nepravého jádra. Z toho důvodu je důležité trvalé zachování alespoň částí starých porostů v hnízdních lokalitách a také ponechávání části stromů k úplnému dožití v rámci těženého porostu. Z pohledu dopadu na stav populace má ponechávání zejména buků pro tento druh do budoucna velký význam.

Tesáním dutin vytváří datel také podmínky pro řadu dalších živočichů včetně sýce rousného a holuba doupňáka, proto je zachování hnízdních porostů významné nejen pro samotného datla, ale také pro další široké spektrum živočichů, z nichž někteří patří mezi zvláště chráněné.

7.1.7. Puštík bělavý (*Strix uralensis*)

Populační trend: stabilní

Odhad početnosti byl k roku 2006 stanoven na 3-5 párů (Křenek 2006). Současný odhad k roku 2012 zůstává nezměněn a stav populace se dá označit jako kolísající, což je pro části populací obývajících okraj areálu rozšíření běžný jev.

Naturový monitoring

Byl prováděn v prvním a druhém monitorovacím cyklu a vzhledem k nízké početnosti sledovaných teritorií a krátké době (2 kontroly v odstupu 3 let), není sám o sobě vyhodnotitelný.

Poprvé byl druh v PO Horní Vsacko zjištěn v roce 2004 v NPR Razula (Křenek a kol. 2004). Od té doby je NPR Razula a její okolí v PO nejpravidelněji ověřovanou lokalitou (viz příloha č. 3, mapa č. 1). Ačkoliv se zdálo, že v okolí NPR bude hnízdit nejméně jeden další pár, ukazuje se, že všechna pozorování zřejmě náleží do jednoho teritoria. V roce 2005 byl výskyt potvrzen opět jen v NPR Razula. Teprve v roce 2006 byl výskyt prokázán na dvou nových lokalitách a to v údolí Kobylská a v horní části údolí Hrubá Brodská v porostech pod Provázkovými chlěvy. V roce 2007 byl prokázán výskyt opět jen v NPR Razula a okolí. V roce 2008 byl kromě okolí Razuly opět potvrzen v údolí Kobylská a Hrubá Brodská, v roce 2009 byl zaznamenán jen v okolí NPR Razula. V roce 2010 byl zjištěn v NPR Razula a v Kobylské pod PR Vachalka, v roce 2011 byl kromě Razuly a Kobylské poprvé zjištěn také na severním svahu Krkosteny, což byl v té době v PO nejzápadněji doložený výskyt. V tomto případě se však zřejmě jednalo o nespárovaného samce. Další změna byla zaznamenána v roce 2012, kdy byl během května zjištěn pár v PR Kutaný. Je to zatím nejzápadnější hnízdní výskyt druhu v CHKO Beskydy. V roce 2010 byl také pozorován i v PR Pulčín mimo PO (Polčák, databáze ČSO), ale jednalo se jen o přechodný výskyt. Od r. 2010 je také nepravidelně pozorován v oblasti Makyty, avšak nálezy pocházejí ze slovenské strany (M. Bojda in. verb.).

Za období 2004 – 2012 byl druh na území PO Horní Vsacko zjištěn celkem na pěti lokalitách, z toho 2 lokality (NPR Razula s okolím a horní část údolí Kobylská) je možné považovat za stabilní. V roce 2011 byla v Kobylské umístěna budka a v roce 2012 byl v hnízdní době pozorován v její blízkosti 1 ex. Budka však zatím nebyla zkontrolována a není tak jasné, zda byla obsazena. **Pozorování ukazují, že došlo k určitému rozšíření druhu, jeho početnost se však v PO zatím příliš nezvyšuje.** Výskyt byl soustředěn především do lokalit s přítomností starých porostů. Potvrzují to častá pozorování v NPR Razula, ve starých porostech v horní části Kobylské a také výskyt v PR Kutaný. **Pro účinnou ochranu puštíka bělavého je nutné zachování všech porostů, kde je druh v PO zjišťován,** zejména starých porostů v horní části údolí Kobylská, v okolí PR

Kutaný, včetně komplexu Minářová a pod vrchem Krkostena v Javornících. V mladších porostech, nebo v porostech s vyšším zastoupením smrku, alespoň prosadit odložení těžby po dobu, kdy budou porosty druhem obsazeny. **Do budoucna má také velký význam ponechávání stromů v těžných porostech k úplnému dožití.** Tyto stromy budou v rámci nových porostů časem tvořit vhodné hnízdní stromy, ať už doupné, nebo v podobě odumřelých torz.

7.1.8. Sýc rousný (*Aegolius funereus*)

Populační trend: kolísající

Druhu byla věnována větší pozornost až od roku 2004, kdy byl v Ptačí oblasti zahájen pravidelný monitoring sov.

Naturový monitoring

Nebyl v PO prováděn.

Dřívější ojedinělé údaje z let 1974 - 2003 pocházejí z nečetných, nesystematických průzkumů, nebo náhodných pozorování, dokazujících však jeho výskyt na území PO i v době před rokem 2004. Některé z těchto údajů udávají výskyt i z lokalit známých také v současnosti. V roce 1974 a 1989 byl druh zjištěn ve Velkých Karlovicích v Leskovém, což je na území dnešní PO. V roce 1985 je udáván výskyt z Vranče u Nového Hrozenkova, v roce 1989 z Dinotice u Halenkova. V roce 1996 byl zaznamenán v údolí Babská pod Třeštíkem, což je již mimo PO, v roce 1997 bylo pod Vsackým Cábem prokázáno hnízdění jednoho páru. V 90. letech byly dále nalezeny vývržky u Nového Hrozenkova a v Brodské (Pavelka&Trezner 2001).

Co se týká početnosti, z literatury existují pouze odhady pro okres Vsetín (Pavelka & Trezner 2001), kde byla početnost odhadnuta na 10 - 20 párů s dovětkem, že druh uniká pozornosti.

Výsledky systematických průzkumů v posledních 10 letech ukazují, že se zjištěná početnost v jednotlivých letech výrazně mění (viz. tab. č. 6). Na základě zkušeností z těchto průzkumů je však zřejmé, že se nejedná o skutečné kolísání celkové početnosti, nýbrž jen o měnící se počet hnízdicích párů v jednotlivých sezónách, který je určován množstvím dostupné kořisti. S počtem hnízdicích párů se zároveň mění jejich hustota a tím také intenzita obhajoby teritorií hnízdicími samci. Z toho také vyplývá možnost zjistitelnosti druhu v dané sezóně. Např. v sezóně 2012, kdy byl zjištěn druhý nejvyšší počet volajících samců, byly evidentně vysoké početnosti drobných zemních savců, což bylo i vizuálně pozorovatelné v podobě jejich častého výskytu v přízemním patře lesů. Uvedené poznatky potvrzují také např. průzkumy populace sýců v Krušných horách (Drdáková 2004). Vzhledem k výše uvedenému je možno v současnosti považovat populaci sýce v Ptačí oblasti jako celkově stabilní, s kolísající početností 5 – 15 (20) hnízdicích párů v rámci jednotlivých sezón.

Tab. č. 6: Přehled zjištěných teritorií sýce rousného v PO v letech 2003 - 2012

Rok	Počet ter.	Poznámka
2003	0	
2004	5	2 obsazené budky
2005	0	
2006	1	
2007	11	
2008	5	
2009	0	
2010	5	
2011	2	
2012	9	jedna nalezená dutina

Při překrytí všech dat je vidět (viz. příloha č. 3, mapka č. 1), že největší koncentrace pozorování je v údolí Hrubá a Malá Brodská v k. ú. Nový Hrozenkov a dále v horních částech údolí Kobylská a Dinotice. Pravděpodobně tento výskyt souvisí s přítomností starých bukových a jedlobukových porostů, střídajících se s porosty se zastoupením smrku. Zvláště nápadně výskyt koreluje s přítomností porostů nad 100 let věku. Výrazná většina hnízd sýce v PO je umístěna v opuštěných dutinách datla černého, který pro jejich tesání preferuje právě staré porosty se zastoupením buku. Smrkové porosty zase představují pro sýce jeho původní prostředí, z uvedených důvodů je proto optimální kombinace obou typů biotopů. Nutné je však také uvést, že intenzita průzkumů není na celé ploše PO stejná a některé páry z méně sledovaných části mohly uniknout pozornosti.

Hlavním ohrožujícím faktorem je pro sýce těžba starých stromů s přítomností datlích dutin. Pravděpodobně jistý vliv může hrát i charakter a fragmentace porostů, určující celkovou strukturu prostředí na velkých plochách a s tím související nabídka vhodných lovišť, stabilita početnosti kořisti mezi jednotlivými roky ap. Toto se však jeví spíše jako méně významný a hlavně dočasný faktor. Sýc je schopen hnízdit i ve smrkových porostech, kde vyhledává skupiny buků nebo i jednotlivé stromy s dutinami. Naopak v PO prakticky chybí v mladších rozsáhlejších bučinách.

Pro sýce je zcela dostačující opatření v podobě ponechávání části stromů v porostech k úplnému dožití, výhodné je, pokud se v okolí nachází jehličnaté porosty. Důležité je také zachovat stabilněji obsazované hnízdní porosty, kromě několika případů (Kobylská, Pavelčena) je však zatím obtížné vyhodnotit, o které porosty se jedná, poněvadž hnízdní dutinu a často i konkrétní hnízdní porost se podaří lokalizovat jen málokdy. Sýc však není předmětem

ochrany v PO a jeho ochrana by měla být řešena v rámci ochrany ostatních významnějších druhů.

7.1.9. Datlík tříprstý (*Picoides tridactylus*)

Populační trend: klesající

Datlík patří v Beskydech mezi velmi řídké se vyskytující druhy (Křenek 2006). Jeho početnost byla v době vyhlášení PO v roce 2004 odhadnuta na 7-15 párů a následně byl tento odhad potvrzen i studií (Křenek 2006). V letech 1972 – 1980 Pavelka (1983) odhadl populaci ve Vsetínských vrších a Javorníkách na 10-20 párů a datlíka udával z 11 lokalit. V současné době však dochází k poklesu početnosti, což potvrzují výsledky monitoringu i další průzkumy v oblasti. Příčinou je těžba a fragmentace smrkových porostů v hnízdních lokalitách. K roku 2012 jsou známy pouze 2 stabilní lokality, u tří dalších je výskyt nejistý a početnost je odhadnuta jen na 5-7 párů (srovnej mapky č. 1 a 2 v příloze č. 3).

Naturový monitoring

Při monitoringu v roce 2005-2007 byl prokázán na pěti lokalitách z devíti kontrolovaných (Hora et. al. 2010) a v roce 2010 byl potvrzen na dvou z pěti transektů. Datlík patří mezi druhy s velkou věrností hnízdišti, což potvrzují i pozorování z Horního Vsacka a Beskyd (Pavelka & Trezner 2001, Křenek 2006). Např. dlouhodobě je známa lokalita u NPR Razula, kde byl druh zjišťován ve starém smrkovém porostu nad NPR, nebo v porostech cca 1,5 km V od PR, kde byl potvrzen naposledy při monitoringu v roce 2010.

Další tradiční lokalita známá od 90. let (Pavelka J., Škrott M. in verb.) Frňovské v hřebenu Javorníků, byla v posledních letech potvrzena v roce 2006, při monitoringu v roce 2010, i při terénním šetření v roce 2012. V roce 2012 již byla na této lokalitě zaznamenána mýtní těžba o výměře 1 ha v komplexu smrkových porostů pod hřebenem, v porostní skupině 332 C 27.

Pravděpodobný zánik hnízdiště nastal v PR Makyta, kde byl datlík zjištěn v roce 2004 pod vrcholem v porostní skupině č. 622 A 12. V dalších letech byl ještě nepravidelně potvrzen v okolí vrcholu - 18. 2. 2008 1 ex. 1,3 km východně od vrcholu již na slovenské straně a 4. 3. 2009 v okolí vrcholu opět pozorován na slovenské straně (M. Bojda). V roce 2010 při monitoringu zjištěn nebyl. Pokud bylo i v současné době hnízdiště obsazováno, je jeho perspektiva minimální. Cílem plánu péče o PR je převedení porostů s převahou smrku na porosty se stanovištně původními dřevinami (buk, javor klen, příp. jasan, jilm atd.). Navíc těžby ve smrkových porostech probíhají i na slovenské straně, takže úplný zánik lokality je pravděpodobný během několika let.

Hnízdní lokalita v oblasti Červenky, kde našel Pavelka v roce 1988 a 1991 obsazenou dutinu (Pavelka & Trezner 2001), definitivě zanikla vytěžením všech vhodných porostů. V oblasti

Vsetínských vrchů je výskyt značně nepravidelný a při monitoringu v roce 2010 druh nebyl vůbec potvrzen. Poslední hnízdní výskyt je z údolí Dinotice (Křenek 2006), kde byl druh pozorován v prolámané mladé smrčíně. Následující rok už lokalita obsazena nebyla.

Zajímavá jsou 2 pozorování z mimohnízdni doby, kdy byl 28. 9. 2012 pozorován 1M na J svahu Tanečnice v por. skupině 407 C 10 při sběru potravy z jedlového torza. Jednalo se o porost s převahou buku a javoru, ale v okolí se nacházejí i staré smrkové porosty. Hnízdění v této oblasti nelze vyloučit, ačkoliv zde nebyl v minulosti datlík zjišťován. Druhé pozorování z mimohnízdni doby je ze závěru údolí Lušová, kde bylo pozorováno 18. 8. 2012 1 juv. na kůrovcem napadených stromech v porostní skupině 535 B 33.

Mimo známé lokality byla v roce 2008 nalezena obsazená dutina s mláděty ve smrkovém porostu stáří 90 let v údolí Kychová (V. Štromajer in verb.). Následující rok už zde datlík nebyl potvrzen a v dalších letech již nebyla lokalita kontrolována.

Ze získaných dat je zřejmé, že výskyt druhu je v PO značně rozptýlen v rámci starých smrkových porostů, které jsou v současné době odtěžovány nebo fragmentovány těžbou. Důsledkem je narušení nebo ztráta hnízdních biotopů a následný pokles početnosti druhu. Protože smrkové porosty v PO tvoří významné procento plochy všech lesů a trpí celou řadou škodlivých činitelů, dochází k postupnému vytváření potencionálních hnízdních možnosti i v porostech mladších. Narušené, nebo odumírající smrky jsou však během porostní výchovy, především z důvodu ochrany před kůrovcem, odstraňovány a tím vhodné podmínky pro druh opět zanikají. Je tudíž možné, že určitá část populace může hnízdit i v mladších porostech, z výše uvedených důvodů však půjde pouze o krátkodobá hnízdiště.

Otázkou zůstává, nakolik je populace při současné početnosti životaschopná a výskyt datlíka v PO není podmíněn stálou dotací jedinců z okolních oblastí, především ze slovenské části Javorníků. Druhu v PO Horní Vsacko chybí stabilní hnízdiště v podobě horských klimaxových smrčin s rozsáhlejšími plochami s přítomností narušených stromů. Hnízdiště v kulturních smrčinách budou již ze své podstaty vždy velmi rozptýlená a pouze dočasná.

Opatření pro ochranu tohoto druhu nejsou dosud v PO prováděna, protože jejich prosazení je značně problematické z pohledu lesního zákona. Mimo to je ochrana datlíka, vzhledem k jeho biotopovým nárokům, na některých lokalitách v protikladu s ochranou lejska malého a strakapouda bělohřbetého, kteří jsou vázáni na stanovištně původní bučiny a jedlobučiny. Přesto by bylo vhodné na některých lokalitách ve vyšších n. v. (např. pod vrcholem Malého Javorníku) zavést ve smrkových porostech výběrný způsob hospodaření, spojený s jejich postupnou obnovou a dle možností zachovat určitý počet smrků až do jejich přirozeného dožití.

7.1.10. Čáp černý (*Ciconia nigra*)

Populační trend: stabilní

Početnost druhu byla k roku 2006 odhadnuta na 7-11 párů (Křenek 2006) a tento stav zůstává k roku 2012 stejný. V současné době je na území PO známo celkem 6 hnízd, z toho bývají 4 obsazována. Nejdéle obsazované hnízdo se nachází v NPR Razula, kde čápi hnízdí již desítky let. Přehled hnízd je uveden v níže připojené tabulce, přehled všech historických hnízdních lokalit byl zpracován již ve studii (Křenek 2006).

Naturový monitoring

Spočíval v dohledávání hnízd a kontrole stávajících hnízd. Protože byl monitoring prováděn teprve od roku 2005, jsou jeho výsledky shrnuty spolu s dalším sledováním v tabulce a následujícím textu k hnízdním lokalitám. Hnízda jsou také znázorněna v mapce č. 1, která je součástí přílohy č. 3.

Tab. č. 7: Obsazenost hnízd čápa černého v letech 2002-2012

Obec	Lokalita	Rok nálezů	Rok obsazení	Počet mláďat	Strom	Poznámka
Malá Bystřice	Dušná	-	2003,2004,2005	? 3,3	MD	Pár se zdržuje v okolí, hnízdo od r. 2006 neobsazeno
Halenkov	Dinotice	-	2007,2008,2009,2011, 2012	3,4,4,4,2	SM	
Halenkov	PR Kutaný	-	2003, 2004	3,4	BK	Hnízdo spadlo
Huslenky	Kychová - Hrachovec	-	2004,2009,2011	5,2,2	BK	Hnízdo v roce 05 spadlo, opět postaveno v r.09
Karolinka	PP Smradlavá	-	2011,2012	2,0	BK	V r.012 F seděla ale hnízdění bylo neúspěšné
Karolinka	Stanovnice	-	2011,2012	0,2	BK	Včetně starého hnízda
Karolinka	Malá Stanovnice	-	2011	2*	?	*+1 ml. uhynulé pod stromem
Velké Karlovice	NPR Razula	-	2002, 2003, 2004,2007,2008, 2009,2011,2012	4,4,4,4,2,2,2, 3	BK	

Populace čápa vykazuje v PO dlouhodobě spíše stabilní trend, nicméně u tak malého počtu párů a druhu s velkými prostorovými nároky je interpretace pozorování obtížná, stejně jako odvození populačního trendu.

Přehled jednotlivých hnízdních lokalit:

Halenkov - Dinotice a PR Kutaný

Dlouhodobě bylo známé hnízdo v PR Kutaný, které nebylo kontrolováno. Hnízdo spadlo někdy kolem roku 2005 a nebylo obnoveno v původním místě, ale pár zahnízdil v údolí Dinotice v porostní skupině 504 C 12/1B, která je od PR vzdálena vzdušnou čarou cca 1 km. Toto hnízdo bývá téměř každoročně obsazováno.

Huslenky – Kychová, Hrachovec

V údolí Kychová je pár zjišťován už přes 30 let. Hnízdo zde bylo nalezeno v roce 1987 a 1988 ve starém smrkobukovém porostu, přesné místo však dnes není známo. V roce 1994 je uváděno pravděpodobné hnízdění v oblasti Javorníků (Pavelka in Křenek 2006). V roce 2004 bylo v porostní skupině 626 B 13/2b v údolí Kychová pod vrchem Hrachovec nalezeno obsazené hnízdo V. Štřomajerem, které však následující zimu spadlo. Znovu bylo nalezeno hnízdo v roce 2009, ve stejné porostní skupině a na stejném místě jako v roce 2004. Nelze vyloučit, že se jednalo i o stejný strom. Od roku 2009 již obsazeno nebylo. Objevují se spekulace o tom, že čápi byli v lokalitě vystříleni, ale konkrétní důkazy chybí.

Karolinka – PP Smradlavá

Hnízdo v PP Smradlavá bylo nalezeno Ing. Holušou v roce 1994 na buku s 1 mládětem. V roce 2001 hnízdo našel Ing. Milan Škrott a bylo opět umístěno na buku. V roce 2005 po podrobné kontrole porostů nalezeno nebylo, ale pár se v okolí zdržoval (Křenek 2006). Opětovný nález hnízda přibližně ve stejných místech je až z roku 2007 a hnízdo je od té doby nepravidelně obsazováno.

Karolinka, Malá a Velká Stanovnice

Z této oblasti je doloženo hnízdění z roku 1994 z masívu Stanovnické Kyčery. Hnízdo bylo umístěno na buku, další roky však potvrzeno nebylo. Tentýž rok bylo nalezeno hnízdo s 2 mláďaty v oblasti Frňovského. Oba nálezy ohlásil St. Kovařík J. Pavelkovi. Ten provedl v dalších letech kontroly ale hnízda již nenalezl (Křenek 2006). V roce 2010 bylo nalezeno hnízdo v lokalitě Na Bařině JZ pod vrchem Baďurka. Hnízdo bylo umístěno ve vidlici buku pouhých 6 m vysoko. V roce 2011 bylo toto hnízdo opuštěno, ale necelý 1 km JV vzdušnou čarou bylo nalezeno nové hnízdo v porostní skupině v lokalitě U Kubičků, které je součástí údolí Malá Stanovnice. Toto hnízdo bylo v roce 2011 i 2012 obsazeno.

Velké Karlovice NPR Razula

Obsazené hnízdo bylo nalezeno v roce 1998 na jedli, následující roky nebylo zřejmě obsazeno, ale pár se na něm zdržoval. Další hnízdo bylo nalezeno až v roce 2001 na buku a následující rok byly barevně značeny 4 mláďata. Obsazeno bylo ještě v roce 2003 a 2004, (Křenek 2006) v dalších letech bývá s občasnými přestávkami obsazováno.

Z dalších dříve známých lokalit pochází jen málo pozorování. Občasná pozorování jsou z oblasti údolí Lušová a Hrubá Brodská. Hnízdo se však nalézt nepodařilo a je možné, že se jedná o ptáky z hnízda v Dinoticích nebo v PP Smradlavá. Dle sdělení některých občanů se pár vyskytoval v údolí Vranča. Údajně hnízdo objevil některý z vlastníků lesa, který strom s hnízdem pokácel, aby mohl v porostu těžít. Tyto informace však nejsou potvrzené a je třeba je brát s rezervou. Nicméně je třeba riziko přímého pronásledování nepodceňovat. Např. v roce 2012 bylo na hnízdě ležící v PO Beskydy, v k. ú. Komorní Lhotka nalezeno min. 1, spíše však více uhynulých mláďat několik dní před vylétnutím a nelze vyloučit, že mláďata byla zastřelena přímo na hnízdě.

Z výše uvedených pozorování se opět potvrzuje skutečnost, že ptáci jsou věrni hnízdištím po dlouhé roky a některé lokality existují jako hnízdiště i více než 30 let. Prakticky všechna recentně nalezená hnízda se nacházela v blízkosti potoka a byla umístěna v roklině v porostu starším 100 let. Výjimkou bylo pouze hnízdo v Karolince, kde se jednalo o porost stáří 90 let.

Z uvedených umístění hnízd poměrně jasně vyplývá preference starých, zejména pralesovitých porostů, jako hnízdního biotopu.

Nejvýznamnějším ohrožujícím faktorem je stále pasečný způsob hospodaření v porostech nad 100 let věku (Křenek 2006, Hora et. al. 2010). Dalším negativním jevem je rušení během hnízdění, ať už těžebními pracemi nebo turisty, houbaři a nelegálním motorizmem (vjezdy motorových vozidel, osobní auta, čtyřkolky, terénní motocykly).

Jako opatření pro zlepšení stavu populace může mít v budoucnu velký význam ponechávání části stromů v porostech k úplnému dožití, a to především v blízkosti potoků a v potočních roklinách, kde bývají hnízda nejčastěji zakládána. U ponechaných stromů je dobrý předpoklad, že dojde po odtěžení okolního porostu k rozvoji korun vlivem výrazného zlepšení světelných podmínek a vytvoření vhodných míst pro vybudování hnízda. Tímto opatřením dojde k celkovému zvýšení vhodných hnízdních stromů v lesních porostech. **Nezbytná je ochrana stávajících hnízdních porostů. V nich je nepřipustné provádět těžební zásahy, dokud jsou hnízda obsazována.** V MZCHÚ by bylo vhodné po pádu hnízda vybudovat podložku a udržet pár v MZCHÚ, protože v těchto územích jsou hnízda nejlépe chráněna. Dohledávání nových hnízd je časově, personálně i fyzicky velmi náročné a není reálné včas dohledat všechna hnízda v hospodářských porostech a zajistit v nich hnízdům ochranu. MZCHÚ mohou významně pomoci k zajištění stability hnízdišť a tím celé populace v PO.

7.2. Obecné poznatky získané z ornitologických průzkumů v Ptačí oblasti

Podle očekávání byly nejvyšší početnosti druhů i párů zjišťovány v plošně rozsáhlejších komplexech druhovým složením přírodě blízkých lesů, v nichž se alespoň místy vyskytovaly porosty

s doupnými, narušenými a odumřelými stromy, prostorová mozaikovitost nebo vyvinuté bylinné a keřové patro. **Nejvýznamnější komplexy těchto porostů se nacházejí v horních a středních částech údolí Račkov, Kobylská, Dinotice, Kychová, Provazný a Břežítá, o něco méně kvalitní je komplex Pavelčena (viz. příloha č. 3., přehled výskytu – mapka č. 1, srovnej s přílohou č. 1).**

Poměrně významné výskyty ohrožených druhů byly zjištěny také v již dosti malých, avšak kvalitních porostech, které se však nacházejí v blízkosti jmenovaných větších komplexů. Páry hnízdící v těchto porostech jsou zřejmě součástí dílčích populací těchto komplexů a udržují se zde díky vyšší hustotě párů svých druhů v blízkém okolí. Na druhé straně představují tyto porosty rozšíření možností pro hnízdění těchto jádrových dílčích populací a také plynulý přechod do komplexů nevhodných porostů. Typické příklady takovýchto porostů jsou např. na východních svazích horní části údolí Kobylská, ve střední části údolí Dinotice nebo nad údolím Provazný a Břežítá. **V neposlední řadě byly významné dílčí populace ptáků zjištěny v rozsáhlejších plochách selských lesů, jejichž význam spočívá ve většinou nízké intenzitě a diverzifikovanosti hospodaření a z toho vyplývající vysoké hustotě rozmanitých biotopových prvků.** Největší plochy tohoto typu lesů se dosud nachází v okolí údolí Dinotice a Lušová a také v okolí Stanovnické Kyčery (viz. příloha č. 3., přehled výskytu – mapka č. 1).

Naopak v některých větších komplexech poměrně zachovalých lesů byl zjištěn dosti nízký výskyt významných druhů. Týkalo se to především komplexů porostů v prvních zónách pod hřebenem Javorníků mezi závěry údolí Vranča a Podřaté. Ačkoliv zde kvalita porostů zatím nedosahuje úrovně komplexů s vysokými počty ptáků, určitou roli by mohla hrát i **vyšší nadmořská výška a jednotvárná geomorfologie těchto podhřebenových svahů, zesilována navíc jejich severní expozicí.** Takovéto polohy jsou dle dřívějších poznatků pro hnízdění ptáků **vlivem extrémnějších klimatických podmínek méně vhodné.** Podporou pro tato tvrzení může být i početný výskyt ohrožených druhů v porostech nad závěry údolí Břežítá a Provazný, které se díky předsunutému hřbetu Čerňanské Kyčery nacházejí v nižší nadmořské výšce, ve větší vzdálenosti od hlavního javornického hřebene a jsou chráněny bočními hřebeny.

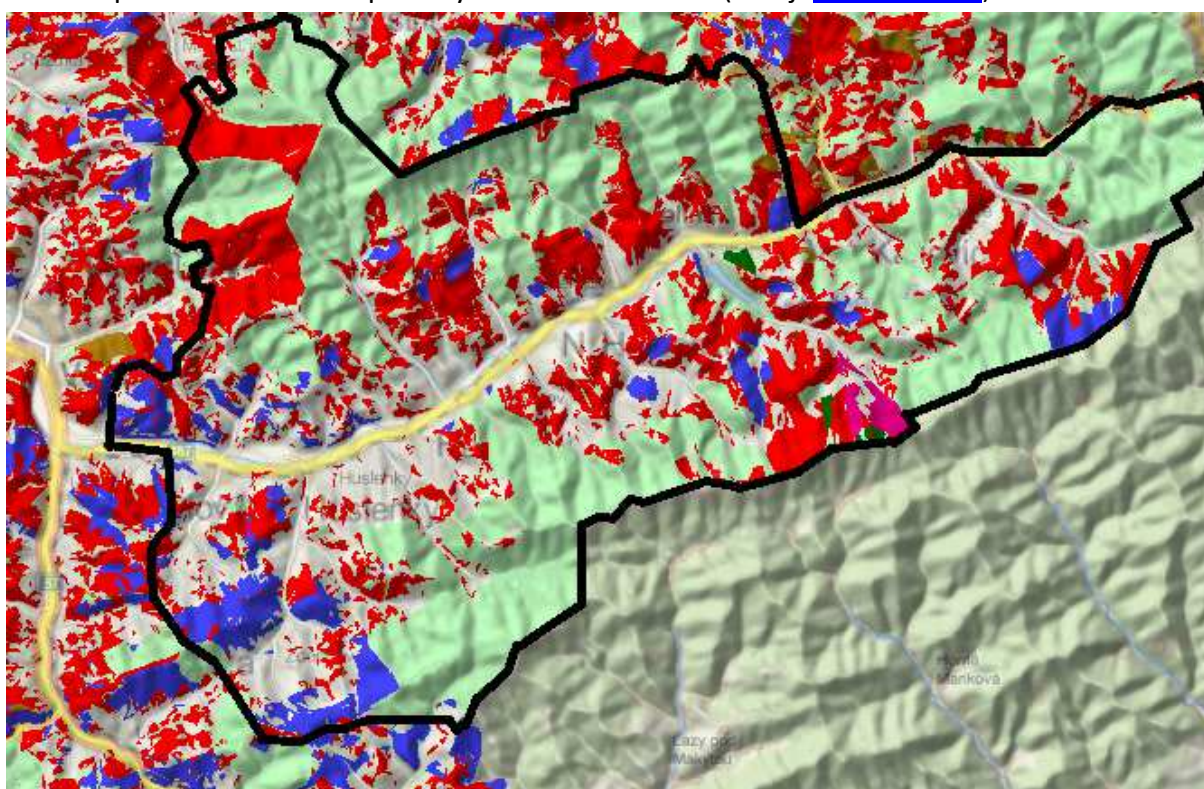
Nízký až téměř nulový výskyt významných druhů byl zjišťován v doposud mladších porostech a také v porostech starších, avšak bez věkové a prostorové diverzity. Zvláštní postavení však mají tyto porosty v okolí nejlepších porostů, které jsou přes mnohdy nevelkou rozlohu významnými druhy doslova „napěchovány“. Tady se díky „přetlaku“ v těchto kvalitních porostech často objevují většinou mladí ptáci vytlačeni staršími jedinci svých druhů z nejlepších teritorií a snaží se pak obsadit každou lepší plochu v blízkém okolí, i když zde většinou nezahnízdí. Velmi dobře lze tento jev pozorovat např. u lejska malého nebo holuba doupňáka. Tyto doposud nepřilíši kvalitní porosty by měly být co nejrychleji vedeny směrem k přírodě blízkému stavu, neboť pokud se to podaří, budou prakticky okamžitě obsazovány mladými jedinci z blízkých hnízdnicích center a bude se tak rychle zvětšovat plocha s vysokou hustotou hnízdnicích párů ohrožených druhů. Výše uvedené porosty se nacházejí např. v okolí ZCHÚ Smradlavý, Vachalka a Kutaný.

7.3. Vyhodnocení kvality biotopů

7.3.1. Zhodnocení lesnického hospodaření v Ptačí oblasti

V lesích PO hospodaří více subjektů. Nejvýznamnějšími jsou Lesy České republiky s. p., obce a dále různé právnické subjekty, jako jsou Lesy a statky T. Bati s.r.o., nebo Spolek lesa Skaličí. Významné procento tvoří několik set drobných vlastníků (viz mapka č. 1).

Mapka č. 1: Vlastnické poměry lesů v Ptačí oblasti (zdroj: www.uhul.cz)

Vysvětlivky :

Červená barva – lesy ve vlastnictví fyzických a právnických osob

Modrá barva – obecní lesy

Světle zelená barva – lesy ve správě Lesů České republiky, s.p.

Tmavě zelená – lesy ve vlastnictví státu (MŽP, AOPK)

Hnědá, fialová – jiné subjekty

Velká různorodost vlastnických poměrů se odráží i v různých způsobech obhospodařování lesů. Největší rozdíly jsou mezi hospodařením velkých subjektů (Lesy ČR, Lesy a statky T. Bati) a drobných vlastníků. Zatímco velké subjekty hospodaří s cílem dosažení maximálního výnosu dřevní produkce ze všech vlastněných porostů, u drobných vlastníků je situace velmi

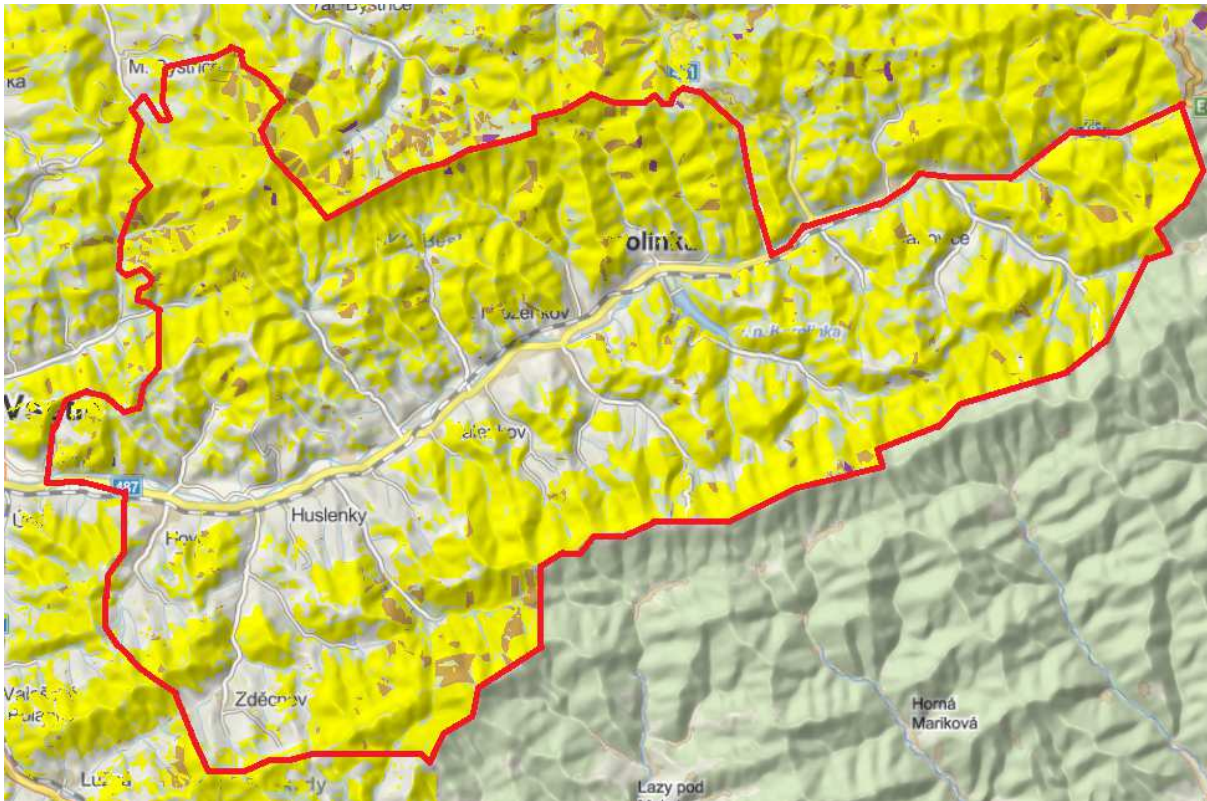
rozdílná. Někteří hospodaří klasickým pasečným způsobem, spojeným s pěstováním uniformních porostů, část vlastníků hospodaří maloplošným způsobem a to buď formou kotlíků, skupinovitého výběru či pomocí toulavé seče. V několika případech byly na menších plochách zaznamenány pařeziny, které jsou i nadále obhospodařovány tímto způsobem a část vlastníků nehospodaří v lesích vůbec. Díky různorodým vlastnickým poměrům vznikla na území Ptačí oblasti celá škála lesních porostů počínaje porosty pralesovitého charakteru až po uniformní bučiny a smrčiny. Dlouhodobé hospodaření mnoha drobných vlastníků vedlo k vytvoření lesů specifického charakteru, pro které se vžil název selské lesy. Typické pro tyto lesy je především vysoké zastoupení doupných a narušených stromů různého charakteru, často i vysokého věku a většinou i různorodá prostorová struktura. Právě díky tomuto charakteru, který u jiných lesů nenajdeme, tvoří selské lesy velmi významné biotopy pro řadu druhů organismů. Nejvíce selských lesů se dosud zachovalo v údolí Dinotice a Lušová.

Pro účely hodnocení biotopů, na základě údajů získaných během mapování kvality porostů, bude používán termín porost, i když je tím myšlena především porostní skupina. Je to proto, že v několika případech byly porostní skupiny při hodnocení sloučeny do jedné karty. Sloučení bylo provedeno u porostních skupin, které měly podobný charakter a tvořily jeden propojený celek. Vzhledem k úpravám metodiky, nebyla část porostů do souhrnného hodnocení zapracována, protože kritéria hodnocení se v první části mapování upravila na základě šetření z terénu.

Etážovitost porostů a přirozené zmlazení

Ze 138 hodnocených porostů bylo 63 jednoetážových, 54 víceetážových a 21 různověkých. Způsob hodnocení porostů je detailně popsán v metodice. V porovnání s mapou zpracovanou Ústavem pro hospodářskou úpravu lesů (viz. mapa č. 2 níže), však jednoznačně převažují jednoetážové porosty, víceetážové se nacházejí jen ojediněle a různověké prakticky chybí. Tento rozdíl je dán jednak obdobím mapování a také kritériem hodnocení, kdy byl pro účely studie určen jako víceetážový i takový porost, kde přirozené zmlazení již tvořilo samostatnou etáž v úrovni keřového patra. Byl zde zohledněn předpoklad, že zmlazení za několik let vytvoří samostatnou etáž. Právě přítomnost přirozeného zmlazení byla hlavním kritériem pro zařazení porostu jako víceetážového. Naprostou většinu (cca 95%) různověkých porostů představují selské lesy drobných vlastníků, naopak minimum těchto porostů bylo ve vlastnictví LČR, v obecních lesích nebo lesích větších soukromých subjektů.

Mapka č. 2: Etážovitost porostů v Ptačí oblasti (zdroj: www.uhul.cz)

Vysvětlivky:

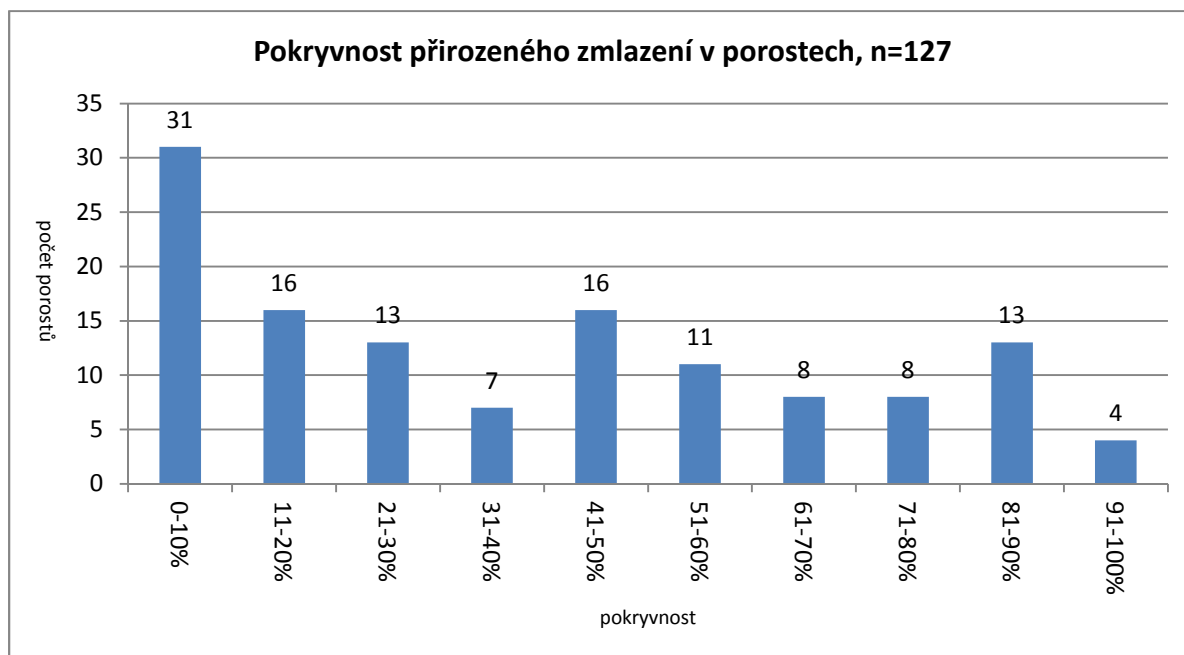
Žlutá – porosty jednoetážové

Hnědá – porosty dvouetážové

Fialová – porosty třietážové

Etážovitost porostů je dána i pokryvností přirozeného zmlazení, které často vytváří etáž bylinného a později keřové patra a následně další etáže. Pokryvnost přirozeného zmlazení byla jedním z kritérií hodnocení porostů. **Na základě mapování stavu přirozeného zmlazení je zřejmé, že naprostá většina hodnocených porostů má příznivé podmínky pro přirozenou obnovu.** Podobná situace byla zjištěna i v dalších porostech, které nebyly do hodnocení zahrnuty. **Z toho vyplývá jasný signál, že v porostech s převahou buku je možné prakticky vyloučit pasečný způsob obnovy porostů spojený s umělou výsadbou.** Počet hodnocených případů porostů a pokryvnosti zmlazení, podává graf č. 1.

Graf č. 1:

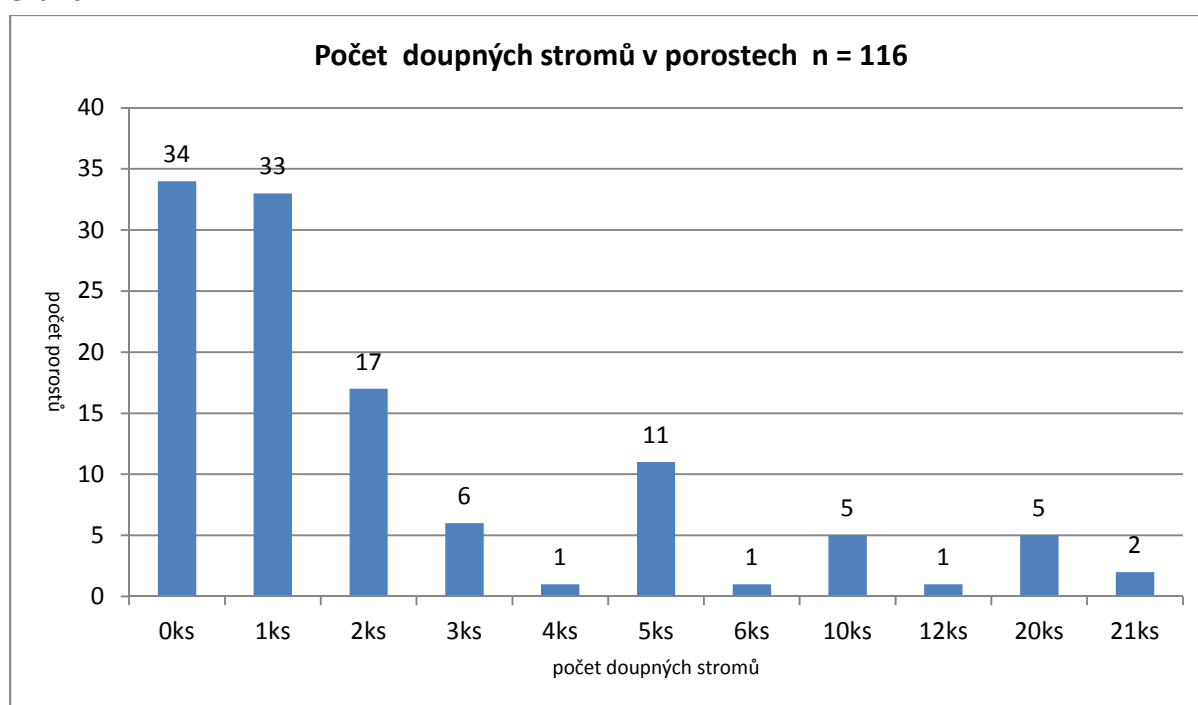
Z grafu je viditelné, že jen 31 porostů mělo pokryvnost zmlazení nižší než 10%. V dalších 96 hodnocených porostech bylo zmlazení vyšší než 10%, což už při vhodném prosvětlení porostů může vést k jeho rychlému vývoji.

Nezávažnější faktor ztěžující obnovu, je okus zvěří a to především u jedle a potom také u javoru. Nejlépe zmlazující dřevinou byl buk, který zmlazoval prakticky ve všech porostech a místy vytvářel až neproniknutelné nárosty. Zmlazení buku bylo nejsilnější v místech s dostatkem světla, např. tam, kde porost navazuje na lesní cestu nebo na mladou kulturu. Zmlazení jedle bylo spíše mezernaté nebo roztroušené, zpravidla předrůstané bukem. Zmlazení javoru se vyskytovalo podle rozmístění semenných stromů, místy však značně trpělo okusem. Jasan se objevoval pouze lokálně a v malém množství. Zajímavá byla v některých porostech příměs jeřábu a třešně. Otázkou je, zda se tyto dřeviny mohou prosadit bez umělého zásahu, protože v naprosté většině případů byly předrůstané bukem. Pravděpodobně je to možné pouze na stanovištích s extrémními substrátovými podmínkami (sutě, skalní výchozy). **Výskyt více druhů dřevin ve zmlazení je jasným signálem, že lesní porosty v Ptačí oblasti mají velmi dobrý potenciál přirozené obnovy a místy i tvorby druhově pestřejších porostů.** V praxi se tohoto potenciálu dosud využívá nedostatečně.

Přítomnost doupných, narušených a padlých stromů, celkové zastoupení mrtvého dřeva

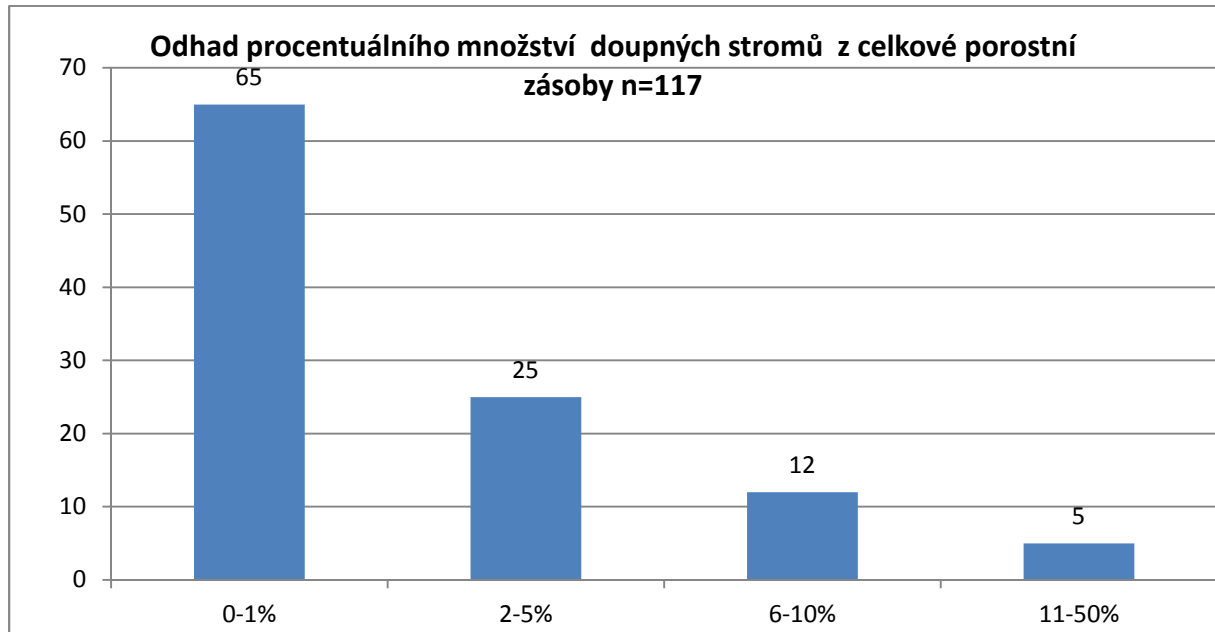
Byl hodnocen jednak počet nalezených doupných a narušených stromů a také odhad jejich podílu na celkovém počtu stromů v porostu. Protože nebylo možné zjistit v porostech přesný počet narušených a doupných stromů (jejich hledání je časově je velmi obtížné, zvláště v době vegetace), byl zapisován pouze počet těchto stromů nalezených během kontroly porostu. Jako doplňující údaj byl proveden odhad množství narušených a doupných stromů. Odhad byl prováděn na základě charakteru porostu. Např. v mladé a zdravé kmenovině ve věku 90 let je mnohem menší pravděpodobnost výskytu doupných stromů, než v pralesovitém porostu stáří 120 a více let. Dále byl hodnocen počet padlých stromů. Jejich počet, díky značné nápadnosti, více odpovídá skutečnému stavu v porostech.

Graf č. 2

Z grafu č. 2 je vidět, že v naprosté většině případů byly v porostech nalezeny 0 – 3 ks doupných stromů na porost. Je to dáno tím, že v lesích chybí staré stromy ve fázi dožívání. Všechny hospodářské porosty jsou pěstovány do stádia zralosti, kdy jsou kmeny zdravé nebo jen mírně narušené a přirozené dutiny se v nich tvoří jen minimálně. Rovněž datlovití ptáci v těchto stromech tesají dutiny, nebo vyhledávají potravu jen v minimální míře. Zatímco přirozený životní cyklus buku se udává kolem 280 let (Petříček a kol. 1999), jsou v hospodářských lesích porosty smýceny již ve věku 90 – 140 let a tím je tvorba dutin i jiného narušení výrazně eliminována. Větší počet narušených a doupných stromů, tj. 10 a více, byl nacházen pouze v selských lesích, které měly přirozený charakter a některé stromy se zde dožily fáze rozpadu.

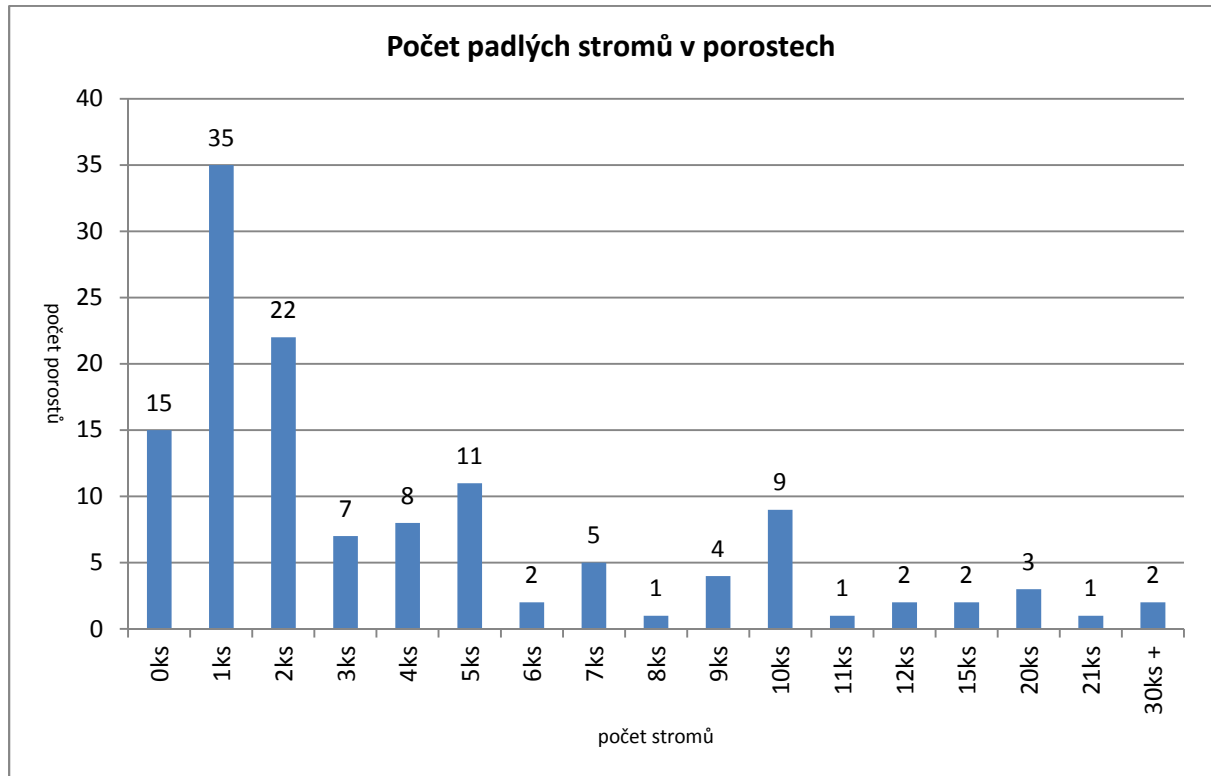
Graf č. 3

Odhady v % zastoupení doupných stromů uvedené v grafu výše, korelují s celkovými počty nalezených doupných stromů. Výrazně převažovaly případy, kde bylo zastoupení doupných stromů do 1% z celkové porostní zásoby.

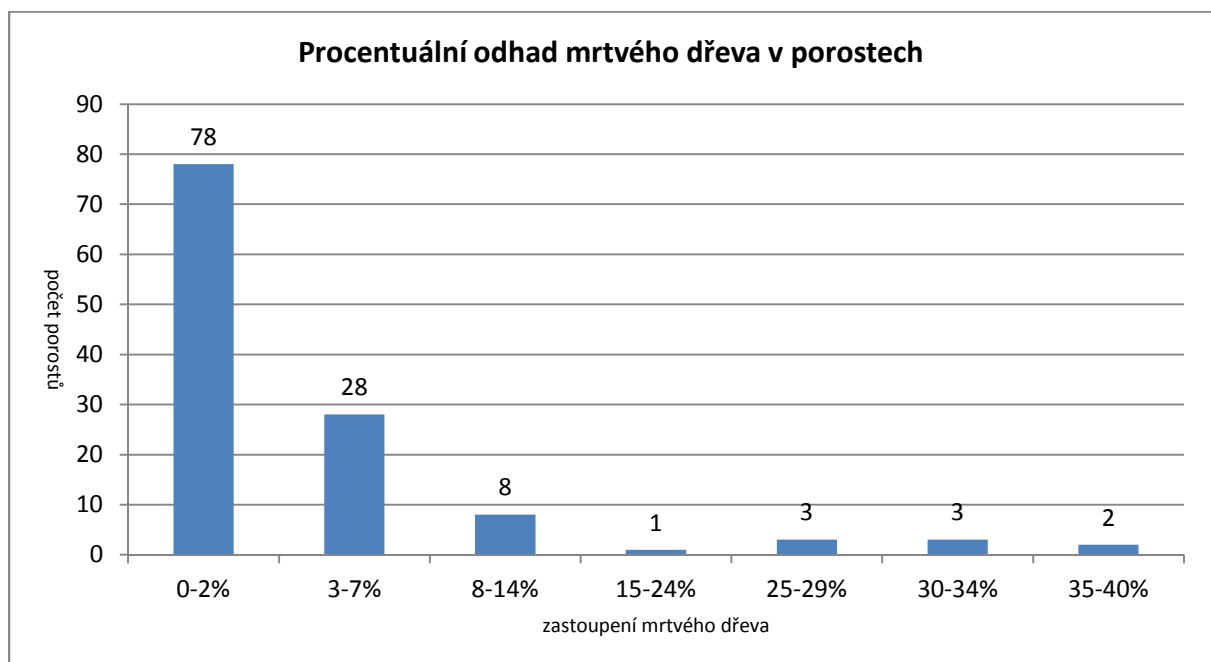
Co se týká původu vzniku dutin ve stromech, v naprosté většině vznikly díky tesání šplhavců (datel černý, strakapoud velký, strakapoud bělohřbetý, žluna šedá, příp. datlík tříprstý), ať již se jednalo o hnízdní dutiny, nebo o dutiny různého charakteru vzniklé při vyhledávání potravy (spíše polodutiny), nebo o tzv. „cvičné“ dutiny (zřejmě jde především o započaté hnízdní dutiny, které byly z různých důvodů opuštěny nedokončené). Pro tesání dutin však šplhavci využívají stromy alespoň částečně narušené, i když to někdy při vnějším pohledu nemusí být patrné. Pouze minimum nalezených dutin bylo vzniklých postupným vyhnitím kmene nebo větve. Také tato skutečnost ukazuje na velmi nízký počet stromů ve věku dožívání, protože jedině v těchto jedincích mohou vznikat dutiny postupným rozkladem dřevní hmoty působením hub a saproxylického hmyzu.

Graf č. 4

Z grafu č. 4 je zřetelně vidět, že se v porostech nacházelo poměrně malé množství padlých stromů, i když je počet více vyrovnaný než v případě doupných a narušených stromů. Nejvíce padlých stromů bylo opět v selských lesích nebo v porostech, kde došlo k polomu a ten nebyl ještě asanován.

Graf č. 5

Na mrtvé dřevo, ať už stojící nebo ležící, je vázáno široké spektrum organismů a je nedílnou součástí lesních ekosystémů (Petříček a kol. 1999). V pralesovitých porostech se zásoba mrtvého dřeva pohybuje v rozsahu 40-80 m³/ha (Petříček 1999). Výzkumy dokazují, že již při množství 5-10 m³ odumřelého dřeva na 1ha porostů dochází k významnému zlepšení životních podmínek xylobiontů a ptáků (Petříček a kol. 1999). Dokonce i „Program 2020“ podniku LČR uvádí, že je třeba ponechávat v lesích určité množství mrtvého dřeva. Mrtvé dřevo v podobě narušených a odumírajících stromů i stojících torz poskytuje potravní a hnízdní příležitosti nejen pro šplhavce, ale i další druhy ptáků. Např. lejsek bělokrký a sýkora hnízdí v dutinách po šplhavcích, lejsek malý a šedý v polodutinách vytvořených šplhavci při hledání potravy, nebo vzniklých během rozpadu torza, šoupálcí za odstávající kůrou usychajících stromů atd. Nelze také zapomenout na stovky druhů bezobratlých živočichů a hub. Pro tyto skupiny organismů má kromě množství mrtvého dřeva zásadní význam také druhová pestrost dřevin a prostorová rozmanitost porostů. Zásadní je také význam odumřelého dřeva pro udržení všech potřebných vlastností půdy, jejíž dobrý stav je klíčovým prvkem pro zdárnou obnovu a vývoj dalších generací lesa.

Přes určité zlepšení v poslední době potvrdil provedený průzkum nedostatek mrtvého dřeva ve většině porostů. Nedostatek mrtvého dřeva je zapříčiněn systémem výchovy a obnovy porostů, kdy jsou při mýtní těžbě všechny kmeny z porostů odvezeny a větve bývají často spáleny. Při výchově porostů, kromě prořezávek, jsou při probírkách rovněž všechny vytěžené stromy z porostů odstraňovány. Taktéž jsou odstraňovány i stromy padlé při polomech. Z grafu je patrné, že výrazně nejvíce porostů obsahovalo do 2% mrtvého dřeva z porostní zásoby, menší část do 7%. V přepočtu na objem se jednalo o 0-3 m³/ha v případě 0-2 % zásoby. Tyto dvě kategorie zahrnují téměř všechny porosty obnovené pasečným způsobem. Vyšší zastoupení mrtvého dřeva bylo především v selských lesích nebo v porostech, kde došlo k polomům a ty nebyly dosud asanovány. **Příčinou celkově nevyhovujícího stavu porostů z hlediska výše uvedených charakteristik je pasečný způsob obnovy, založený na smýcení všech stromů a odvezení velké většiny dřevní hmoty z porostu a také intenzivní výchova eliminující všechny neperspektivní jedince.**

Poslední ze základních parametrů určujících kvalitu lesního prostředí a navazujících biotopů – druhové složení horního patra zde nebylo zvlášť podrobně hodnoceno. Jedním z důvodů je možnost dohledání poměrně přesného druhového složení jednotlivých porostních skupin v hospodářských knihách a také skutečnost, že druhové složení stromového patra nemá (pomineme-li rozdíl mezi smrkovými monokulturami a obecně listnatými a smíšenými porosty) rozhodující vliv na výskyt významných druhů ptáků. Např. není zásadní, zda se jedná o čistou bučinu, nebo o porosty se zastoupením dalších druhů dřevin, mnohem větší význam má věková a prostorová struktura porostů a přítomnost potřebných biotopových prvků. Toto uvedené však neplatí zcela a již vůbec ne v případě dalších skupin organismů (hmyz, houby, měkkýši aj.), proto textem v tomto odstavci není v žádném případě naznačováno, že by se zlepšování druhového složení lesů neměla věnovat maximální pozornost.

Srovnání dynamiky přirozeného a hospodářského lesa ve vztahu k významným ptačím druhům

Výše uvedené výsledky charakteristik lesních porostů přinesly zhodnocení stavu v hospodářských lesích, které mapované porosty bez výjimky představují. Pro pochopení rozdílu mezi přirozeným a hospodářským lesem jsou v tomto textu shrnuty základní poznatky o dynamice přirozených bučin a jedlobučin. V současné době máme velmi kvalitní poznatky o vývoji přirozených lesů, které byly komplexně zpracovány v publikaci Péče o chráněná území (Petříček a kol. 1999). Veškeré poznatky jsou čerpány z této publikace s doplněním vlastních poznatků z přírodě blízkých porostů v Beskydech.

Přirozený les

Vývoj a dynamika přirozeného lesa je poměrně složitý proces. Přesto je možné stručně popsat jeho základní charakteristiky. Na rozdíl od např. smrkových porostů jsou bučiny a jedlobučiny poměrně stabilní ekosystém. Pomineme-li výrazné disturbance způsobené např. rozsáhlejšími sesuvy půdy, nebo silnými větry, kdy dojde na větších plochách k zániku klimaxového stádia lesa a obnova probíhá přes fázi lesa přípravného, nevznikají během vývoje a obnovy lesa rozsáhlejší holiny, ale pouze menší světliny. Během vývojového cyklu lesa se střídají 4 vývojová stádia, a to stádium dorůstání, zralosti, dožívání a rozpadu. Všechna stádia bývají zastoupena na poměrně malé ploše lesa (kolem 2 ha) a vzájemně se prolínají.

Po pádu starého stromu, popř. menší skupiny stromů, vznikne holina o výměře dané průmětem koruny stromu či stromů, zpravidla se však nevytvářejí holiny větší výměry než 0,3 ha. Na takto uvolněné ploše dochází k zmlazení porostu a nastává fáze dorůstání. Toto stádium přechází do stádia zralosti, kdy stromy dosáhnou svého růstového a fyziologického optima. V bučinách vznikají menší plochy, které se podobají zapojeným kmenovinám v hospodářském porostu. S postupným stárnutím stromů se les dostává do stádia dožívání, kdy jsou stromy infikovány různými primárními a následně sekundárními škůdci a v této době se u buku začíná vytvářet nepravé jádro.

V této fázi vznikají vhodné podmínky pro vzácné a ohrožené druhy živočichů včetně ptáků. Zajímavá je „spolupráce“ šplhavců, hub a xylofágního hmyzu. Jedním z míst, kudy vnikají houbové spory do stromu je nezacelená rána po odlomené větvi, nebo mechanické poškození borky. Jakmile houby infikují a začnou rozkládat dřevní hmotu, dochází k urychlení tvorby nepravého jádra. Toho využívají šplhavci, kteří v houbou narušeném dřevě mnohem snáze tesají dutiny. Z Beskyd je známa řada případů, kdy byla dutina šplhavce vytesána přímo pod plodnicí dřevokazné houby, nejčastěji troudnatce kopytovitého, nebo troudnatce pásovaného. Po vytesání dutiny dojde k otevření kmene pro další infekci hub a kolonizaci dutiny dřevokazným hmyzem a tím dochází ke zvyšování rozsahu narušování stromu. Je však nutné poznamenat, že strom dokáže dlouhou dobu existovat i s těmito defekty, aniž by to mělo výrazně negativní vliv na jeho vitalitu. Působením hub, hmyzu a abiotických činitelů v lesním porostu, narůstá s postupujícím věkem počet uhynulých stromů, zlomů, nebo vývrátů. V korunách se objevuje velké množství suchých větví. Les se dostává do své poslední

fáze tj. fáze rozpadu, která se už začíná prolínat s fází dorůstání, protože po pádech starých stromů proniká světlo k půdě a podmiňuje vznik přirozeného zmlazení. V této fázi vznikají velmi dobré potravní a hnízdní podmínky pro řadu ptačích druhů. Např. šplhavci mají v suchých a narušených stromech dostatek potravy a ideální podmínky pro tesání dutin, puštík bělavý má hnízdní možnosti na mohutných zlomech, nebo ve vyhnutých kmenech ještě stojících stromů, lejsci malí mohou hnízdit v polodutinách vytesaných např. šplhavci při hledání potravy, za odstávající kůrou atd. Fáze rozpadu je pro většinu ochranně významných druhů nejdůležitější fází z celého vývojového cyklu lesa. Celý vývojový cyklus trvá kolem 220 – 280 let a jednotlivé fáze lesa se v čase a prostoru vzájemně prolínají. To umožňuje trvalou existenci stanovišť pro ptačí druhy a řadu dalších organismů na většině plochy lesa.

Hospodářský les

Většina hospodářských lesů je založena s cílem získání maximálního výnosu kvalitního dřevního sortimentu. Pomineme-li výsadbu stanovištně či geograficky nepůvodních druhů dřevin, které znamenají zánik biotopu většiny významných druhů, je i běžně založená bučina či jedlobučina vzdálena přírodním procesům a tím pádem se od přirozeného lesa výrazně liší věkovou i prostorovou strukturou, což se odráží i na ptačím společenstvu. Porost je založen jako stejnověký na ploše zpravidla kolem 1 ha, stromy jsou na rozdíl od přirozeného lesa rozmístěny v pravidelném sponu a kromě vysazených se zde většinou nenachází žádné jiné druhy dřevin. Ve fázi, kdy stromy dorůstají, jsou při výchovných zásazích odstraňování pěstebně nevhodní jedinci a odrůstající porost má jednu hlavní úroveň. V takovém porostu se nenachází žádné prvky z předchozí generace lesa vyjma pařezů po vykácených stromech a z těchto důvodů je v něm značně omezené množství potravních a minimum hnízdních příležitostí. Protože není v rámci konkurenčních vztahů umožněno selektování slabších jedinců, je jediná možnost vzniku narušených stromů sněhovými nebo větrnými kalamitami, kdy dojde k vývrátům či zlomům. Ty jsou však zpravidla brzy asanovány. Porost tak roste jako jednotvárná kmenovina s hustým zápojem. Koruny stromů jsou úzké, málo zavětvené a zpravidla zabírají pouze cca 1/4 - 1/3 výšky stromu, takže poskytují i menší příležitosti hnízdění druhům, kteří si staví velká hnízda (dravci, krkavec, čáp černý). Jakmile porost dospěje do mýtního věku, což v přirozeném lese odpovídá fázi zralosti, je smýcen a cyklus se znova opakuje. Z přirozeného vývojového cyklu je silně redukována fáze dožívání, která je vyvinuta podle toho, jak dlouho je prodloužena doba obmýtí, a zda za účasti biotických či abiotických faktorů vznikly narušené a doupné stromy, zlomy či vývraty. Stádium rozpadu, jak ho známe z přirozených lesů, v hospodářském lese prakticky zcela chybí. Na rozdíl od přirozeného lesa se v hospodářském lese jednotlivá stádia vzájemně neprolínají a jsou zpravidla ostře prostorově oddělena. Pouze tam, kde je porost prosvětlen a dochází ke vzniku přirozeného zmlazení, se prolíná fáze zralosti s fází dorůstání. Z výše uvedeného je zřejmé, že běžný hospodářský les poskytuje značně omezené až nulové podmínky pro přežití ohrožených ptačích druhů. To má také za následek potřebu řádově větších rozloh hospodářských lesů pro dosažení stejné početnosti populací ohrožených druhů při srovnání

s lesy přirozenými. Velmi dobře to lze demonstrovat na příkladu lejska malého v NPR Mionší, kde se počet zpívajících samců pohybuje kolem 20 na ploše 170 ha, nebo v kvalitativně dosud méně hodnotných porostech v PR Makyta (186 ha) s počtem 4 – 6 samců. Takové počty zpívajících lejsků malých nebyly např. zjištěny během jednoho roku ani ve všech bukových porostech v oblasti celého javornického hřebene, které mají celkovou rozlohu přibližně 3x - 4x větší, než obě zmiňovaná ZCHÚ. I na základě tohoto jediného příkladu je mezi přirozeným a hospodářským lesem zřejmý výrazný rozdíl. Čím více se bude hospodaření v hospodářských lesích podobat přirozeným procesům, tím menší rozloha hospodářských lesů bude potřebná k udržení stabilních populací ochránářsky významných druhů a jejich vnitropopulační funkce nebudou vlivem nízké hustoty oslabovány.

7.3.2. Přehled nejvýznamnějších porostů z hlediska ochránářsky významných druhů ptáků a dalších skupin organismů, jejich charakteristika, doporučení vhodných způsobů hospodaření, včetně navržení nových zvláště chráněných území

Poznámka ke kapitole: Všechny níže popsané porosty jsou znázorněny v příloze č. 6. Čísla uvedená v závorkách jsou čísla porostních skupin dle LHP platného mezi roky 2000 - 2009 (LHC Vsetín), resp. mezi roky 1996 - 2005 (LHC Velké Karlovice). Tato čísla byla použita ke zpracování studie v roce 2006 (Křenek 2006). Čísla porostních skupin mimo závorky představují čísla dle LHP platného v roce sepsání této studie (2010 - 2019 LHC Vsetín, 2006 - 2015 LHC Velké Karlovice).

7.3.2.1. Jedlobukový porost nad závěrem údolí Raťkov.

Porostní skupina č. **(437 A 10) 428 A 11**

Přehled druhů:

Ptáci

Žluna šedá 1 pár

Holub doupňák 2-3 páry

Lejsek bělokrký 1-2 páry

Datel černý 1 pár nepravidelně

Jeřábek lesní 1 pár

Rostliny

bažanka vytrvalá, hlísník hnízdák, hrachor lecha, kaprad' samec, kyčelnice cibulkonosná, kyčelnice devítilistá, kyčelnice žlaznatá, mařinka vonná, ostružiník, pitulník horský, pomněnka lesní, rozrazil horský, samorostlík klasnatý, šťavel kyselý, věsenka nachová, violka lesní, vraní oko, žindava evropská

Obojživelníci

mlok skvrnitý
skokan hnědý

Stručná charakteristika:

Jedná se o starší kmenovinu, místy se začíná vytvářet rozmanitá prostorová struktura, roztroušeně se vyskytují narušené stromy. Porost je ojedinělý přítomností více druhů dřevin (buk, jedle, klen, smrk, bříza tmavá, třešeň ptačí, jasan). V některých částech je vyšší zastoupení smrku. Na světlinách je vyvinuto přirozené zmlazení buku, občas zmlazuje jedle a javor. Zmlazení místy vytváří spodní porostní etáž. Terén porostu se vyznačuje velmi členitým reliéfem, nachází se zde asi 5 mokřin.

Význam:

Význam porostu je především ornitologický. Hnízdění výše uvedených druhů bývá kromě datla velmi stabilní, v mimohnízdním období byly zjištěny i další významné druhy (strakapoud bělohřbetý, jeřábek lesní). Jeho význam také spočívá v blízkosti dalších kvalitních porostů a tím v možnosti bezproblémové komunikace hnízdících ptáků s dalšími jedinci svých druhů. Botanicky patří porost mezi průměrné, bylinné patro je místně vyvinuto a je velmi pestré (především na vlhkých místech), na jiných místech téměř chybí.

Návrhy hospodaření: Hospodaření v porostu by mělo být prováděno nanejvýš výběrem jednotlivých stromů, především smrku, s ponecháváním všech narušených, doupných a perspektivních jedinců a rovněž všech vzácně se vyskytujících druhů dřevin (bříza tmavá, třešeň ptačí apod.). Výběr by měl být prováděn zejména v plně zakmeněných částech, s cílem zlepšení prostorové struktury, prosvětlení porostu a podpoře přirozeného zmlazení. Z toho důvodu je nezbytné ponechání porostu v kategorii 2 s perspektivou převedení do bezzásahové kategorie 1.

7.3.2.2 Návrh PR Smradlavá – Vachalka.

Por. skupiny (428 F8,B7,C8, C17/6, D 6A, 435 B 11/1, B7, **434 F 7 B 9, A 10**), 420 B 8, 420 F9, 420 E9, 420 E 17/7, 420 D 7b, 426 B 12, 426 B8, 425 D 8,425 E 8, 425 B 10, 425 A 11.

Přehled druhů:

Ptáci

Čáp černý 1 pár - hnízdo

Puštík bělavý 1 pár

Strakapoud bělohřbetý 1 - 2 páry

Žluna šedá 1 pár

Datel černý 1 pár

Holub doupňák 5 - 8 párů

Lejsek bělokrký 4 - 6 párů

Lejsek malý 6 - 8 párů

Jeřábek lesní 1 pár

Obojživelníci: Mlok skvrnitý, Skokan hnědý

Plazi: Ještěrka živorodá

Rostliny: bažanka vytrvalá, kaprad' samec, kopytník evropský, kyčelnice cibulkonosná, kyčelnice devítistá, kyčelnice žláznatá, mařinka vonná, ostružiník, ostřice převislá, ostřice lesní, ostřice řídkoklasá, pitulník horský, pomněnka lesní, rozrazil horský, samorostlík klasnatý, šťavel kyselý, věsenka nachová, violka lesní, žindava evropská, kaprad' samec, papratka samice, kapradina laločnatá, kaprad' rezavá, kaprad' rozložená, vrbina hajní, rozrazil lékařský, sítina klubkatá

Stručná charakteristika:

Rozsáhlejší komplex bučin a jedlobučin se dvěma stávajícími MZCHÚ Smradlavá a Vachalka. Je tvořený porosty středního věku, v jejichž rámci se nachází fragmenty starých porostů, které mají až pralesovitý charakter s rozmanitou věkovou a prostorovou strukturou a s přítomností narušených stromů. Větší část tvoří stejnověké homogenní porosty bučin s občasným výskytem narušených stromů a začínající prostorovou diverzifikací. Obě stávající MZCHÚ a porostní skupina 428 C 17/6 představují velmi kvalitní porosty s řadou starých buků (ca 200 let), doupných stromů a prostorovou rozmanitostí. V porostech dominuje buk, přimíšen je také smrk, javor klen, jedle bělokorá a významný je také výskyt třešně ptačí. Prakticky všechny porostní skupiny mají dobrý potenciál k přirozené obnově, která se na prosvětlených místech začíná objevovat. Ve zmlazení převažuje buk, méně se objevuje jedle, smrk a klen. Zmlazení je však značně zkousáváno zvěří.

Bylinné patro je poměrně zachovalé a v celém komplexu převažují druhy květnatých bučin a jedlobučin, prolínající se místy s druhy klenových bučin.

Význam:

Rozlohou a zachovalostí se jedná o jeden z nejvýznamnějších komplexů porostů pro ohrožené ptáky v Ptačí oblasti Horní Vsacko. Poměrně velké plochy sice dosud tvoří stejnověké bukové kmenoviny středního věku, díky pralesovitým fragmentům, na které je doposud vázána převážná část párů ohrožených druhů, však mohou být ihned obsazovány mladými jedinci z těchto hnízdních center, pokud se jejich kvalita zlepší. Celý komplex máz tohoto důvodu značný potenciál pro rychlé rozšíření hnízdních možností ohrožených druhů ptáků na jeho celou plochu. Z botanického hlediska se jedná o poměrně velký komplex porostů se zchovalým bylinným patrem typické karpatské květeny. Dle přítomnosti narušených, doupných a suchých stromů lze předpokládat i výskyt vzácných druhů bezobratlých živočichů vázaných na mrtvé dřevo. Mimo MZCHÚ je z hlediska ochrany diverzity nejvýznamnější porostní skupina 428 C 17/6 a horní část por. skupiny 428 D 6 A.

Návrhy hospodaření:

Komplex by vzhledem ke svému významu bylo vhodné vyhlásit jako MZCHÚ a propojit tak zbytky pralesovitých porostů v jeden rozsáhlejší a stabilnější celek. V mladších a dosud poměrně homogenních částech komplexu zajistit diverzifikovanými zásahy (jednotlivý nebo jemně skupinový výběr s pečlivou volbou těžných stromů) výrazné zlepšení věkové a prostorové rozmanitosti porostů. Doposud prováděné těžební zásahy vedly bohužel naopak k prohlubování věkové i druhové uniformity (vybírány jednotlivé starší stromy, ojedinělé javory kleny ap.). Plochy starších porostů s přirozeně se vyvíjející strukturou již ponechat jako bezzásahové (viz mapa). Potřebná je podpora přirozeného zmlazení, zejména méně zastoupených druhů dřevin (jasan, klen, jedle). Vhodná by byla dosadba jilmu, který v komplexu zcela chybí. Obnovu třešně by bylo vhodné podpořit odcloněním v místech jejího většího zmlazení. Smrk by měl být postupně odstraněn z celé plochy komplexu. Pokud by smrk zmlazoval přirozeně, lze jej ponechat. Založené smrkové kultury lze dopěstovat do mýtního věku a odtěžit pasečně s výměrou holiny max. 0,3 ha. Tyto holiny bude žádoucí ponechat přirozené sukcesí po dobu 3 let, pokud nedojde k jejímu nastartování, provést výsev pionýrských druhů dřevin a převést porost přes přípravný les.

7.3.2.3 Zbytky starých bukových porostů na západním svahu vrchu Jeseníková

Por. skup. (429 B 11/1B, C 1C, 430 A 12/1B) 421 B 12/1b, 421 C 12, 422 A 13.

Přehled druhů:

Ptáci

Datel černý 0 - 1 pár

Žluna šedá 1 pár

Holub doupňák 1 - 2 páry

Lejsek malý 1 - 2 páry

Lejsek bělokrký 2 - 3 páry

Rostliny:

bažanka vytrvalá, čistec lesní, devětsil bílý, hrachor lecha, kakost smrdutý, kaprad' samec, papratka samice, krtičník hlíznatý, kyčelnice devítilistá, kyčelnice cibulkonosná, mařinka vonná, mateřka trojžilná, netýkavka nedůtklivá, pitulník horský, pomněnka lesní, pryšec mandloňovitý, rozrazil horský, řeřišnice hořká, starček vejčitý, šťavel kyselý, věsenka nachová, violka lesní, zběhovce plazivý, žindava evropská

Stručná charakteristika

Poslední zbytky starších porostů ve střední části údolí Kobylská. V porostech výrazně dominuje buk, vzácně se objevuje jedle, javor klen a smrk. Místy se začíná tvořit rozmanitější prostorová struktura, narušené stromy se dosud vyskytují v malé míře. Rovněž zmlazení je tvořeno výrazně převažujícím bukem, jeho plošné zastoupení je dosud ostrůvkovité na světlejších místech (především při okrajích).

Význam

Především ornitologický, fragmenty starých porostů fungují jako stabilizační prvek a rozšiřují hnízdní možnosti populací ohrožených ptáků v horní části údolí Kobylská. Díky blízkosti dalších vhodných biotopů je zajištěna bezproblémová komunikace s jinými jedinci svých druhů. Vzhledem k věku a současnému stavu porostů je zde značný potenciál rychlého vytvoření velmi dobrých hnízdních podmínek pro vyšší počet párů ohrožených druhů. Botanický význam je průměrný, v bylinném patře se objevují druhy typické pro květnaté bučiny a suťové lesy. Pokryvnost bylinného patra dosahuje pouze cca 10%, zřejmě vlivem výskytu vysychavých a kamenitých půd.

Návrhy hospodaření

Hospodaření provádět dle stávajícího zařazení do kategorie 2, tj. jednotlivý nebo jemně skupinový výběr s pečlivým výběrem těžných stromů a ponecháváním všech narušených a perspektivních jedinců. Jednotlivý výběr je třeba situovat do zapojených částí pro zlepšení prostorové diverzity. Zachovat především mohutnější a narušené stromy a ojedinele se vyskytující druhy dřevin (JD, JV). Pro zlepšení druhové rozmanitosti by bylo vhodné dosadit málo zastoupené dřeviny (jedle, klen, jilm, třešeň ap.). Vzhledem k významné redukci v posledních letech by se celková rozloha porostů již neměla v žádném případě zmenšit

7.3.2.4. Zbytky starých jedlobukových porostů na východním svahu Zadní Kyčery

Porostní skupiny: (425 A 11/1B, 425 B 12/1B, 425 C 12/1C) 417 B 12, 417 C 13/1b, 417 D 13

Přehled druhů:

Ptáci

Sýc rousný 1 pár nepravidelně

Strakapoud bělohřbetý 1 pár

Žluna šedá 1 pár

Datel černý 1 pár

Holub doupňák 3 - 4 páry

Lejsek bělokrký 2 - 3 páry

Lejsek malý 1 - 2 páry

Sluka lesní 1 pár

Rostliny

bažanka vytrvalá, bukovinec osladičovitý, čistec lesní, devěsil bílý, kakost smrdutý, kaprad' samec, kapradina laločnatá, kopřiva dvoudomá, kyčelnice devítelistá, kyčelnice cibulkonosná, mařinka vonná, netýkavka nedůtklivá, ostružiník srstnatý, pitulník horský, plícník tmavý, pomněnka lesní, pryšec mandloňovitý, rozrazil horský, rulík zlomocný, řeřišnice hořká, samorostlík klasnatý, starček vejčitý, strdivka jednokvětá, šťavel kyselý, věsenka nachová, violka lesní, vrbina hajní, zběhovec plazivý, žindava evropská.

Charakteristika

Šest plošně omezených a fragmentovaných porostů, avšak s vysokou kvalitou biotopů - stanovištně odpovídajícím druhovým složením, přítomností narušených a doupných stromů a místy s vyvinutou prostorovou strukturou. Z dřevin dominuje buk, vyšší zastoupení má dále jedle, klen a smrk, ojediněle se objevuje jilm a třešeň. Porosty velmi dobře zmlazují, pokryvnost zmlazení se pohybuje v jednotlivých fragmentech v rozsahu 40 – 80 %, výška zmlazení dosahuje až 10 m. Ve zmlazení dominuje buk, významné zastoupení má jedle a klen, třešeň a jeřáb se objevují ojediněle. Celkově je zmlazení věkově i prostorově diferencované.

Význam

Především ornitologický, porosty však budou významné také z hlediska dalších druhů živočichů (netopýři, xylofágní druhy hmyzu), protože se v nich nachází poměrně velké množství narušených a doupných stromů a také vzácně se vyskytující druhy dřevin. Vzhledem k malé rozloze porostů, je na ně vázán poměrně vysoký počet ohrožených druhů ptáků. To je zřejmě umožněno také díky návaznosti na okolní zachovalé porosty. Porosty již v současné době fungují jako významné refugium a stabilizační prvky populací ohrožených

ptáků, po dorostení okolních mladých porostů se jejich význam v budoucnu ještě výrazně zvýší.

Návrhy hospodaření

Z porostů je možné odstranit nežádoucí dřeviny smrk a modřín. Vzhledem k jejich malé rozloze a značné fragmentaci je dále nutné je ponechat jako bezzásahové.

7.3.2.5. Staré jedlobučiny v lesním komplexu na JZ svazích Vs. Tanečnice

Porostní skupiny: 417 A 10, 417 D 10 (pouze část), (417 B 10, 425 E 11/1B) 413 D 11, 413 A 11, 413 B 11, 417 A 12.

Přehled druhů:

Ptáci

Sýc rousný 1 pár nepravidelně
Jeřábek lesní 0 - 1 pár
Strakapoud bělohřbetý 1 pár
Datel černý 1 pár nepravidelně
Žluna šedá 0 – 1 pár
Lejsek bělokrký 1 – 2 páry
Lejsek malý 0 - 1 pár
Sluka lesní 1 pár
Kos horský 1 - 3 páry

Rostliny

bažanka vytrvalá, čistec lesní, čistec alpský, ječmenka evropská, kaprad' rezavá, kaprad' rozložená, kaprad' samec, kapradina laločnatá, kakost smrdutý, kokořík přeslenitý, kopřiva dvoudomá, ostružiník maliník, mařinka vonná, ostřice lesní, ostřice převislá, papratka samice, náprstník sp. plicník tmavý, podběl lékařský, pryšec mandloňovitý, rozrazil horský, samorostlík klasnatý, starček vejčitý, šalvěj lepkavá, šťavel kyselý, válečka lesní, violka lesní, třtina křovištní, třtina rákosovitá, ostružiník srstnatý, zběhovce plazivý, rulík zlomocný, žindava evropská.

Charakteristika

Jedná se o starší kmenoviny, porostní skupina 413 D 11 je málo kvalitní s vysokým zastoupením smrku, významná je pouze východní část mezi dvěma vodními toky a v jejích

zářezech (viz mapy kvality biotopů). Velmi hodnotná je porostní skupina 417 A 12, kde se místy začíná vytvářet členitá porostní struktura a porost začíná mít místy až pralesovitý charakter. V porostech se dosud nachází poměrně málo doupných stromů, již nyní je však přítomen poměrně velký počet torz. Ve všech porostních skupinách dominuje buk, významně je zastoupen také smrk, méně pak klen a jedle. Všechny porostní skupiny dobře zmlazují a pokryvnost zmlazení se pohybuje od 45 do 80%. Ve zmlazení je nejvíce zastoupen buk, méně potom jedle a klen a občas také smrk. Ojediněle se objevuje jeřáb a jasan.

Význam

Zvláště ornitologický, jedná se mj. o stabilní hnízdiště strakapouda bělohřbetého a velmi časté hnízdiště sýce rousného. Porosty celkově již nyní hostí významný počet párů ohrožených druhů ptáků.

Botanicky patří mezi porosty spíše průměrné kvality, bylinné patro je sice místy velmi bohaté a zapojené, ale jen částečně reprezentativní. Pouze místy se objevují plošky velmi pěkně vyvinutého bylinného patra, typického pro květnaté bučiny.

Návrhy hospodaření

Maloplošný, podrostití způsob formou jednotlivé výběru. Zásahy v hlavní úrovni by měly směřovat k odstranění smrku a uvolnění korun nejkvalitnějších jedlí a javorů. Ve zmlazení je třeba podpořit jasan a jeřáb, zejména v porostní skupině 417 A 12. Tato porostní skupina by měla být v krátké době převedena na bezzásahový porost, protože se jedná na prudkém svahu s aktivním sesuvem a také patří k nejzachovalším zbytkům starších porostů. Velkým problémem je okus zvěří zejména u jedle, což by bylo velmi vhodné eliminovat mechanickou ochranou.

7.3.2.6. Zbytky starých bukových a jedlobukových porostů v masívu Papradného

Porostní skupiny (418 D 11/2A, 410 B 12/1, 410 A 12/1c) 412 D 12, 411 A 13/1B, 411 B 13

Přehled druhů:

Ptáci

Strakapoud bělohřbetý 0 - 1 pár

Datel černý 1 pár nepravidelně

Žluna šedá 1 pár nepravidelně

Holub doupňák 2 - 3 páry

Lejsek bělokrký 1 - 2 páry

Rostliny

kyčelnice devítilistá, kyčelnice žláznatá, papratka samice, kaprad' samec, kapradina rozložená, pitulník horský, violka lesní, ostřice lesní, ostružiník srstnatý, ostřice převislá, mařinka vonná, šťavel kyselý, rozrazil horský, ostružiník maliník,

Charakteristika

Poslední zbytky starých listnatých porostů s jedlí v rámci celého masívu vrchu Papradný. Jedná se o starší bukové porosty s významnějším zastoupením jedle, málo je zastoupen smrk a klen. Počet narušených stromů a torz je zatím poměrně nízký, vyskytuje se však vyšší počet doupných stromů, díky častějšímu hnízdění datla. Prostorová struktura se dosud začíná vytvářet jen místy. Zmlazení je ve většině porostů vyvinuto především podél okrajů, kde proniká boční světlo, uvnitř porostů je většinou ostrůvkovitě. Ve zmlazení převládá silně buk, jedle značně trpí okusem zvěře.

Význam

Vzhledem k malé rozloze porostů a izolovanosti od dalších porostů podobného charakteru, není jejich význam pro ohrožené ptáky již příliš velký. V okolí se nacházejí rozsáhlé plochy poměrně čerstvě obnovených porostů a smrkových monokultur, ve kterých nejsou prakticky žádné podmínky pro ohrožené druhy. Porosty jsou však v dané lokalitě jediné, kde mohou nyní a zejména v budoucnu tyto druhy zahnízdit. Zvláště po dorostení okolních mladých porostů, budou fungovat jako významné stabilizační prvky ohrožených druhů ptáků na této lokalitě.

Návrhy hospodaření:

Vzhledem k malé rozloze a fragmentaci porostů, lze hospodařit pouze jednotlivým výběrem, zaměřeným především na odstranění smrku. Plošně velmi omezené zbytky porostních skupin je nutné ponechat již nyní jako bezzásahové, ostatní porosty směřovat k bezzásahovému režimu v nejbližších letech.

7.3.2.7 Zbytek starých bukových porostů na jihovýchodních svazích vrchu Beskyd

Porostní skupiny: (414 B 11, 413 A 12, 413 C 11, 413 D 12) 406 D 12/1, 406 E 13, 407 C 12, 407 D 13

Přehled druhů

Ptáci

Strakapoud bělohřbetý nepravidelně 1 pár

Datel černý pravděpodobně nepravidelně 1 pár

Lejsek malý 1 pár

Lejsek bělokrký 1 pár

Rostliny

bažanka vytrvalá, bukovinec osladičovitý, bukovník kaprad'ovitý, čarovník přímý, čistec alpský, čistec lesní, dymnivka dutá, ječmenka evropská, kakost smrdutý, kaprad' ostenkatá, kaprad' rozložená, kaprad' rezavá, kaprad' samec, kapradina laločnatá, kopytník evropský, kokořík přeslenitý, kopřiva dvoudomá, kostřava lesní, kyčelnice cibulkonosná, kyčelnice devítilistá, kyčelnice žláznatá, lipnice hajní, ostružiník maliník, mařinka vonná, mléčka zední, netýkavka nedůtklivá, ostružiník srstnatý, ostřice lesní, ostřice převíslá, papratka samice, pitulník horský, plicník tmavý, pryšec mandloňovitý, podběl lékařský, starček vejčitý, strdivka jednokvětá, šalvěj lepkavá, šťavel kyselý, třtina chloupkatá, třtina rákosovitá, válečka lesní, věsenka nachová, violka lesní, vrbina hajní, vraní oko čtyřlísté, konopice zdobná, zběhovec plazivý

Charakteristika

Jedná se o staré kmenoviny na suťových půdách s dominujícím bukem, příměsí javoru a jedle a místy také smrku. V porostech se místy velmi výrazně vytváří prostorová struktura, nachází se vyšší počet doupných stromů, torza a také ležící stromy. Všechny porostní skupiny již mají vyvinuté zmlazení v rozsahu 40 – 60 % pokryvnosti a výška zmlazení se pohybuje kolem 1m. Ve zmlazení výrazně převažuje buk, méně je zastoupena jedle, javor a spíše ojediněle se objevuje smrk a jeřáb. Bylinné patro je poměrně bohatě vyvinuto, zastoupen je značný počet druhů. Reliéf terénu je značně členitý s řadou mikrostanovišť, objevují se zde jak bohatá stanoviště, tak kamenité a balvanité plochy s květenou suťových lesů a místy se vyskytují i chudší půdy zejména na svahových vypuklinách.

Význam

Ornitologický a botanický. Jedná se o malý komplex starých porostů, poskytujících podmínky pro náročnější druhy ptáků, který plní v oblasti horní části údolí Hrubá Brodská významnou refugiální funkci. Přítomnost stromů s více zavětvenou korunou a také výskyt jedle vytváří hnízdní příležitosti pro dravce a čápa černého. Tím, že se jedná o poměrně izolovaný porost není trvale využíván všemi potenciál. druhy, většina zde hnízdí spíše nepravidelně. V případě zlepšení stavu navazujících porostů v budoucnosti lze očekávat zvýšení jeho významu vlivem pravidelnějšího obsazování vyšším počtem ohrožených druhů.

Padlé stromy a členitost terénu vytváří také vhodný biotop pro velké šelmy, které zde mohou mít vhodné lovecké podmínky a úkryty. Porosty mohou být také zajímavé z entomologického a malakozoologického hlediska. Botanicky je významná velká členitost mikrostanovišť umožňující existenci mnoha druhů rostlin. Místy se vyskytují zachovalé fragmenty bylinného patra typické pro karpatské květnaté bučiny a suťové lesy.

Návrhy hospodaření

Zásadní je zachování současné rozlohy komplexu porostů. Přítomnost zmlazení velmi dobře umožňuje využívat podrostních forem obnovy. Zásahy v hlavní úrovni je třeba zacílit především na eliminaci smrku z porostní skladby. Další případné zásahy by měly být

prováděny pouze jednotlivým pozitivním výběrem zaměřeným na uvolňování korun jedle a klenu. Zásahy by měly být prováděny max. do úrovně zakmenění 0,7, poté by měly být porosty již ponechány jako bezzásahové. Zásahy do zmlazení, by měly být směřovány k preferenci jedle a javoru. Části porostů zejména na sutích a s vytvářející se rozmanitou prostorovou strukturou by měly být ponechány zcela bez zásahu (viz. mapa v příloze). Při okrajích porostu v návaznosti na lesní cestu, je žádoucí do porostní skupiny vnést jeřáb.

7.3.2.8. Komplex bučin a jedlobučin v závěru údolí Lušová

Porostní skupiny:

(523 D 11, 526 C 11/1B, 526 B 12, 524 A 12, 525 B 12/2A) 515 F 12, 516 A 13, 518 C 12, 5218 B 13, 417 A 13

Přehled druhů:

Ptáci

Strakapoud bělohřbetý 1 pár

Datel černý 1 pár

Žluna šedá 1 pár nepravidelně

Holub doupňák 1 – 2 páry

Lejsek malý 1 pár

Lejsek bělokrký 2 – 3 páry

Jeřábek lesní 1 pár

Rostliny bažanka vytrvalá, bukovník kaprad'ovitý, čarovník přímý, čistec lesní, jahodník obecný, ječmenka evropská, kopřiva dvoudomá, kakost smrdutý, kaprad' rezavá, kaprad' rozložená, kaprad' samec, kokořík přeslenitý, kopytník evropský, kostřava lesní, krtičník hlíznatý, kyčelnice cibulkonosná, kyčelnice devítिलistá, kyčelnice žláznatá, konopice zdobná lipnice hajní, lýkovec jedovatý, ostružiník maliník, mařinka vonná, metlička křivolaká, mléčka zední, netýkavka nedůtklivá, netýkavka malokvětá, ostružiník srstnatý, ostřice lesní, papratka samice, pitulník horský, podběl lékařský, pryšec mandloňovitý, protěž lesní, ptačinec žabinec rozrazil horský, rozrazil lékařský, růže alpská, smetánka sp., srha hajní, starček vejčitý, šalvěj lepkavá, šťavel kyselý, strdivka jednokvětá, třtina chloupkatá, třtina rákosovitá, třtina křovištní, válečka lesní, věsenka nachová, violka lesní, vrbina hajní, vrbina penízková zběhovec plazivý, žindava evropská

Charakteristika

Poslední celistvý a kvalitativně nejlepší komplex bučin a jedlobučin s příměsí smrku v závěru údolí Lušová. Jedná se o kmenoviny s převažujícím zastoupením buku a velmi významným podílem jedle, celkově až cca 20 %, v některých por. skupinách, (např. 513 B 13) až 70%! Dále je zastoupen javor a smrk, jehož zastoupení se v jednotlivých porostních skupinách pohybuje

od 5 do 40%. V porostech se místy vyskytují velmi kvalitní jedinci jedle. Ve všech porostních skupinách se nachází přirozené zmlazení v pokryvnosti 30 – 60 % plochy, kromě por. sk. 516 A 13, kde je pokryvnost jen kolem 5%. Ve zmlazení dominuje buk, který také ostatní druhy dřevin výrazně předrůstá. Z dalších dřevin zmlazuje jedle, klen a také smrk, ojediněle jeřáb. Výška zmlazení dosahuje místy až 4 m. Porosty zmlazují zvláště na světlinách nebo při okrajích navazujících na mladé kultury nebo lesní cestu. Celkově je zmlazení věkově, prostorově i druhově značně diferencované a místy vytváří členitou prostorovou strukturu. Hlavním problémem zdárného odrůstání nárostů je trvalý okus zvěří, zejména u jedle a méně u kleny.

Zastoupení narušených a doupných stromů je zatím poměrně malé, v celém komplexu se však již nachází poměrně velké množství torz. Vzhledem k dimenzím řady kmenů je pravděpodobné, že doupných a narušených stromů bude s jejich postupným stárnutím rychle přibývat.

Význam:

Především ornitologický, díky větší rozloze, velkému množství torz, postupně přibývajícimu počtu doupných stromů a vyvíjející se věkové a prostorové struktuře. Komplex představuje jedno z významných refugií předmětů ochrany a dalších ohrožených ptáků v celé horní části údolí Lušová. Ostatní části, původně ještě mnohem rozsáhlejšího komplexu v této lokalitě, již byly roztěženy a jsou značně fragmentovány. Tomu také odpovídá vyšší počet hnízdicích druhů i párů oproti navazujícím, těžbami již fragmentovaným porostům. Dalším významným argumentem pro nutnost zachování tohoto posledního celistvého komplexu je potřeba funkčního propojení nejvýznamnějších dílčích populací ohrožených druhů v okolí údolí Dinotice a Kobylská, poněvadž dále východním směrem (celé údolí Hrubé i Malé Brodské) jsou možnosti hnízdění těchto druhů již velmi špatné.

Z hlediska botanického se jedná spíše o průměrné porosty s druhy květnatých bučin, bylinné patro je místy poměrně dobře vyvinuto, avšak je tvořeno především kapradinami. Objevují se zde také druhy suťových lesů a pronikají druhy pasek, které se objevují na prosvětlených a osluněných místech. Pouze na menších ploškách se objevují velmi zachovalé synuzie jarního aspektu květnatých bučin.

Návrhy hospodaření

Z výše uvedených důvodů je nutno hospodařit pouze tak, aby se nesnížila současná rozloha lesního celku. Zásahy v hlavní úrovni je třeba provádět zejména ve smrku, který je nutné z porostní skladby postupně eliminovat. Další zásahy by měly být vedeny k podpoře zmlazení, zejména méně zastoupených druhů (klen, jedle, jeřáb). Kromě smrku, který je možno vytěžit plošně, by zásahy do ostatních druhů dřevin měly být prováděny jednotlivým, nebo jemně skupinovým způsobem. Zakmenění porostů by nemělo klesnout v jednotlivých porostních skupinách pod 0,7. Po nastartování přirozené obnovy je potřeba v hlavní úrovni neprovádět další zásahy a zaměřit se pouze na příp. výchovu zmlazení především s cílem

podpořit vzácnější druhy dřevin. Již nyní by v rámci komplexu měly být nejkvalitnější části ponechány jako bezzásahové (viz. mapa).

7.3.2.9. Komplex selských lesů nad závěrem východní větve údolí Dinotice

Porosty (518 B, 518 C, 518 D) 514 (nebo 102?) E, F, G, H, J.

Přehled druhů:

Ptáci

Strakapoud bělohřbetý 1 pár

Datel černý 1 pár

Žluna šedá 1 pár

Holub doupňák 1 - 2 páry

Lejsek malý 3 - 5 párů

Lejsek bělokrký 3 - 5 párů

Jeřábek lesní možné hnízdění 1 páru

Rostliny

paprátka samice, kaprad' samec, mařinka vonná, šťavel kyselý, ostřice lesní, pitulník horský, ostružiník srstnatý, ostružiník maliník, kopytník evropský, kyčelnice žláznatá, kyčelnice cibulkonosná, rozrazil horský, krtičník hlíznatý.

Charakteristika

Velmi složitý komplex selských lesů, střídají se velmi kvalitní porosty s mladšími a homogennějšími částmi a menšími mýtinami. Přítomny jsou také menší plochy smrkových porostů. Komplex je tvořen desítkami drobných dílců, z nichž některé mají i více vlastníků a proto nebylo možné vylišit jednotlivé dílce podle kvality. Vzhledem k počtu vlastníků je celý komplex obhospodařován velmi rozmanitým způsobem od dlouhodobě bezzásahového režimu, přes různé podoby toulavé seče, skupinový výběr až po soustředěnou těžbu v podobě asi dvou menších pasek. Část porostů má charakter pařezin. Porosty jsou z větší části různověké, jedno až víceetážové. V některých částech komplexu se nachází vyšší počet doupných, narušených, odumřelých a netvárných stromů s řadou mikrostanovišť, porosty mají různou míru zakmenění. Celková rozmanitost komplexu je doplněna bývalou pastvinou s členitými porostními okraji a hlubokými zářezy potoků. Mimo nevelkých smrkových porostů, dominuje v horním patře výrazně buk, další druhy dřevin jsou zastoupeny jen v nepatrné míře (jedle, klen). Přirozené zmlazení, tvořené rovněž téměř výhradně bukem, se vyskytuje ostrůvkovitě, především na místech prosvětlených umělými zásahy. Na ostatních

plochách brání rozvoji zmlazení nejen dosud zapojené horní patro, ale zřejmě také výrazně suťové půdy, které se nacházejí na velké části rozlohy komplexu. Bylinné patro je poměrně chudé, bohatší porosty jsou především ve vlhčích roklinách potoků a na prosvětlených místech. Suťové půdy jsou díky svým extrémním podmínkám (nedostatek humusu, vysychavost) obsazeny druhy bylinného patra jen velmi sporadicky.

Význam

Zoologický zejména ornitologický a entomologický.

Vzhledem k větší rozloze, vysoké rozmanitosti prostředí a přítomnosti potřebných prvků, představuje celý komplex velmi významný biotop pro ohrožené druhy ptáků. Přítomnost mnoha doupných, odumřelých a netvárných stromů a rozmanitá prostorová struktura poskytuje vynikající podmínky také pro saproxylický hmyz, houby, měkkýše, netopýry a další specializované druhy organismů. Komplex tvoří nedílnou součást v PO Horní Vsacko zřejmě nejvhodnějšího území - údolí Dinotice a přílehlých hřbetů.

Návrhy hospodaření

I když hospodaření zde bylo prováděno doposud vcelku vhodným způsobem, bylo by velmi vhodné navázat kontakt s vlastníky lesů a dohodnout určité usměrnění zásahů ve prospěch ohrožených druhů. Především jde o zachování doupných, odumřelých a netvárných stromů, neboť ty bývají během zásahů jako palivové dříví často káceny. Dále by bylo vhodné dohodnout míru prořezání jednotlivých porostů, resp. max. velikost případných mýtin.

Rozloha mýtin by neměla překročit plochu 0,1 ha, ideálním řešením byl by skupinový nebo jednotlivý výběr do míry zakmenění cca 0,6 s ponecháváním perspektivních stromů jako budoucí náhrady za současné doupné a narušené jedince. Smrkové porosty by bylo vhodné postupně odtěžit a nahradit stanovištně vhodnými dřevinami. Potřebná by byla podpora dalších druhů dřevin (jedle, klen, jilm, třešeň). Bývalou pastvinu, včetně okrajových keřových formací, by bylo potřebné udržovat alespoň nepravidelnými zásahy, neboť významně zvyšuje rozmanitost prostředí a poskytuje podmínky jak pro některé ptáky (jeřábek lesní), tak další druhy živočichů (např. kriticky ohroženého modráka černoskvrnného).

7.3.2.10 Návrh PR Dinotice

Porostní skupiny (516 C 31B 21C, 516 B 27B) (105) 513 D a12, 513 D a8a, 513 D a6.

Přehled druhů:

Ptáci:

Strakapoud bělohřbetý 1 pár

Žluna šedá 1 pár

Datel černý 1 pár

Lejsek malý 4 páry

Lejsek bělokrký 3 páry
Holub doupňák 3-4 páry

Rostliny

kaprad' samec, mařinka vonná, papratka samice, šťavel kyselý, svízel okrouhlolistý.

Obojživelníci

skokan hnědý, mlok skvrnitý, ropucha obecná, kuřka žlutobřichá

Charakteristika

Porostní skupina 513 D A12 má pralesovitý charakter, jedná se o různovětý porost obhospodařovaný výběrným způsobem a výmladkově. Vyskytují se zde staré doupné a narušené stromy a také velké množství torz. Porost je tvořen převážně bukem (ca 90%), dále se objevuje jedle (5%), vtroušen je smrk, klen a jasan. Bylinné patro prakticky chybí. Samovolná obnova probíhá přirozeným způsobem, dominuje buk, ojedinělá je jedle. Porostní skupina 516 B 27B je spíše kmenovina, kde se střídají stejnověké části s různověkými a prostorově diferencovanými. V hlavní úrovni došlo k vývratu několika starých stromů a zniku světelných šachet. Celkově v por. skupině dominuje buk (cca 85%), cca 14% tvoří smrk a cca 1% jedle. V porostní skupině se nachází velké množství narušených stromů a torz. Bylinné patro není téměř vůbec vyvinuto a přirozené zmlazení se vyskytuje zejm. v kotlících po padlých stromech a zmlazení dosahuje různých výšek. Ve zmlazení dominuje BK.

Význam

Především ornitologický a entomologický. Jedná se o jeden z nejzachovalejších starých porostů v PO Horní Vsacko, kde na poměrně malé ploše hnízdí všechny druhy šplhavců a oba druhy lejsků vázané na pralesovité porosty. Díky přítomnosti starých narušených stromů, zlomů a torz lze předpokládat výskyt i řady vzácných druhů bezobratlých živočichů. Jedná se také o významnou lokalitu obojživelníků, kteří se rozmnožují v kalužích na cestách pod porostem a v drobném potůčku.

Návrhy hospodaření

Jedná se o jeden z nejvýznamnějších porostů v PO, který by měl být vyhlášen jako MZCHÚ. Optimálním řešením by byl výkup porostů, protože se jedná o lesy v soukromém vlastnictví. Zásahy by měly být prováděny pouze v hlavní úrovni s cílem odstranění smrku z porostní skladby. Dále by byl možný jednotlivý výběr, se zachováním všech doupných, narušených a perspektivních stromů, ideální by bylo po odstranění smrku ponechat dále porosty samovolnému vývoji.

7.3.2.11 Návrh PR Peciválka

Porostní skupiny (528 F 31, 529 A 31, 529 E 31), (104) 522 E c12, 522 E b12, 522 Ed 12, 522 F b12, 522 F d 12, 522 F e12

Přehled druhů

Ptáci

Strakapoud bělohřbetý 1 pár

Datel černý 1 pár

Holub doupňák 2 - 3 páry

Lejsek malý 1 - 2 páry

Lejsek bělokrký 2 - 4 páry

Žluna šedá 1 pár

Sýc rousný 0 - 1 pár.

Rostliny

bažanka vytrvalá, bukovek kapradovitý, hlístník hnízdák 3 ex., kaprad' rozložená, kaprad' samec, kopytník evropský, kyčelnice cibulkonosná, kyčelnice devítelistá, kyčelnice žláznatá, mařinka vonná, ostřice lesní, ostřice převislá, papratka samice, pitulník horský, ptačinec hajní, samorostlík klasnatý, šťavel kyselý, věsenka nachová, žindava evropská, podběl lékařský, rulík zlomocný, zběhovec plazivý, kopřiva dvoudomá, netýkavka malokvětá, pryšec mandloňovitý, plicník tmavý, šalvěj hajní, řeřišnice nedůtklivá, srha mnohomanželná, jahodník sp., pcháč bělohlavý, sítina klubkatá, kakost smrdutý, kapradina osténkatá, pryskyřní plazivý, vrbina hajní, čistec lesní, válečka lesní, třezalka skvrnitá, ostružiník maliník, krtičník hlíznatý, řeřišnice hořká, bika chlupatá.

Charakteristika

Jedná se o selské lesy pralesovitého charakteru, které byly obhospodařovány částečně jako pařezina výběrným způsobem nebo toulavou sečí. V druhovém složení převládá buk (75%), vyšší zastoupení ještě mají smrk (10%) a jedle (4%). Klen a jasan jsou zastoupeny ojediněle. Věková a prostorová struktura je velmi dobře vyvinuta, vyskytují se světelné šachty po vývratu starých stromů. V por. skupině 522 F b12 se v současnosti nachází polom s množstvím vyvrácených stromů. Zmlazení je různověké a v průměru pokrývá cca 60 % plochy porostů. Dominuje buk, místy zmlazuje jedle a ojediněle také jasan a klen.

Význam

Především zoologický jako refugium ohrožených druhů ptáků včetně několika předmětů ochrany, vzhledem k přítomnosti odumřelého dřeva lze však také předpokládat výskyt xylofágních druhů hmyzu a dendrofilních druhů měkkýšů. Porosty mají i botanický význam, vyskytují se zde charakteristické druhy květnatých bučin a bylinné patro je místy dobře vyvinuto. Roste zde i poměrně vzácná orchidej hlístník hnízdák.

Návrh hospodaření

Nejoptimálnějším způsobem ochrany by bylo vyhlášení porostů jako MZCHÚ v kategorii přírodní rezervace spojené s vykoupením lesů do vlastnictví státu. Zásahy je třeba provést v hlavní úrovni s cílem odstranění smrku z porostní skladby. Ve zmlazení je nutné uvolňovat nárosty jedle, která je předrůstána bukem a je velmi nízká pravděpodobnost, že se prosadí v hlavní úrovni. Rovněž je nutná ochrana nárostu jedle před okusem zvěří. Po odstranění smrku a uvolnění jedle je žádoucí ponechat porosty samovolnému vývoji.

7.3.2.12 Selské lesy na západních svazích údolí Dinotice a v oblasti vrchu Kladnatá.

Porostní skupiny: 527 D32, 516 A 33/21A, 517 F 32/21, 514 A 32C/25B, 514 D 32 A, 514 D 32 B, 531 E 30, 528 H 31, 512 E 31B/25 C), 101 12/ 6a, 101 12/6b, 106 B a13, 106 B a13, 106 A b 13/6, 106 A d 13/6, 106 A 13a/6a, 105 D b14/2a, 105 F c11, 107 C 12,

Přehled druhů:

Ptáci

Strakapoud bělohřbetý 1-2 páry

Datel černý 1 - 2 páry

Žluna šedá 1 -2 páry

Holub doupňák 5 - 8 párů

Lejsek malý 3 - 5 párů

Lejsek bělokrký 6 - 10 párů

Jeřábek lesní pravděpodobné hnízdění více párů

Rostliny nejsou hodnoceny z důvodu velké různorodosti kvality bylinného patra a rozmístění porostů, které jsou vzájemně odděleny.

Charakteristika

Větší počet lesů různé rozlohy a kvality rozptýlených na poměrně velké ploše mezi středními částmi údolí Dinotice a Hluboké. Větší část nejvýznamnějších porostů je soustředěna na západních svazích Dinotice. V některých částech území tvoří porosty větší, víceméně propojené celky, jinde se jedná o menší oddělené porosty. Všechny porosty mají přírodě blízký charakter a často se vyznačují věkovou i prostorovou diferenciací. Některé porosty mají až pralesovitý charakter. Často se v nich vyskytují mohutné a netvárné buky, některé mohly být součástí rozptýlené zeleně pastvin, které následně samovolně zarostly lesem. V porostech silně převažuje buk, přimíšena je jedle, klen a smrk, ojediněle třešeň, jasan a

lípa. Také ve zmlazení dominuje buk, který prakticky všude předrůstá jedli. Bylinné patro je zpravidla málo vyvinuto, především z důvodu častého výskytu vysychavých suťových půd. Obsahuje charakteristické druhy květnatých bučin.

Význam

Především ornitologický a entomologický. Porosty jsou významným biotopem pro většinu ohrožených druhů ptáků PO. Vzhledem k přítomnosti narušených a doupných stromů je velká pravděpodobnost výskytu významných druhů hmyzu vázaných na odumírající stromy a mrtvé dřevo.

Návrhy hospodaření

Porosty zařazené v kategorii 1 ponechat bez zásahu samovolnému vývoji, porosty kategorie 2 obhospodařovat pouze jednotlivým nebo skupinovým výběrem, s ponecháním všech narušených, doupných a starých stromů k úplnému dožití. Stupeň celkového zakmenění porostů by neměl poklesnout pod hranici 0,6, některé části je však nutno ponechat více zapojené vzhledem k biotopovým nárokům lejska malého. Z porostní skladby je vhodné odstranit smrk, ve zmlazení odporovat jedli a kromě buku všechny ostatní listnaté dřeviny.

7.3.2.13 Návrh rozšíření PR Kutaný

Porostní skupiny: (501 A 7/1, 501 B 7, 501 C 9, 502 A 8, 502 B 8, 502 F 8, 502 F 6, 502 D6, 502 D8, 502) 502 A8, 502 B8, 502 B 10, 502 C 10, 503 A 9, 503 B 9, 503 F9, 503 F7, 503 D 7, 5503 D 9.

Přehled druhů:

Ptáci

Čáp černý 1 pár (obsazené hnízdo v minulých letech)

Strakapoud bělohřbetý 1 pár

Žluna šedá 1 - 2 páry

Datel černý 1 pár

Lejsek malý 6 – 10 párů

Lejsek bělokrký 3 – 5 párů

Holub doupňák 3 – 5 párů

Obojživelníci

ropucha obecná, skokan hnědý, mlok skvrnitý, čolek horský, čolek karpatský

Rostliny

bažanka vytrvalá, bika hajní, bika chlupatá, bukovek kaprad'ovitý, čarovník přímý, čistec lesní, ječmenka evropská, kaprad' rozložená, kaprad' samec, kapradina laločnatá, kaprad' rezavá, kaprad' ostenkatá kokořík přeslenitý, kopytník evropský, krabilice chlupatá, kyčelnice žláznatá, kyčelnice devítilistá, kyčelnice cibulkonosná, kuklík městský, jahodník sp., netýkavka malokvětá, netýkavka žláznatá, jestřábník zední, mařinka vonná, mokryš střídavolistý, ostružiník srstnatý, ostružiník maliník, ostřice lesní, ostřice převislá, ostřice prstnatá, ostřice kulkonosná, papratka samice, pryskyřník plazivý, pitulník horský, ptačinec hajní, rozrazil horský, řeišnice hořká, řeišnice nedůtklivá, starček vejčitý, strdivka nící, samorostlík klasnatý, sasanka hajní, šťavel kyselý, třtina rákosovitá, třtina chloupkatá, věsenka nachová, pryšec sladký, pryšec mandloňovitý, růže alpská, netýkavka nedůtklivá, netýkavka malokvětá, devětsil bílý, violka lesní, vrbina penízková, vraní oko čtyřlisté, zběhovec plazivý, žindava evropská.

Charakteristika

Jde o komplex mladších kmenovin, obklopujících PR Kutaný. Ve stromovém patře výrazně převažuje buk, jeho zastoupení je v porostních skupinách nejm. 80 %, pouze v por. skupině 502 C 10 má zastoupení pouze cca 40 %. Z dalších druhů má místy významné zastoupení jedle (až kolem 10 %), dále smrk a javor klen. Ojediněle se objevuje jasan a bříza, která postupně z porostní skladby vypadá. Kmenoviny zatím obsahují malý počet doupných stromů, poněkud více jsou zastoupená torza. Rovněž věková a prostorová struktura kmenovin je zatím poměrně homogenní, v posledních letech vzniklo v rámci komplexu několik drobných polomů a vytvořily se tím světelné šachty. Zmlazení je převážně řídké a má pokryvnost v rozsahu 10-40 %. Výška zmlazení zatím zpravidla nepřesahuje 1m. Hlavní zmlazující dřevinou je buk, méně zmlazuje jedle, která však místy vytváří velmi perspektivní plošky. Z dalších dřevin je vzácně zastoupen klen, jasan a dokonce i jeřáb. Bylinné patro je vlivem značného zástinu doposud chudé, místy jsou však vysoce reprezentativní plošky jarního aspektu květnatých bučin. Území má značně členitý reliéf, místy se nacházejí drobné mokřiny. Vzhledem ke své velikosti, celistvosti a blízkosti dalších zachovalých porostů, se jedná o území s velkou perspektivou do budoucna.

Význam

Zoologický a botanický

PR Kutaný, která tvoří jádro celého komplexu, představuje optimální hnízdní biotop pro většinu významných druhů ptáků. Vzhledem ke své nevelké rozloze však umožňuje hnízdění jen omezenému počtu párů (její kapacita je z tohoto pohledu zcela naplněna). Okolní porosty

sice občas umožňují hnízdění ojedinělým pářům, jejich kvalita však zatím není taková, aby umožnila plošné obsazení komplexu těmito druhy. Často se zde vyskytují mladí jedinci vytlačení z PR Kutaný, kteří většinou nezahnízdí. Na základě výše uvedených skutečností se však jedná o velmi perspektivní komplex, který, pokud bude obhospodařován extenzivním způsobem (výběrná a jemně skupinová těžba s pečlivým výběrem těžných stromů) a bude zachován v celistvém stavu v rozloze blízké současnému stavu, stane se velmi brzy jedním z nejvýznamnějších lesních komplexů pro ohrožené ptáky v celé PO. Zlepšení lze očekávat také v případě bylinného patra, nutné je však prosvětlení porostů, aby se mohly uplatnit i druhy náročnější na světlo. Ačkoliv se v porostech nevyskytuje velké množství mokřin a tůní, byly zde zjištěny vzácné druhy obojživelníků, včetně kriticky ohroženého čolka karpatského.

Návrh hospodaření

Stávající PR Kutaný rozšířit o navazující porosty a zahájit zde cílevědomý management spočívající ve zlepšení věkové a prostorové struktury porostů. V hlavní úrovni je potřebné redukovat smrk, menší skupiny smrku však mohou zůstat zachovány pro event. možnost hnízdění datlíka tříprstého. Přirozené zmlazení smrku je vhodné ponechat. Dále je nutné uvolňovat kvalitní jedle, kleny a jasanů a také podpořit zmlazení jeřábu, který by bylo žádoucí integrovat do porostní struktury. Všechny zásahy by měly být prováděny jednotlivým, nebo jemně skupinovitým výběrem. V místech, kde se nachází větší koncentrace zmlazení jeřábu, by bylo vhodné vytvořit kotlíky do rozlohy 0,1 ha. Do porostní skladby je žádoucí vnést také jilm. Kolem potoků by měl být podpořen návrat porostů s olší šedou. Zásahy je nutno provádět najednou ve všech porostních skupinách, žádoucí by bylo rozdělit je na etapy po cca 5 letech, aby došlo k vytvoření větší věkové diferenciaci zmlazení. Jakmile průměrné zakmenění jednotlivých porostních skupin klesne na 0,6 – 0,8, je třeba ponechat daný porost již přirozenému vývoji.

7.3.2.14 Staré bukové a jedlobukové porosty mezi údolími Dinotice a Hrubý Kožůšek

Porostní skupiny (506 A 12/1B, 506 B 13/1B, 506 C 13/1, 504 D 11/1B, 504 C 12/1B, 504 A 12/1A, 504 F 12, 504 F 12/1B) 504 A13, 507 E 13, 505 D 12, 505 E 12, 505 C 13, 505 A 13, 505 B 13.

Přehled druhů:

Ptáci

Sýc rousný 1 pár (nepravidelně)

Čáp černý 1 pár – hnízdo

Strakapoud bělohřbetý 0 - 1 pár

Datel černý 1 pár

Žluna šedá 1 pár

Holub doupňák 3 - 4 páry
Lejsek malý 1 - 2 páry
Lejsek bělokrký 3 - 4 páry

Rostliny

bažanka vytrvalá, čistec lesní, devětsil bílý, jahodník, kakost smrdutý, kaprad' samec, kopřiva dvoudomá, kyčelnice cibulkonosná, kyčelnice devítilistá, mařinka vonná, mateřka trojžilná, mléčka zední, mokryš střídavolistý, netýkavka nedůtklivá, ostružiník, pitulník horský, pomněnka lesní, popenec břechtanolistý, pryskyřník plazivý, pryšec mandloňovitý, plícník tmavý, rozrazil horský, samorostlík klasnatý, starček vejčitý, strdivka jednokvětá, šťavel kyselý, šťovík tupolistý, violka lesní, vrbina hajní, zběhovec plazivý, žindava evropská

Charakteristika

Relativně celistvé a kvalitativně nejlepší jádro většího komplexu bučin a jedlobučin, některé navazující části jsou již těžbami značně fragmentovány. Doposud má většina porostů charakter starších, prostorově nepřilíživě rozrůzněných lesů, některé porosty však obsahují velmi kvalitní jedince mohutných jedlí, buků a klenů s nižší hustotou stromového patra. Počet doupných stromů a torz je dosud nízký. V dřevinné skladbě celkově výrazně převažuje buk (80 - 90%), vyšší zastoupení má smrk a jedle, méně pak klen. Ojediněle se vyskytuje jasan, třešeň a jilm. V některých porostních skupinách má významné zastoupení jedle. Zmlazení je v jednotlivých porostních skupinách vyvinuto v různé míře dle stupně proředění porostů. Dominuje buk (cca 95%), dále je zastoupena jedle 4%, klen, jasan a jeřáb se objevují jednotlivě. Také bylinné patro je vyvinuto různě dle podmínek v jednotlivých porostních skupinách, závislé především na míře zapojení stromového patra, ale také na půdních podmínkách a zásobení vodou – porosty s více humózními a vlhčími půdami mají bylinné patro vyvinuto více, než porosty rostoucí na chudých, skeletovitých a vysychavých půdách.

Význam

Především ornitologický, porosty hostí stabilně nižší počet párů většiny ohrožených druhů, včetně pravidelně obsazovaného hnízda čápa černého. Dosud poskytují průměrné podmínky pro hnízdění ohrožených druhů, pokud však budou zásahy prováděny diferencovaným způsobem dle aktuálního stavu porostů a jejich využívání ptačími druhy, jejich kvalita a význam se rychle zvýší. Další význam těchto porostů spočívá v potřebě funkčního propojení severně ležících porostů kolem PR Kutaný s komplexem porostů jižně od údolí Hrubý Kožůšek (Minářová). V porostní skupině 505 C 13 je dlouhodobě známé a pravidelně obsazované hnízdo čápa černého. Po hnízdě v NPR Razula, jde o druhé nejdéle obsazované hnízdo.

Návrhy hospodaření

Stávající rozloha porostů již musí zůstat zachována. Porost s hnízdem čápa černého je nutné vést v bezzásahovém režimu, dokud je toto hnízdo obsazováno. V ostatních porostech lze hospodařit jednotlivým nebo jemně skupinovým výběrem se zachováním narušených, doupných a perspektivních stromů, včetně všech vzácně se vyskytujících druhů. Zásahy v hlavní úrovni je nutno zaměřit především na odstranění smrku. Nutná je podpora jedle ve zmlazení, která je jednak předrůstána bukem a také velmi silně trpí okusem zvěře. Zakmenění hlavní úrovně porostů by nemělo nikde klesnout pod úroveň 0,6, v porostech s pravidelnějším výskytem lejska malého pod 0,8.

7.3.2.15 Návrh PR Minářová (údolí Dinotice)

Porostnískupiny(508 B 12/2B/1C, 509 A8, 509 B8, 509 C9, 509 D9, 510 A9, 510 C 10, 510 F 30B, 510 F 30A) 509 C 13, 509 D 10, 509 D7, 510 A9, 510 B9, 510 C 10, 510 D 10, 511 A 10, 511 B 11, 511 C 11, 101 D 11, 101 C 11, 101 E11

Přehled druhů:

Ptáci

Strakapoud bělohřbetý 2 páry

Žluna šedá 2 páry

Datel černý 1 - 2 páry

Holub doupňák 4 - 6 párů

Lejsek malý 5 - 8 párů

Lejsek bělokrký 4 - 6 párů

Jeřábek lesní 1 - 2 páry

Sluka lesní 1 - 2 páry

Kos horský 2 - 3 páry

Obojživelníci

Mlok skvrnitý

Rostliny

áron karpatský, bažanka vytrvalá, bukovinec osladičovitý, bukovník kapradovitý, čistec lesní, čarovník přímý, devětsil bílý, jestřábník zední, jahodník obecný, kakost smrdutý, kaprad' rozložená, kaprad' samec, kaprad' osténkatá, kapradina laločnatá, kokořík přeslenitý, kokořík mnohokvětý, kopytník evropský, kyčelnice cibulkonosná, kyčelnice, žláznatá, kyčelnice devítistá, kopřiva dvoudomá, mléčka zední, mateřka trojžilná, mokryš střídavolistý, mařinka vonná, netýkavka nedůtklivá, ostřice lesní, ostřice převislá, ostřice prstnatá, ostružiník srstnatý, ostružiník maliník, pomněnka lesní, pitulník horský, papratka samice, ptačinec

hajní, pryšec sladký, pryšec mandloňovitý, popenec chlupatý, rulík zlomocný, rozrazil horský, řeřišnice nedůtklivá, svízel okrouhlostý, samorostlík klasnatý, starček vejčitý, šťavel kyselý, šalvěj lepkavá, šťovík tupolistý, třtina rákosovitá, válečka lesní, violka lesní, věsenka nachová, zběhovec plazivý, žindava evropská.

Charakteristika

Jedná se o jeden z mála dosud ucelených větších komplexů bučin a jedlobučin. Mezi jednotlivými porostními skupinami jsou větší rozdíly, proto je třeba hodnocení trochu podrobněji rozvést. Porostní skupina 509 C 13 je stará kmenovina, již dříve roztěžená. V porostní skladbě převažuje buk s příměsí smrku a jedle, méně se objevuje klen a dokonce i jeřáb. Vyskytuje se zde řada mohutných stromů, v nichž se nachází poměrně často dutiny po datlu černém, lokálně se nachází i větší počet torz. Porost velmi bohatě zmlazuje. Bukové zmlazení zde po celé ploše porostu vytváří místy velmi hustý až neprostupný zápoj. Ostatní dřeviny, především jedle a klen jsou bukem předrůstány a perspektiva jejich přežití je nízká. Porostní skupiny 510 A 9 a 510 B 9 jsou mladé kmenoviny s větším množstvím drobných torz a několika většími torzy, doupných stromů zatím poměrně málo. Porosty však postupně získávají prostorovou členitost vlivem polomů, kdy došlo k vyvrácení několika menších skupin buků. Na členitosti porostu se významně podílí také zmlazení. Bylinné patro je poměrně dobře vyvinuté a společně s vysokou kvalitou stromového patra představuje do budoucna perspektivou vytvoření velmi cenného ekosystému. Porostní skupiny 510 A 10, C 10 a 511 A 11 a 511 B 11, jsou jedlobučiny s dominací buku s příměsí jedle a smrku, místy se vykytuje také klen, který tvoří buď menší skupiny, nebo se objevuje jednotlivě. Porosty jsou prosvětleny drobnými polomy a velmi dobře zmlazují. Pokryvnost zmlazení se pohybuje v rozsahu 50 – 90 %, výška zmlazení dosahuje zpravidla do 1m, pouze místy až 4m. Ve zmlazení dominuje buk (80 - 90%), místy zmlazuje jedle, méně také smrk, který vytváří menší hloučky, podobně tak javor klen. Jednotlivě nebo v malých skupinkách zmlazuje také jeřáb. Porosty začínají vytvářet vícepatrovou strukturu, doupných stromů je zatím málo, více jsou zastoupena torza, padlé kmeny téměř chybí. Mimořádně kvalitní jsou porostní skupiny 101 D11, 101 C11 a 101 E 11, které představují typ selských lesů s výraznou převahou buku a mají zcela pralesovitý charakter.

Význam

Ornitologický, botanický a entomologický

Rozlohou a zachovalostí jeden z nejvýznamnějších komplexů porostů pro ohrožené ptáky v Ptačí oblasti. Hnízdí zde stabilně vysoký počet párů většiny ohrožených druhů, což je dáno vysokou kvalitou některých porostů s výskytem doupných a narušených stromů i jejich prostorovou rozmanitostí, zvýšenou také členitými okraji extenzivních luk a bývalých pastvin, což má význam především pro jeřábka a kosa horského. Tento komplex má navíc velký potenciál v dalším zlepšování kvality většiny porostů a také v přímé návaznosti na severně i východně (selské lesy) hnízdící silné dílčí populace. Komplex je významný i z hlediska botanického, neboť se zde vyskytuje velké množství druhů charakteristických pro květnaté

karpatské jedlobučiny často v zachovalých společenstvech. Výskyt řady narušených stromů často v řídkém zápoji dává předpoklad výskytu ohrožených druhů bezobratlých živočichů.

Návrhy hospodaření

Vzhledem k mimořádnému významu komplexu by bylo vhodné vyhlásit celé území jako MZCHÚ. V doposud více uniformních částech by měly být cíleným managementem nastartovány autoregulační mechanismy, které by časem vedly k vytvoření přírodě blízkých porostů pralesovitého charakteru. Vzhledem k rozdílnému současnému stavu jednotlivých porostů je nutné aplikovat také rozdílný management. Porostní skupiny 101 D11, 101 C11 a 101 E 11, mají zcela pralesovitý charakter a je nutné je ponechat bez zásahu. Porostní skupiny 510 A 10, C 10, 511 A 11, 511 B 11, 510 A 9 a 510 B 9 jsou kmenoviny s velkým potenciálem obnovy přirozeného porostu. Zde je nezbytné narušení homogenní struktury hlavní úrovně jednotlivým nebo jemně skupinovým výběrem s uvolňováním korun jedle a klenu, popř. dalších ojediněle se vyskytujících dřevin, u potoků a v okolí pramenišť je třeba obnovit zastoupení jasanu, jilmu a příp. olše. Z porostní struktury je možné odstranit smrk. Tyto zásahy by bylo vhodné za účelem věkové diferenciacie porostů provádět etapovitě, s tím, že smrk může být v jedné etapě odstraněn plošně. Zmlazení smrku není nutné odstraňovat. Po snížení zakměnění na 0,6 – 0,8 ponechat porosty již bez zásahu. U porostní skupiny 509 C 13 by měly být jen drobné zásahy zaměřené na odstranění smrku. Vzhledem k bohatému a již odrostlému přirozenému zmlazení je nyní velké riziko, že těžbou a přibližováním dříví dojde k jeho poškození. Pokud by byly zásahy prováděny, musí být předem dobře naplánovány a prováděny bez použití těžké techniky. Samozřejmostí v rámci provádění všech zásahů je zachování doupných, narušených a perspektivních stromů, stejně jako druhově vzácných jedinců.

7.3.2.16 Čerňanská Kyčera

Porostní skupina: (537 A 12/1B) 528 A 12

Přehled druhů:

Ptáci

Datel černý 1 pár nepravidelně

Holub doupňák 1 - 2 páry

Lejsek malý 1 - 2 páry nepravidelně

Lejsek bělokrký 1 - 2 páry

Rostliny

bažanka vytrvalá, kyčelnice cibulkonosná, kyčelnice devítelistá, kyčelnice žláznatá, mařinka vonná, pryšec mandloňovitý, violka lesní, sasanka hajní, ostřice lesní, ostřice převislá, rozrazil

horský, kopytník evropský, šalvěj lepkavá, zběhovec plazivý, kaprad' samec, papratka samice, kaprad' rozložená, válečka lesní, svízele okrouhlostý, dymnivka dutá.

Obojživelníci

Mlok skvrnitý

Charakteristika

Jedlobukový porost s převažujícím zastoupením buku a vyšším zastoupením jedle, méně se objevuje také smrk a klen. V porostu již jsou zastoupeny doupné stromy a torza, terén je poměrně členitý, což přispívá k různorodosti stanovišť. Hlavní úroveň již je narušena menšími vývraty, kde dochází k rozvoji přirozeného zmlazení. Ve středových partiích porostu zmlazení místně chybí, celkově je výškově diferencované, zpravidla však nepřesahuje výšku 1m. Ojedinele dosahuje až výšky 4m, zejména při okrajích v návaznosti na světliny. Nejvíce se v něm uplatňuje buk, místy se objevuje jedle a lokálně také klen. Bylinné patro je velmi heterogenní, místy zcela chybí, jinde je vyvinuto slabě a naopak se vyskytují menší plošky, kde je velmi bohaté s charakteristickými druhy květnatých bučin.

Význam

Nejkvalitnější v rámci zbytků starších porostů kolem vrcholu Čerňanské Kyčery, hostí pravidelně několik párů ohrožených ptáků. Vzhledem k zachovalým fragmentům bylinného patra je možné porostu přisoudit i jistý botanický význam, neboť je zde velká perspektiva obnovy rostlinných společenstev karpatských květnatých bučin.

Návrhy hospodaření

Vzhledem k nevelké rozloze porostu, je nutné jeho obhospodařování nejvýše výběrným způsobem s pečlivým výběrem těžných stromů. Ten by měl být zaměřen především na uvolňování korun jedlí a klenu, nutno je zachovat doupné, narušené stromy a perspektivní stromy. Rovněž většina jedlí by měla být ponechána k úplnému dožití. Při těžebních pracích je nutné těžbu situovat mimo botanicky nejhodnotnější části a přes tyto plochy také nepřibližovat dříví.

7.3.2.17 Návrh rozšíření PR Makyta

Porostní skupiny: (615 A 11/1b, 617 C 7, 617 B 7)615 A 12/1C, 616 C 8, 616 D 8

Přehled druhů:

Ptáci

Strakapoud bělohřbetý 1 pár

Žluna šedá 0-1 páry

Datel černý 1 pár

Holub doupňák 1-2 páry

Lejsek malý 1 pár
Lejsek bělokrký 2-3 páry
Kos horský 1-2 páry
Jeřábek lesní 1 pár

Obojživelníci

mlok skvrnitý, skokan hnědý

Rostliny

bažanka vytrvalá, čarovník přímý, kaprad' osténkatá, kaprad' samec, kokořík přeslenitý, kopytník evropský, kyčelnice cibulkonosná, kyčelnice devítilistá, kyčelnice žláznatá, mařinka vonná, mléčka zední, ostružiník srstnatý, ostružiník maliník, ostřice lesní, papratka samice, pitulník horský, podběl lékařský, pryšec mandloňovitý, rozrazil horský, starček vejčitý, strdivka jednokvětá, šalvěj lepkavá, šťavel kyselý, vraní oko čtyřlisté, vrbina hajní, zběhovec plazivý, žindava evropská,

Charakteristika

Porostní skupina 615 A 12/1C představuje dospělou kmenovinou ve stadiu zralosti, kdežto porostní skupiny 616 C8 a D 8 jsou ještě poměrně mladé kmenoviny. Porostní skupina 615 A 12/1C je starý porost, který je na několika místech mírně prosvětlen probírkou nebo polomy a to zejména v jižní části. Nachází se v něm dosud menší počet doupných stromů, avšak poměrně vysoký počet torz a také padlé stromy. Porost poměrně dobře zmlazuje, zmlazení pokrývá cca 40% plochy a dominuje v něm buk, v malé míře se objevuje klen, jedle, jasan a jeřáb. Hlavní úroveň je tvořena bukem (cca 80%), jedle je zastoupena cca 15 %, smrk 2% a klen 1%. Bylinné patro je poměrně dobře vyvinuto a pokryvnost dosahuje až 80 %. Celá porostní skupina již začíná mít přirozený charakter. Porostní skupiny 616 C8 a 616 D 8 jsou mladší kmenoviny, kde došlo k vytvoření několika menších světelných šachet po polomu. V hlavní úrovni převažuje buk, méně se vyskytuje jedle, klen, jasan a také smrk. V porostech je zatím minimum doupných stromů, ale větší počet slabších torz. Vzniklý polom byl však zpracován a větší část hmoty byla odtěžena. Zmlazení je zatím málo vyvinuto a pokryvnost se pohybuje jen kolem 5%. Ve zmlazení je vysoké zastoupení kleny a buku, méně je také jedle a občas se objevuje jeřáb. Bylinné patro je středně vyvinuto a obsahuje charakteristické druhy květnatých bučin a jedlobučin.

Význam

Především ornitologický, všechny porostní skupiny jsou součástí největšího souvislého komplexu bučin a jedlobučin v PO. Porostní skupina 615 A 12/1C je již nyní významným hnízdištěm většiny ohrožených druhů PO, zbylé 2 porostní skupiny, vzhledem k věku a chybějícím biotopovým prvkům, představují především perspektivní porosty. Všechny porostní skupiny však mají velký význam jako spojnice mezi dvěma nejzachovalejšími

komplexy v javornické části PO – PR Makyta s navazujícími porosty a komplexem nad údolím Provazný a Břežitá.

Návrh hospodaření

Optimálním řešením by bylo přiřazení těchto porostních skupin ke stávající PR Makyta, jak tomu bylo v původním návrhu PR během přípravy jejího vyhlášení. Ze všech porostních skupin je však vhodné odstranit smrk a provést prosvětlení porostů jednotlivým nebo skupinovým výběrem. Zejména je nutné uvolnění jedle a ochrana jejího zmlazení před okusem, kterým v této oblasti silně trpí. Ve zmlazení je třeba podporovat i ostatní méně zastoupené dřeviny. V porostní skupině 615 A 12/1C by měl být zásah pouze malý (do cca 5% celkové zásoby) a porost by měl být dále ponechán přirozenému vývoji. Zbylé porostní skupiny vyžadují intenzivnější prosvětlení se snížením zakmenění na 0,6 – 0,7.

7.3.2.18 Návrh PR Provazný a Břežitá

Porostní skupiny (543 D12, 544 A 11, 544 A9, 544 B 9, 545 C 13/1C, 545 D 13, 551 C 11, 551 D 11, 551 B 8, 551 A 8B, 552 F 7 a ochranné pásmo 551 E 12, 551 F 12).

Přehled druhů:

Ptáci

Strakapoud bělohřbetý 2 páry

Žluna šedá 1 - 2 páry

Datel černý 1 - 2 páry

Holub doupňák 5 - 7 párů

Lejsek malý 3 - 5 párů

Lejsek bělokrký 5 - 8 párů

Kos horský 2 - 4 páry

Jeřábek lesní 1 pár

Puštík bělavý možné hnízdění 1 páru

Sýc rousný možné hnízdění 1 páru

Rostliny

Protože se jedná o botanicky značně rozdílné porosty, je v tabulce níže zpracován přehled druhů v jednotlivých porostních skupinách nebo vzájemně nejpodobnějších porostních skupinách, aby bylo možné odlišit botanicky významnější plochy. Celkově bylo zjištěno 91 druhů cévnatých rostlin z toho 5 taxonů patří mezi botanicky významné druhy (viz tab. č. 8).

Tab. č. 8: Přehled zjištěných druhů vyšších rostlin v porostních skupinách

Druh	544D12 544A11	544A9 544B9	551C11	552E7 551B8	551E12	551 A8b	551F12
Bažanka vytrvalá	+	+	+	+	-	+	+
Bukovník kaprad'ovitý	+	-	-	-	-	-	-
Bika hajní	-	+	-	-	-	-	-
Čarovník alpský	-	+	-	-	-	-	-
Čarovník přímý	+	-	-	+	-	-	-
Čistec alpský	+	+	-	-	-	-	-
Čistec lesní	+	+	-	+	-	-	-
Česnáček lékařský	+	+	-	-	-	-	-
Česnek medvědí	-	+	-	-	-	-	-
Devětsil bílý	+	-	-	-	-	-	-
Dymnivka dutá	-	-	-	-	-	+	-
Dymnivka plná	-	-	-	-	-	+	-
Hlístník hnízdák							
Jahodník obecný	+	+	-	-	-	-	-
Ječmenka evropská	-	+	-	+	+	-	-
Jestřábník zední	-	+	+	-	+	-	-
Kakost smrdutý	+	+	-	+	-	-	-
Kaprad' rezavá	+	-	-	-	-	-	-
Kaprad' rozložená	+	-	-	-	-	+	-
Kaprad' samec	+	+	+	+	+	+	+
Kapradina laločnatá	+	+	-	-	-	-	-
Kapradina braunova							
Kapustka obecná	+	+	-	-	-	-	-
Kokořík přeslenitý	+	+	-	-	+	+	+
Kopřiva dvoudomá	+	+	-	-	-	+	-
Kopytník evropský	+	+	+	+	-	+	-
Krtičník hlíznatý	-	-	-	-	-	+	-
Krtičník žláznatý	+	+	+	+	-	+	+
Kyčelnice cibulkonosná	+	+	+	+	+	+	+
Kyčelnice devítilistá	+	+	+	+	+	+	-
Kyčelnice žláznatá	+	+	+	+	+	+	+
Lipnice bahenní	+	-	-	-	-	-	-
Lipnice hajní	+	+	-	-	+	-	-
Lipnice roční	+	+	-	-	-	+	-
Lopuch sp.	-	+	-	-	-	-	-
Lýkovec jedovatý	+	-	-	-	+	-	-
Mařinka vonná	+	-	+	-	+	+	+
Mateřka trojžilná	+	-	-	+	-	+	-
Máta dlouholistá	+	-	-	-	-	-	-
Metlička křivolaká	+	-	-	-	+	-	-
Měsíčnice vytrvalá	+	-	+	+	+	+	-

Mléčka zední	+	-	-	+	+	+	-
Mokrýš střídavolistý	+	-	-	-	-	-	-
Netýkavka malokvětá	+	-	-	-	-	+	-
Netýkavka nedůtklivá	+	+	-	+	-	+	-
Ostružiník maliník	+	-	-	+	-	+	-
Ostružiník srstnatý	+	-	-	-	-	+	+
Ostřice bledavá	+	-	-	-	-	-	-
Ostřice lesní	+	+	+	+	-	+	+
Ostřice převislá	+	-	-	-	-	-	-
Ostřice řídkoklasá	+	-	-	-	-	-	-
Ostřice měkoostená	+	-	-	-	-	-	-
Ostřice zaječí	+	-	-	-	-	-	-
Ostřice prstnatá	-	+	-	-	-	-	-
Papratka samice	+	+	+	+	+	+	+
Pitulník horský	+	-	-	+	+	+	-
Plicník tmavý	-	-	-	+	-	+	-
Podběl lékařský	-	-	+	+	-	-	-
Popenec chlupatý	-	-	-	-	-	+	-
Pomněnka lesní	+	+	-	+	-	-	-
Pryskyřník plazivý	+	-	-	-	-	-	-
Pryšec mandloňovitý	+	+	+	+	-	-	-
Ptačinec hajní	+	-	-	-	-	-	-
Rozrazil lékařský	-	-	-	-	+	-	+
Rozrazil horský	+	+	-	-	-	+	-
Rozrazil potoční	+	-	-	-	-	-	-
Rulík zlomocný	+	+	-	-	-	-	-
Řeřišnice hořká	+	-	-	+	-	-	-
Řeřišnice nedůtklivá	+	-	-	-	-	-	-
Samorostlík klasnatý	+	-	-	+	-	-	-
Sasanka hajní	+	-	-	-	-	-	-
Sněžinka podsněžník	-	-	-	-	-	+	-
Starček vejčitý	+	+	+	+	+	+	+
Svízel okrouhlostý	-	-	-	-	+	-	+
Strdivka jednokvětá	-	-	-	-	-	+	-
Šalvěj lepkavá	+	-	-	-	-	-	-
Šťavel kyselý	+	+	+	+	+	+	+
Šťovík tupolistý	+	-	-	-	-	-	-
Třezalka skvrnitá	+	-	-	-	-	-	-
Třezalka tečkovaná	+	+	-	-	-	+	-
Třezalka chlupatá	-	-	-	+	-	-	-
Třtina rákosovitá	+	-	+	-	-	-	-
Válečka lesní	+	+	+	-	-	-	+
Věsenka nachová	+	+	-	-	+	+	+
Violka lesní	+	+	+	+	-	-	+
Vrbina hajní	+	-	-	-	-	-	-
Vrbovka horská	+	-	+	+	-	+	-

Vraní oko čtyřlisté	-	-	-	+	-	-	-
Zápalice žluťuchovitá	-	-	-	-	-	+	-
Žindava evropská	+	+	-	-	-		-
Zběhovec plazivý	+	-	-	+	-		-

Vysvětlivky:

- druh nepřítomen nebo nezjištěn
- + pozitivní nález

Významné taxony rostlin jsou označeny tučně.

Charakteristika

Komplex převážně starých porostů se zastoupením více druhů dřevin (buk, klen, jasan, jedle) s přítomností doupných a narušených stromů a místy i s rozmanitější prostorovou strukturou. V porostní skladbě zpravidla převládá buk, místy je však větší zastoupení klenu, zejména v porostní skupině 537 A 9b, kde tato dřevina dominuje. Další významně zastoupenou dřevinou je smrk, který má v jednotlivých porostních skupinách zastoupení cca 15 - 25 %. O něco menší zastoupení má jedle (5 – 15%). Řádově v procentech je zastoupen také jasan a kromě jedné porostní skupiny se ojediněle objevuje modřín. Ve všech porostních skupinách se vyvíjí přirozené zmlazení, jehož pokryvnost se pohybuje v rozmezí 5 – 65 %. Výška zmlazení je zpravidla do 1,5 m. Ve zmlazení převažuje buk, místy se však v převažujícím zastoupení objevuje klen, což je v rámci lesů PO dosti ojedinělý jev. Hojný výskyt tohoto druhu zřejmě souvisí se značným zastoupením vyvinutých suťových půd. Další zmlazující druhy jsou jedle a v menší míře smrk, zejména na okrajích porostních skupin v blízkosti lesních cest. Ojediněle je zastoupen jeřáb, který nevytváří žádná uskupení a zmlazuje spíše jednotlivě. Obdobná situace je také u jasanu, který se objevuje zejména v blízkosti potočních roklin. Porosty komplexu jsou většinou tvořeny hlavní úrovní, další etáž poté vytváří různě vyvinuté přirozené zmlazení. Díky menším lokálním polomům však dochází k prostorové diverzifikaci porostů. Jedná se např. o spodní část por. skupiny 529 B 12, kde vznikl přirozený kotlík a velmi rozmanité prostředí s torzy. V porostech se začínají objevovat narušené a doupné stromy, místy je větší počet torz.

Význam

Ornitologický, botanický, entomologický. Jedná se o jedno z nejvýznamnějších území pro ohrožené druhy ptáků v rámci celé PO Horní Vsacko. Společně s nedalekým komplexem porostů na svazích Makyty hostí až polovinu (!) počtů některých druhů v celé moravské části Javorníků zahrnuté do PO a jejich význam pro trvalé přežití populací těchto druhů v celé PO je tudíž naprosto klíčový.

Z hlediska botanického se jedná vůbec o nejvýznamnější lesní komplex, který nemá v celé oblasti Javorníků a Vsetínských vrchů obdoby. Jen při orientačním průzkumu bylo zaznamenáno téměř 90 druhů vyšších rostlin z toho 2 druhy zvláště chráněné. V porostech se místy nacházejí reprezentativně zachovalá společenstva květnatých bučin, suťových lesů a javořin karpatského typu.

Množství narušených stromů, přítomnost více druhů dřevin a také přítomnost sutí a potočních roklin dává předpoklad k výskytu řady významných druhů bezobratlých živočichů.

Návrhy hospodaření

Z výše uvedených důvodů by území mělo být vyhlášeno jako zvláště chráněné v kategorii Přírodní rezervace. Cílem plánu péče by bylo vytvoření věkově a prostorově diferencovaného lesního komplexu s obnovenými autoregulačními mechanismy. Jako bezzásahová by měla být ponechána spodní část porostní skupiny 527 B 12, kde došlo k přirozenému polomu a probíhá zde přirozená obnova porostu a dále porostní skupina 537 A 9b, která je botanicky nejhodnotnějším porostem vůbec a těžba by vedla k poškození především bylinného patra. Jedná se také o porost, který má dobrý potenciál samovolné přirozené regenerace. V ostatních porostních skupinách je možné odstranit smrk a modřín, určitý počet těchto stromů je vhodné ponechat vzhledem k možnostem hnízdění datlíka (smrky), nebo dravců a čápa černého (modřín). Jednotlivým, příp. jemně skupinovým výběrem ve více homogenních porostech provést zlepšení jejich prostorové a věkové rozmanitosti. Během zásahů by bylo vhodné uvolnit kvalitní jedince jedle, klenu a jasanu. Těžbu neprovádět na místech, kde se nachází nejzachovalejší rostlinná společenstva. Ve zmlazení je potřebné podpořit druhy, které se v jeho rámci obtížně prosazují nebo okusovány zvěří (jedle, klen, jasan, třešeň). Zejména kolem lesních cest by bylo vhodné zvýšit zastoupení jeřábu, vrby jívy, lísky ap., prosvětlením těchto okrajových porostních částí. Po snížení zakmenění hlavní úrovně na hodnoty kolem 0,6 – 0,8, by porosty již měly zůstat bez zásahu. Vzhledem k arondaci by se do hranic PR dostaly i mladé porosty s dominancí smrku. Ty by mohly být dopěstovány jako hospodářský les s tím, že jejich obnova by probíhala pomocí kotlíků o rozloze 0,2 – 0,3 ha, které by byly pasečně smýceny a ponechány samovolné obnově. Teprve až po vytvoření přirozeného náletu dřevin, který by zajistil ochranu půdy, by došlo ke smýcení další části porostu. Zda by obnova probíhala formou přípravného lesa, nebo už cílovými dřevinami, by záviselo na lokálních podmínkách. Pouze v případě, pokud by se ukázalo, že dochází k nadměrné půdní erozi, proběhl by výsev pionýrských dřevin a porosty by se nechaly obnovit přes přípravný les. Integrace pionýrských druhů dřevin do porostů by vedla nejen ke zvýšení biodiverzity, ale byla by zároveň významným opatřením zejména pro jeřábka lesního. Totéž se týká i porostní skupiny 537 A 9a, kde je smrk dominující dřevinou s tím, že by se zde přistoupilo nejprve k uvolňování korun stanovištně původních dřevin a následně k odtěžení porostu. U mladých porostů s převahou buku se nabízí více možností, to by bylo předmětem řešení až při zpracovávání plánu péče.

7.3.2.19.Návrh PR Malý Javorník

Porostní skupiny (336 C 27, 336 D 28, 336 D 26, 336 D 31/25/23, 336 D 11/5/3, 336 D 4, 337 A 31/25/24a, 337 A 20, 337 B 26, 337 B 28, 338 A 27, 338 A 32, 338 B 32b, 338 B 26/24, 338 B 32b, 338 B 2c, 338 C 27, 338 C 30), navržená PR – 315 G 12/4, 315 G 7, 315 F 12, 315 F 112,

315 F 2, 315 H 12/1c, 315 H 7, 315 H 1b, 315 H 1a, 315 F 12/6, 315 F d1, 315 J 12b/7/1d, 315 J 12a/1c, 315 J 1b, 315 J 1a, 315 G 13, 315 G 113, 315 G 4, 315 G 1, mimo navrženou PR -103 C 8, 103 D 9, 103 D 12, 102 A k12, 102 A 9, 102 A 7, 101 C 8, 101 C 11, 101 C 1, 101 B 7/5, 101 B 1, 101 B 1a, 101 B 13, 101 B 7a, 101 A 8, 101 A 13

Přehled druhů:

Ptáci

Strakapoud bělohřbetý 1 pár nepravidelně

Datel černý 1 pár

Lejsek malý 1 pár

Lejsek bělokrký 1 - 2 páry

Jeřábek lesní pravděpodobně nejm. 1 - 3 páry

Rostliny

bažanka vytrvalá, brusnice borůvka, čarovník přímý, čistec lesní, devětsil bílý, jahodník, kakost smrdutý, kaprad' samec, kopřiva dvoudomá, kopytník evropský, krtičník hlíznatý, kuklík městský, kyčelnice cibulkonosná, mařinka vonná, maliník, mateřka trojžilná, mléčka zední, mokřýš střídavolistý, netýkavka nedůtklivá, ostružiník srstnatý, pitulník horský, plícník tmavý, pryšec mandloňovitý, popenec břechtanolistý, rozrazil horský, řeřišnice hořká, starček vejčitý, šalvěj lepkavá, šťavel kyselý, šťovík tupolistý, třtina chloupkatá, violka lesní, vrbina hajní, zběhovec plazivý, žindava evropská

Charakteristika

Komplex porostů různé kvality od starších kmenovin s nevyvinutou strukturou, po zbytky starých bučin s mnoha doupnými a odumírajícími stromy a bohatým prostorovým členěním. To je ještě zvýrazněno přechodem porostů do zarůstajících bývalých podhřebenových pastvin. Podhřebenové porosty se vyznačují dobře vyvinutou věkovou i prostorovou strukturou, s přítomností mnoha narušených a odumřelých stromů, torz a vzácně i netvárných („selských“) buků. Představují vhodné prostředí pro hnízdění ohrožených druhů, limitující zřejmě bude jejich vyšší nadmořská výška spojená s vrcholovým fenoménem, což přináší drsnější klimatické podmínky. Ostatní porosty jsou z velké části homogenní bukové porosty středního a staršího věku, dosud bez prostorové rozmanitosti a s nízkým zastoupením narušených a doupných stromů. Jen místy je vytvořena větší prostorová diverzita a ojediněle se vyskytují mohutné (starší) buky. Pod vrcholem Malého Javorníku se nachází rozsáhlejší smrkový porost, menší smrkové skupiny se vyskytují i jinde v rámci

porostních skupin. V rámci komplexu je také přítomna jedna větší a několik drobných pasek. V listnatých porostech výrazně dominuje buk, vzácně je zastoupena jedle a klen. Zmlazení má v rámci celého komplexu pokryvnost průměrně mezi 15-20%, nejvyšší zastoupení má v porostech přirozeného charakteru a zde je také výškově diferencované (3-10 m). V zapojených kmenovinách je zastoupeno méně, nebo téměř chybí, druhově výrazně dominuje buk. Bylinné patro je celkově poměrně dobře vyvinuto s charakteristickými druhy květnatých bučin a jedlobučin, v podhřebenových polohách s přechodem do kyselých bučin. Nejvyšší pokryvností i druhovou rozmanitostí se vyznačuje v přírodě blízkých porostech pod hřebenem a také na místech pramenišť a sutí. V hospodářských bučinách i ve smrkovém porostu pod vrcholem M. Javorníku je vyvinuto méně.

Význam

Ornitologický, entomologický. V porostech byly doposud zjišťovány pouze nízké počty ohrožených druhů ptáků, ačkoliv podmínky alespoň v některých porostech jsou na pohled velmi vhodné. Tyto kvalitní porosty se však nacházejí převážně v pásu těsně pod hlavním javornickým hřebenem, kde jsou klimatické podmínky již značně nepříznivé. Výjimku tvoří jeřábek lesní, který zde profituje z rozmanité prostorové struktury některých porostů a navazujících zarůstajících pastvin. Pro tento druh představuje tento komplex jednu z nejlepších lokalit v celé PO a to jak v zimním období, tak i v hnízdní době. Velké množství narušených a odumřelých stromů, stejně jako přítomnost pramenišť a sutí může poskytovat vhodné podmínky pro řadu druhů bezobratlých živočichů. Poněvadž velké plochy komplexu dosud tvoří mladší homogenní porosty, má toto území poměrně velký potenciál pro zlepšení podmínek ohrožených druhů. Naopak nevhodným hospodařením může komplex snadno ztratit na současném významu i perspektivu do budoucna.

Návrhy hospodaření

V pásu přírodě blízkých lesů pod hlavním hřebenem (porostní skupiny 315 G 12/4, 315 G 7, 315 F 12, 315 F 112, 315 H 12/1c, 315 H 7, 315 F 12/6, 315 F d1, 315 J 12b/7/1d, 315 J 12a/1c, 315 G 13, 315 G 113, 315 G 4, 101 A 13, 101 B 13, 101 B 7a) je nutné realizovat opatření ve prospěch jeřábka lesního v podobě údržby nízkého zakmenění porostů a v zabránění zarostení bývalých pastvin. Podporovány by měly být pionýrské dřeviny a keře poskytující jeřábkovi potravní zdroje (jíva, bříza, líska, borůvka aj.). Ostatní zásahy v této části komplexu by bylo vhodné zcela vyloučit, nebo zasahovat jen ojediněle jednotlivým výběrem. V mladších homogenních bučinách (porostní skupiny 103 C 8, 103 D 9, 103 D 12, 102 A k12, 102 A 9, 102 A 7, 101 C 8, 101 C 11, 101 B 7/5, 101 B 13, 101 B 7a, 101 A 13) by mělo být hospodaření prováděno jednotlivým nebo jemně skupinovitým výběrem s podporou méně zastoupených druhů dřevin, s cílem výrazného zlepšení prostorové a věkové struktury i druhového složení. Kromě podhřebenových a hřebenových partií by měl být z porostů postupnými zásahy odstraňován smrk a to i pasečným způsobem o velikosti holiny do 0,2 ha, které by byly dále ponechány samovolnému vývoji. Smrkový porost pod vrcholem M.

Javorníku (porostní skupina 101 A 8) dle možností obhospodařovat výběrně s postupným prosvětlováním, zmlazováním a ponecháváním některých smrků do přirozeného dožití. Porost představuje významný biotop jeřábka a potenciální hnízdiště datlíka. Část podhřebenových porostů je v současnosti vykoupena a probíhá příprava na jejich vyhlášení MZCHÚ.

7.3.2.20 Návrh PR Pavelčena (Pavelečná)

Porostní skupiny (222 C 10, 222 C8, 222 E 10/1b, 222 E 8/1A, 222 E8, 222 F8, 222 F7, 222D8, 222 C8, 222 A8, 222 B8) 209 C 11/1B, 209 C 9, 209 D 11/1, 209 D9, 209 E 9, 209 E8, 209 F8, 209 F9, 209 B9, 209 G9, 209 G7, 209 H9, 209 A9.

Přehled druhů

Ptáci

Strakapoud bělohřbetý 1 pár

Žluna šedá 0 - 1 pár

Datel černý 1 pár (nepravidelně)

Lejsek malý 3 - 4 páry

Lejsek bělokrký 3 - 5 párů

Sýc rousný pravděpodobné hnízdění 1 páru

Rostliny

bažanka vytrvalá, brusnice borůvka, bukovinec osladičovitý, čarovník alpský, čistec lesní, devětsil bílý, jahodník, kakost smrdutý, kaprad' samec, kopřiva dvoudomá, kopytník evropský, krtičník hlíznatý, kyčelnice cibulkonosná, mařinka vonná, mateřka trojžilná, mléčka zední, mokryš střídavolistý, netýkavka nedůtklivá, ostružiník, plícník tmavý, pomněnka lesní, popenec břečťanolistý, protěž lesní, pryskyřník plazivý, pryšec mandloňovitý, rozrazil horský, rulík zlomocný, řeřišnice hořká, samorostlík klasnatý, starček vejčitý, šalvěj lepkavá, šťavel kyselý, šťovík tupolistý, věsenka nachová, violka lesní, vrbina hajní, zběhovec plazivý, žindava evropská

Charakteristika

Dosud kompaktní komplex starších bukových porostů s málo vyvinutou prostorovou strukturou, jen na několika místech vlivem pádů a odumření stromů a provedených probírek zlepšenou. Počet doupných a narušených stromů dosud nepříliš vysoký, postačuje však pro hnízdění několika párů ohrožených druhů ptáků. V dřevinné skladbě ve většině porostních skupin výrazně dominuje buk, přimíšen je klen a jedle a místy smrk. V některých porostních skupinách má smrk vyšší zastoupení, zejména se jedná o porostní skupinu 209 C 11/1b a 209 H9. Z důvodu arondace byly do návrhu ZCHÚ zařazeny i smrkové porosty při hranici se

Slovenskem, kde je tento druh dominantní dřevinou. Zmlazení je celkově zatím málo vyvinuto, pokryvnost se pohybuje jen kolem 5% a výška v průměru kolem 0,5 m, nejvýše dosahuje zmlazení výšky asi 3 m. Ve zmlazení zcela dominuje buk (99 %), zbylé 1% připadá na klen, jedli, smrk a jeřáb. Bylinné patro je místy dobře vyvinuté s charakteristickými druhy květnatých bučin, lokálně se však nacházejí skeletovité nebo vysychavé půdy, kde je bylinné patro vyvinuto slabě. Z botanického hlediska je význam území celkově spíše průměrný. V rámci komplexu se také nachází asi 5 suťových polí a drobná prameniště.

Význam

Ornitologický. Největší význam komplexu spočívá ve značné rozloze druhově vhodných, dosud nefragmentovaných porostů. Již nyní tyto porosty hostí stabilně určitý počet ohrožených druhů, v případě výběrného a jemně skupinového hospodaření s pečlivým výběrem těžných stromů (některé dosavadní zásahy působily bohužel opačným směrem) se bude rychle zlepšovat věková a prostorová struktura porostů a s tím podmínky pro zvyšování počtu hnízdících ohrožených druhů. Význam tohoto uceleného komplexu spočívá také v tom, že východním směrem představuje poslední možnost hnízdění většího počtu těchto druhů v PO, neboť až na výjimky (např. NPR Razula), jsou lesy v nejuvýchodnější části PO tvořeny rozsáhlými plochami smrkových monokultur.

Návrhy hospodaření

Ze všech výše jmenovaných důvodů je území navrženo k vyhlášení za zvláště chráněné. Management by měl směřovat k vytvoření věkově i prostorově diferencovaných porostů se schopností autoregulace. Jedná se dosud o homogenní porosty, které je nutné cílenými zásahy rozčlenit. Zásahy v hlavní úrovni by měly být v první řadě zaměřeny na odstranění smrku z porostní skladby. Tato fáze by měla proběhnout v co nejkratší době, aby se vytvořily první světelné šachty pro podporu přirozeného zmlazení. V další fázi by měly být jednotlivým nebo jemně skupinovým výběrem buku uvolňovány koruny jedle a javoru klenu a uvolňováno zmlazení s podporou všech méně zastoupených druhů dřevin. Tam, kde se nacházejí sutě, je vhodné podpořit vyšší zastoupení klenu. Na mokřinách a v okolí potoků podpořit podsadbou jasan, jilm a olši. Porosty v prudkých roklinách a na jejich svazích již ponechat bez zásahu. Ve vyšších polohách je v porostní skladbě vhodné zvýšit zastoupení jeřábu, vrby a břízy, což lze docílit odtěžením smrkových porostů a ponecháním ploch samovolné obnově, popř. tyto dřeviny zde doplnit výsevem. Zakmenění hlavní úrovně by mělo být sníženo na hodnotu kolem 0,6 – 0,8, poté by měly být porosty ponechány bez zásahu.

7.4. Vyhodnocení revize porostů ze studie 2006 (Křenek 2006)

Mapování ptáků a porostů, které probíhalo během roků 2011 a 2012 ve většině porostů vymezených ve studii z r. 2006, bylo zaměřeno nejen na kvalitu porostů z hlediska ornitologického, ale i z hlediska celkové biodiverzity. Tímto se podklady pro vymezení porostů v této studii, od studie z roku 2006 (Křenek 2006) liší. Do hodnocení v letech 2011 a 2012 nebyly zahrnuty porosty s převahou jehličnatých dřevin, které jsou nebo byly biotopem datlíka tříprstého. Tím se rozsah hodnocených porostů částečně zúžil. Na základě tohoto mapování, které přineslo nové a podrobnější informace, došlo u některých porostů ke změně kategorie. Porosty, které byly navrženy k vyhlášení jako MZCHÚ, byly zpravidla přeřazeny do přísnější druhé kategorie s větším omezením hospodaření. I když by větší část těchto porostů měla být časem zařazena do kategorie porostů bezzásahových, předpokládá se v nich management stanovený v rámci plánů péče každého MZCHÚ. V případě, že by navrhovaná území vyhlášena nebyla, má tato kategorie za úkol zajistit alespoň vhodný způsob hospodaření, aby tyto nejvýznamnější komplexy lesů byly zachovány nejméně v současné rozloze a kvalitě. Dále byly do přísnější kategorie přeřazeny některé velmi kvalitní, avšak rozlohou omezené (často fragmentované) porosty, jejichž další těžba by prakticky znamenala jejich úplný zánik. Ve srovnání se studií (Křenek 2006), došlo k celkovému navýšení první a druhé kategorie, což je kromě zjištění řady nových poznatků také reakce na silný pokles početnosti lejska malého a strakapouda bělohřbetého a nepříznivý stav ochrany některých dalších druhů. U některých dalších porostů došlo naopak k přeřazení z kategorie přísnější, do kategorie méně přísně. Jednalo se o převody z kategorie 1 do kategorie 2 a také z kategorie 2 do kategorie 3. Tato změna byla vyvolána především snížením kvality některých porostů těžebními zásahy, nebo také přehodnocením významu biotopů po podrobném mapování.

Charakteristika kategorií zůstala stejná, včetně navržených způsobů opatření, došlo pouze k upřesnění některých parametrů kategorizace. Rovněž se oproti studii z r. 2006 nezměnila rozloha jádrových území ani jejich vymezení. **Nově provedená kategorizace porostů, včetně drobných úprav parametrů jednotlivých kategorií, nahrazuje dosavadní kategorizaci z roku 2006.** Mapy s nově vymezenými kategoriemi porostů zobrazuje příloha č. 1.

7.5. Vyhodnocení ochranných opatření v období 2007 – 2012 ve vztahu k předmětům ochrany a dalším ochranně významným druhům.

Negativní stánky

V roce 2006 byla zpracována studie (Křenek 2006), která zmapovala aktuální stav biotopů předmětných i dalších významných druhů ptáků vázaných na lesní prostředí a navrhla

opatření k zachování jejich populací. Zejména se jednalo o vymezení nejvýznamnějších (jádrových) území pro tyto druhy a zařazení v nich obsažených porostů do kategorií podle jejich kvality. Pro každou kategorii byl také navržen vhodný způsob hospodaření.

Tyto návrhy byly následně aplikovány v praxi, avšak průzkumy prováděné v letech po vydání studie prokazují, že prováděná opatření nejsou dostatečná, protože stále dochází k úbytkům téměř všech významných druhů. Výrazný pokles je zvláště u lejska malého, strakapouda bělohřbetého a datlíka tříprstého, všechny tři druhy jsou předměty ochrany v PO. Pouze u čápa černého, puštíka bělavého, sýce rousného a datla černého lze populaci hodnotit jako stabilní. Pokles početností u druhů, které jsou v Ptačí oblasti předmětem ochrany, je v přímém rozporu se směrnicí o ptácích, neboť povinností členských států Evropské unie je dlouhodobě uchovat populace předmětných druhů nejméně v takovém stavu, v jakém se nacházely v době vyhlášení PO. Vyhodnocení jednotlivých druhů uvádí tabulka č. 9 na str. 87.

Hlavní příčinou poklesu početností uvedených druhů je stále přetrvávající nevhodné lesnické hospodaření na převažující ploše lesů PO. Hlavní problém hospodaření spočívá v pasečném způsobu obnovy porostů spojeném nejen s úbytkem vhodných biotopů, ale i s jejich fragmentací a následném zakládání nové generace nevhodných uniformních porostů. Jen za posledních 25 let bylo na území Ptačí oblasti vykáceno 530 ha starých bukových a jedlobukových porostů (viz. příloha č. 2, mapy fragmentace porostů), což je přibližně 40 % všech potenciálně vhodných biotopů!

Přestože z předchozí studie (Křenek 2006) jsou dostupné dostatečné podklady o kvalitě a rozložení nejvhodnějších biotopů a navržených opatření, nedochází v praxi k jejich dostatečné aplikaci. V jádrových územích místy dochází k dalším těžbám v cenných porostech bez aplikace jakýchkoliv opatření vyplývající z kategorizace porostů. Nejvíce případů bylo zaznamenáno v části PO mimo CHKO, tj. v údolí Červenky. Zejména v této oblasti nejsou ponechávány stromy k úplnému dožití, nebo jsou v nižších počtech (10 - 20 ks/ha, oproti 50 ks /ha požadovaným ve studii). Na území CHKO se tak děje hlavně u soukromých lesů. U některých porostů první a druhé kategorie byla provedená pouze opatření na úrovni kategorie 3. **V případě některých soukromých lesů byly mýtní těžbou zcela vykáceny i porosty první kategorie, které měly být ponechány bez zásahu. Jedná se např. o porosty na svazích údolí Dinotice a Lušová (okolí Peciválky). Zde se bohužel doposud nepodařilo oslovit vlastníky těchto porostů a dohodnout vhodné způsoby hospodaření.** V celé PO jsou aplikovány jednorázové mýtní těžby o rozloze až 1 ha, kdy se i přes ponechávané stromy v okamžiku razantně změní kvalita biotopu. Prakticky nejsou využívány možnosti jemnějších způsobů obnovy porostů (především časové rozložení zásahů) uváděných ve studii.

Tab. č. 9: Vyhodnocení populačního trendu a stavu ochrany předmětných a dalších významných druhů ptáků v Ptačí oblasti

Druh	Populační trend	Stav ochrany	Počet párů do roku 2004	Počet párů k r. 2006	Počet párů k r. 2012
Předměty ochrany v Ptačí oblasti					
Čáp černý	stabilní	příznivý	7-11	7-11	7-11
Jeřábek lesní	nevyhodnocený	nevyhodnocený	50-70	50-70	50-70*
Strakapoud bělohřbetý	silně klesající	velmi nepříznivý	50-80	27-41	20-25
Lejsek malý	silně klesající	velmi nepříznivý	200-300	60-100	30-60
Datlík tříprstý	silně klesající	velmi nepříznivý	7-15	7-15	5-7
Další významné druhy					
Lejsek bělokrký	mírně klesající	mírně nepříznivý	-	100-200	100-180
Holub doupňák	mírně klesající	mírně nepříznivý	-	50-80	40-70
Žluna šedá	mírně klesající	mírně nepříznivý	-	16-20	14-18
Datel černý	stabilní	příznivý	-	15-25	15-25
Sýc rousný	kolísající	příznivý	-	-	5-15
Puštík bělavý	stabilní, velmi nízký	mírně nepříznivý	-	3-5	3-5

Vysvětlivky:

Populační trend - od nelepšího k nejhoršímu: rostoucí, stabilní, mírně klesající, silně klesající

Stav ochrany z pohledu ochrany přírody - od nejlepšího k nejhoršímu: velmi příznivý, příznivý, mírně nepříznivý, velmi nepříznivý.

*Druh nebyl předmětem studie, početnost nevhodnocena

Ve většině porostů je během výchovných zásahů stále uplatňován záporný výběr a z porostů jsou odstraňovány narušené stromy, které by mohly časem sloužit jako doupné stromy nebo odumřelá torza. Rovněž jsou asanovány menší polomy listnatých stromů, které by mohly být v porostech ponechány a to včetně stojících zlomů. **Stále se ještě objevují případy, kdy jsou káceny i doupné stromy a torza. Nejvíce těchto případů bylo zaznamenáno v soukromých lesích, což opět ukazuje na nedostatečnou komunikaci ochrany přírody s vlastníky těchto lesů.** Dalším negativním jevem je neustála výstavba svážecích linek. Tyto cesty jednak narušují kompatibilitu lesního prostředí, jednak mění zásadním způsobem vodní poměry a mají za následek likvidaci drobných mokřadů a pramenišť.

V neposlední řadě chybí větší plochy maloplošných zvláště chráněných území, resp. dalších trvale zachovaných území, které by fungovaly jako základní stabilizační prvky populací jednotlivých druhů. Zatímco v PO Beskydy je značná část nejhodnotnějších porostů

chráněna jako MZCHÚ, v PO Horní Vsacko zabírají MZCHÚ jen necelé 1,5% rozlohy všech lesů PO.

Pravděpodobně nedostatek trvale přítomných kvalitních porostů, sloužících jako stabilizační kostra území celé PO a také silně převažující plocha hospodářských lesů bez jakýchkoliv možností pro ohrožené druhy, zapříčiňují současný nedobrá stav jejich populací.

Další negativní faktory

Kromě lesnického hospodaření na populace ptačích druhů negativně působí další negativní faktory. Tyto faktory působí především jako rušivé jevy, kdy jedince ruší při hnízdění, odpočinu, nebo sběru potravy. Ptáci poté musí vynakládat další energii během úniku před těmito rušivými vlivy, což může mít negativní dopad na jejich fitness, zejména pak při výchově mláďat, kdy věnují velké množství energie sběru potravy. Tyto stresující faktory mohou přispívat k nižší úspěšnosti přežití jedinců, nebo snižovat úspěšnost hnízdění. Dalším kritickým obdobím jsou zimní měsíce, kdy je nižší potravní nabídka a její horší dostupnost, zvýšený výdej energie na termoregulaci jedinců a v případě druhů s denní aktivitou i výrazně zkrácená doba s možností vyhledávání potravy. V rámci této studie nebyly uvedené negativní faktory detailně studovány, ale v případě zjištění byly zaznamenávány.

Nejvýznamnější z nich je ilegální motorismus v podobě terénních motocyklů a čtyřkolek, které vjíždí i do lesních porostů mimo cesty. Vjezd motorových vozidel byl evidován prakticky na celém území PO. Nejvyšší frekvence však byla zaznamenána v oblasti údolí Červenky a Dinotice. Dalším negativním jevem je rozvoj outdoorových aktivit, zejména terénní cyklistiky. Hustá síť lesních cest umožňuje cyklistům vjezd do většiny částí PO a byly zaznamenány i případy, kdy cyklisté vjížděli na lesní chodníčky, daleko od oficiálně vyznačených cyklotras i větších lesních cest. Objevují se i případy nočních výprav větších skupin lidí, kteří se zatím sice pohybují po značených cestách, ale během chůze svítí do širokého okolí a často hlasitě mluví. Takové skupiny jsou slyšitelné i na stovky metrů. V letním období je v lesích velký výskyt houbařů a sběratelů lesních plodů. V zimě jsou nejvýznamnějším rušivým faktorem jezdci na sněžných skútrech a skialpinisté. Skialpinisté vjíždí i do lesních porostů, především na strmých svazích, kde kromě rušení poškozují přirozené zmlazení. Uvedené rušivé vlivy se nedaří eliminovat a při současném celospolečenském postavení ochrany přírody nelze zlepšení očekávat ani v budoucnu.

Pozitivní stránky

Ačkoliv je vzhledem ke klesajícím počtům některých druhů zřejmé, že negativní faktory v lesích PO zatím převažují, již nyní se ukazuje, že prováděná opatření mají svůj význam. V porostech ponechávána torza významně zvyšují potravní nabídku a hnízdní možnosti ptáků, torza pomáhají vyrovnávat celkový nedostatek mrtvého dřeva v porostech. Ponechávání části stromů k dožití sice bude mít největší efekt až v budoucnu, ale pozitivní

dopad tohoto opatření lze pozorovat již nyní. Tyto stromy např. využívají dravci nebo sovy během lovu, v jednom z ponechaných stromů bylo zaznamenáno hnízdění datla černého. V ojedinelých porostech, kde byly stromy předcházející generace lesa ponechány již před mnoha desetiletími, hnízdí dnes díky nim druhy, které jsou předměty ochrany PO. Jako příklad je možno uvést porosty západně pod PP Vachalka, nebo v oblasti Javorníků v okolí Frňovského sedla. Největší význam z aplikovaných opatření má ponechávání celistvých zachovalých porostů v bezzásahovém stavu, nebo se zásahy nezhoršujícími kvalitou jejich biotopů. Zachování těchto porostů dnes umožňuje hnízdění mnoha párů prakticky všech významných druhů v PO a poskytuje také potravní a úkrytové možnosti v mimohnízdním období.

7.6. Návrhy opatření pro udržení stavu populací ptačích druhů, které jsou předmětem ochrany v Ptačí oblasti a zlepšení stavu lesních ekosystémů

Lesní ekosystémy plní řadu celospolečensky významných funkcí, funkce hospodářská (produkční) je pouze jednou z nich. Tato funkce je však v současné době silně nadřazována nad ostatní funkce lesa a je jí přizpůsobován celý systém lesního hospodaření. Přitom např. v programu 2020, který zpracovaly Lesy České republiky s.p. se hovoří o vyváženém lesním hospodaření se zachováním všech funkcí lesa. Lesy na území Ptačí oblasti se zároveň nacházejí na území Chráněné krajinné oblasti Beskydy, Chráněné oblasti přirozené akumulace vod a také Evropsky významné lokality Beskydy.

Když však porovnáme lesy v PO, potažmo v CHKO Beskydy s lesy mimo CHKO Beskydy, není ve způsobech hospodaření (kromě malé části lesů) téměř žádný rozdíl. Při tomto srovnání se nabízí otázka, zda dané území potom vůbec jako chráněné vyhlášovat, poněvadž pouhé vyznačení hranic bez provedení dalších opatření, nemůže účinnou ochranu zajistit.

V současné době jsou již velmi dobře rozpracovány obecně šetrné způsoby lesnického hospodaření, v praxi jsou však dosud jen málo využívány. Jedním z účinných nástrojů ekologicky šetrného lesnického hospodaření je certifikovaný systém hospodaření v lesích FSC (Forest stewardship Council), který by měl být uplatňován právě v takto významných územích a který by zajistil nejen dostatečně vhodné podmínky pro přežívání ptačích druhů, které jsou předmětem ochrany v Ptačích oblastech, ale i veškeré další funkce, které by lesy, zvláště v takto významných územích, měly plnit. Potom by zřejmě ani nebylo nutné stanovovat speciální opatření pro udržení stability populací ptáků a dalších živočichů a rostlin.

Ochrana lesních ekosystémů a na ně vázaných předmětných druhů, by měla být v Ptačích oblastech postavena na vymezených jádrových územích s vhodným způsobem hospodaření a rozšíření sítě maloplošných chráněných území. Lesy v jádrových územích by neměly být vedeny jako lesy hospodářské, ale jako lesy zvláštního určení. Poněvadž v současnosti není reálné hospodařit

šetrnými způsoby na celé ploše Ptačích oblastí, vyhlášených na území CHKO Beskydy, byla v roce 2006 zpracována studie (Křenek 2006), jejímž cílem bylo vymezit ornitologicky nevhodnější, resp. nejvýznamnější oblasti (tzv. jádrová území), ve kterých budou dle kvality biotopů jednotlivých porostů, zařazených do kategorie kvality, aplikované šetrné způsoby hospodaření.

Studie prokázala, že naprostá většina (cca 90%) kvalitních biotopů Ptačích oblastí Beskydy a Horní Vsacko se nachází v jádrových územích, které hostí nejen velkou část populací druhů, které jsou předmětem ochrany, ale i dalších významných druhů ptáků. Hlavní ochranná opatření je proto nutné soustředit do jádrových území, jejichž rozloha se oproti předchozí studii nemění. Ačkoliv byly do jednotlivých kategorií zařazeny i porosty mimo jádrová území, je hlavní prioritou soustředit maximální úsilí do jádrových území. Kromě ornitologického hlediska mají jádrová území mnohem širší význam, protože tyto plochy představují zároveň nevhodnější lesní společenstva stanovištně původních bučin a jedlobučin, i když se jedná ve velké většině o uměle založené lesy. Mají tedy význam nejen ornitologický, ale i lesnický, botanický a mnohé z nich hostí také řadu dalších významných druhů živočichů, rostlin a hub. Navržená opatření tak nebudou chránit jen samotné ptáky, ale z jejich ochrany bude profitovat celý lesní ekosystém. **Jedním ze zásadních opatření je zachování posledních rozlehlých a nefragmentovaných komplexů bučin, které budou hlavními nositeli biodiverzity a stabilizačními prvky populací předmětných i dalších ptačích druhů. Tyto nevhodnější komplexy jsou navrženy jako MZCHÚ.** Přehled nejvýznamnějších porostů, včetně navržených MZCHÚ a návrhu vhodných způsobů hospodaření, je zpracován v kapitole 7.3.2. Mapy se zákresy jádrových území s kategorizací lesních porostů a návrhy nových MZCHÚ jsou v příloze č. 1.

V jádrových územích je nutné hospodařit tak, aby se postupně zlepšovaly porosty na celé jejich ploše. Hospodaření lze rozdělit na 3 základní principy:

- A) Hospodaření v lesích mimo porosty zařazených do některé z kategorií dle studie
- B) Hospodaření v porostech zařazených do příslušné kategorie podle kvality biotopů
- C) Hospodaření v navržených maloplošných chráněných územích

A) Hospodaření v lesích mimo porosty zařazených do některé z kategorií dle studie

Jedná se o všechny lesy v jádrových územích, které nejsou v příloze č. 1 barevně vyznačeny a nebyly předmětem podrobného hodnocení. Patří sem zejména porosty s **převahou** jehličnatých dřevin a mladé porosty bez ornitologického významu, které ještě dlouho nebudou plnit funkci vhodných biotopů vzhledem k nízkému věku.

- 1) Zavést podrovní způsoby hospodaření s vyloučením holosečí o výměře 1 ha a jejich nahrazení jednotlivým či skupinovým výběrem, kotlíky do 0,3 ha a dalšími šetrnými formami obnovy. Vysoká zmlazovací schopnost porostů jasně dokazuje, že podrovní

způsoby jsou zde aplikovatelné a mají velký potenciál. Jediným, ale řešitelným problémem, jsou vysoké stavy zvěře, které zejména u jedle brání přirozené obnově.

- 2) Obnova stanovištně původní dřevinné skladby lesních porostů s postupnou eliminací nepůvodních dřevin, zejména smrku popř. modřínu aj. Využívat v první řadě přirozené obnovy, pouze na místech, kde by byla přirozená obnova problematická, použít podsadbu.
- 3) Ponechávání určitého počtu stromů k úplnému dožití a upuštění od asanace všech menších polomů v porostech se stanovištně původními druhy dřevin.
- 4) Ponechávání všech narušených, odumřelých a doupných stromů listnatých druhů dřevin a jedle a jejich torz a to jak během výchovy porostů, tak během mýtních těžeb.
- 5) Ponechávání všech ojediněle se vyskytujících druhů dřevin (třešeň, jasan, jilm, jeřáb) a ve většině porostů i jedle a klenu
- 6) Umožnění existence pionýrských a bobulonosných druhů dřevin, zejména jeřábu, břízy, vrby, lísky, zimolezu ap. v lesních porostech a na jejich okrajích, podél lesních cest ap. a jejich podpora vytvářením rozmanité prostorové struktury na co nejvyšší ploše lesů

B) Hospodaření v porostech zařazených do příslušné kategorie podle kvality biotopů.

Patří sem všechny porosty, které byly ve studii mapovány a jsou barevně vyznačeny v příloze č. 1. Jedná se o ornitologicky více či méně hodnotné porosty.

Také v případě těchto porostů obecně platí opatření uvedená v bodě A, avšak navíc také další opatření specifická pro každou z kategorií. Na základě zpracovaného hodnocení kvality biotopů a zhodnocení stavu populací ptačích druhů na základě poznatků získaných v posledních letech se ukázalo, že je nutná změna kategorizace některých porostů uvedených v původní studii (Křenek 2006). Z uvedených důvodů byla u těchto porostů provedena změna kategorie. Kritéria kategorizace porostů zůstala stejná. Pro shrnutí jsou jednotlivé kategorie uvedeny níže:

1. kategorie: nejkvalitnější porosty zpravidla pralesovitěho charakteru nebo s velkým ornitologickým významem (v mapě značené červeně). Tyto porosty by měly zůstat již bez zásahu, resp. případné zásahy musí být prováděny s cílem zlepšení kvality biotopů, jako je např. odstraňování stanovištně nepůvodních dřevin, nebo zásahy pro zlepšení prostorové struktury. Zásahy však musí být vždy prováděny pouze výběrným způsobem a snížení zásoby by nemělo překročit 10%.

2. kategorie: porosty ornitologicky významné, zpravidla s vyvíjející se věkovou a prostorovou strukturou a stanovištně původními dřevinami, s přítomností narušených a doupných stromů (v mapě značené zeleně). Zde je možné provádět zásahy jednotlivým nebo jemně skupinovitým výběrem za využití přirozené obnovy. U těchto porostů je nutné v první řadě eliminovat stanovištně nepůvodní druhy dřevin a zásahy zlepšit prostorovou strukturu.

Množství stromů ponechaných k úplnému dožití by mělo dosahovat minimálně 50% porostní zásoby hlavní úrovně, avšak u mnohých porostů bude tato hranice 70 – 80%, vzhledem k zachování specifických podmínek pro některé druhy, např. lejska malého. Celková rozloha těchto porostů se během zásahů již nesmí zmenšit.

3. kategorie: jedná se o kmenoviny bez vyvinuté věkové a prostorové struktury s malým nebo žádným podílem narušených a doupných stromů a torz (v mapě značeny modře). U těchto porostů by mělo být ponecháno kolem 50 stromů/ha ideálně ve formě 2 - 3 menších skupin, příp. jedné velké skupiny. Nejvhodnějším řešením by bylo, kdyby u rozlehlejších porostů jednotlivé skupiny na sebe navazovaly a vytvářely určitý celek. Klasickým příkladem mohou být potoční rokliny, kterými bývá často vedena hranice porostů nebo porostních skupin. Volné plochy mezi skupinami stromů může doplnit několik výstavků. Ponechané stromy by měly zahrnovat jak jedince určitým způsobem narušené, kde lze v brzké době očekávat vytvoření prvků významných pro ohrožené druhy (odumřelé větve, polodutiny), tak zdravé jedince, u nichž je předpoklad bezproblémového dožití až do doby vytvoření nového porostu lesa v okolí. Ponechání by měli být také všichni jedinci vzácných druhů (třešeň, jasan, jilm, bříza ap.), pokud se v daném porostu nacházejí.

4. kategorie: jedná se o mladé, ale perspektivní porosty, které je třeba vychovávat tak, aby v nich byly postupně vytvářeny podmínky pro ohrožené druhy. Především je zde třeba upustit od záporného výběru chřadnoucích a odumírajících stromů a hlavně asanaci menších polomů, zahrnující výměry do 0,3 ha, které simulují přirozené disturbance. Podpořit je nutné všechny vyskytnuvší se vzácné druhy dřevin.

C) Hospodaření v navržených maloplošných zvláště chráněných územích.

V těchto územích bude hospodaření řízeno schváleným plánem péče. Hospodaření v těchto územích by mělo být směřováno k vytvoření věkové a prostorové diferenciaci porostů, které budou následně ponechány v bezzásahovém režimu. V některých MZCHÚ však může být plánem péče trvale nastaven takový režim zásahů, který přispěje k udržení specifických biotopových podmínek pro některé druhy organismů i celkového charakteru území. Tam, kde se předpokládá rozšíření stávajících MZCHÚ o nové porosty, nebude ve stávajících MZCHÚ plán péče měněn. Návrhy hospodaření pro každé území byly zpracovány v kapitole 7.3.2.

Zdůvodnění návrhů nových MZCHÚ

Navržení sítě maloplošných chráněných území bylo jedním z hlavních úkolů této studie. Tento úkol vyplýval jednak ze skutečnosti, že **současná lesní MZCHÚ tvoří pouhé 1,46% celkové rozlohy lesů** Ptačí oblasti Horní Vsacko, ale především z nutnosti uchránit poslední rozsáhlejší lesní komplexy s vyšší kvalitou biotopů. Rozlohy jednotlivých MZCHÚ jsou velmi malé a kromě NPR Razula a PR Makyta nedosahují ani minimální výměru trvale udržitelných

porostů, která je pro 5. lesní vegetační stupeň stanovena na 25 +/- 5 ha (Petříček a kol. 1999). Některá MZCHÚ díky malé rozloze ani neumožňují dlouhodobou existenci všech významných ptačích druhů. **I v případě rozšíření sítě stávajících MZCHÚ dle návrhu uvedeném ve studii, by činila rozloha lesních MZCHÚ pouze 5,06% z celkové rozlohy lesů PO, resp. 3,66% z její celkové rozlohy.**

Přihlédneme-li ke skutečnosti, že drtivá většina navržených porostů jsou porosty stejnověké, tedy s převažující fází dorůstání nebo zralosti, je pro vytvoření stabilních lesních ekosystémů nutná mnohem větší rozloha, aby mohla v těchto lesích vzniknout mozaikovitá struktura podobná přirozeným lesům.

Maloplošná zvláště chráněná území by měla tvořit nejstabilnější refugia zvláště chráněných druhů ptáků a stát se hlavními nositeli biodiverzity v jádrových územích a potažmo v celé Ptačí oblasti.

Zatímco podle navržené kategorizace bude možné v porostech hospodařit dle dané kategorie, tj. s různou intenzitou, MZCHÚ by měla být v souladu s plány péče až na výjimky (viz. bod C na str. 92) postupně převáděna na bezzásahový režim. Vymezení určité části zcela bezzásahových porostů v Ptačí oblasti má mimořádný význam nejen z hlediska biodiverzity, ale také z hlediska studia vývoje a dynamiky lesních ekosystémů v dané oblasti. Potřebu a význam vymezení bezzásahových území potvrzuje řada odborných prací, včetně některých dokumentů. Jedná se např. o program Lesů České republiky 2020. Ptačí oblasti Beskydy a Horní Vsacko hostí největší části populací strakapouda bělohřbetého a puštíka bělavého a jednu z nejvýznamnějších populací lejska malého. Hlavní odpovědnost za udržení stabilních populací těchto druhů leží především na obou Ptačích oblastech. Z toho plyne i potřeba vytvoření dostatečné sítě stabilních ekosystémů, kterou mohou zajistit především MZCHÚ. Přehled stávajících a nově navržených lesních MZCHÚ podává tab. č. 10.

Tab. č. 10: Přehled stávajících a nově navržených lesních MZCHÚ v Ptačí oblasti Horní Vsacko

Stávající MZCHÚ	ha	Navrhovaná MZCHÚ	ha	Č. kapitoly	poznámka
PR Kutaný	14,93	Rozšíření PR Kutaný	105	7.3.2.13	
PP Brodská	3,91	PR Dinotice	17	7.3.2.10	
PP Skálí	19,87	PR Peciválka	21	7.3.2.11	
PP Vachalka	8,3	PR Minářová	127	7.3.2.15	
PP Smradlavá	9,3	PR Smradlavá-Vachalka	120	7.3.2.2	Propojení stávajících MZCHÚ
PR Makyta	186,9	PR Pavelčena	70	7.3.2.17	

NPR Razula	23,52	PR Malý Javorník	80	7.3.2.19	Včetně již vykoupené části
PR Halvovský potok	19,14	PR Provazný-Břežítá	130	7.3.2.18	
		Rozšíření PR Makyta	32	7.3.2.17	
Celkem	285,87		702		
Celkem stávající + nově navržené MZCHÚ 987,87 ha					

V tabulce jsou uvedeny rozlohy MZCHÚ a je zde uveden odkaz na kapitolu, kde je zpracován návrh plánu péče. Tam, kde je stávající MZCHÚ součástí nového návrhu, je uvedena pouze rozloha nově navržené plochy.

V rámci této studie bylo vymezeno celkem 20 komplexů či nejvýznamnějších porostů nacházejících se v jádrových územích, které byly detailněji zpracovány v kapitole 7.3.2. V této kapitole byl také navržen způsob hospodaření, který ještě více zpřesňuje zásahy v jednotlivých kategoriích oproti popisu v původní studii (Křenek 2006). U porostů, které byly navrženy jako součást zvláště chráněných území, mohou tyto návrhy sloužit jako podklad pro zpracování plánů péče.

8. Diskuze

V kapitole 7.3.2 je vyjmenováno celkem 20 prostorově jasně vymezených porostů, resp. komplexů porostů, až na několik výjimek dosud s nízkou mírou fragmentace. **Všechny tyto porosty a jejich komplexy představují jako celek nejvýznamnější plochy biotopů pro ohrožené druhy ptáků v Ptačí oblasti Horní Vsacko - u některých druhů hostí až 90 % celkových populací těchto druhů v Ptačí oblasti.** Rozdíly ve významu jednotlivých z 20 výše jmenovaných částí samozřejmě existují a vyplývají jak z velikosti celkové rozlohy porostů, kvality jejich biotopů, nadmořské výšky a geomorfologie terénu, tak i z míry jejich fragmentace. Zde nejde jen o fragmentaci uvnitř jednotlivých porostů a komplexů nýbrž i o fragmentaci v rámci větších krajinných celků – tzn. o vzdálenost a izolovanost (plochami nevhodných biotopů nebo geomorfologií terénu) mezi jednotlivými porosty a komplexy. Ačkoliv se může zdát, že ptáci, jako velmi pohyblivá skupina živočichů, nebudou mít problém s překonáváním ploch nevhodných biotopů nebo terénních bariér a s využíváním i izolovaných vhodných biotopů, poznatky plynoucí z dlouhodobých průzkumů ukazují něco jiného. **Je zcela zřejmé, že porosty (zvláště pokud je jejich rozloha malá), které jsou izolovány a značně vzdáleny od jiných vhodných porostů a komplexů, jsou obsazovány ohroženými druhy podstatně méně proti porostům, které jsou součástí větších komplexů. Kvalitou biotopu přitom mohou porosty v těchto komplexech i překonávat. Zvláště výrazně se tento jev projevuje**

v případě, že populace daných druhů jsou v určité oblasti již slabé a jejich hustota je tudíž nízká. Např. v NPR Razula, která obsahuje nepochybně velmi kvalitní biotopy, je však zcela izolována v moři kulturních smrčín, byla během průzkumů v 80-tých letech zjišťována pravidelná přítomnost strakapouda bělohřbetého a početný výskyt lejska malého (*Jan Pavelka 1983 – 92, shrnuto v práci Jana Pavelky 1991*). Oproti tomu během průzkumů v posledních deseti letech tam strakapoud bělohřbetý bývá pozorován mnohem méně pravidelně, i když se podmínky nezměnily. Výrazný úbytek byl zjištěn také u lejska malého (*Jan Pavelka 2005, F. Korytář in verb*). Je zřejmé, že u ptáků zde nejde ani tak o fyzickou neschopnost tyto izolované ostrovy nalézt a občas navštívit, nýbrž (zvláště v případě již zmiňované nízké populační hustoty) o velmi sníženou pravděpodobnost setkání se s vhodným jedincem (případně vůbec s nějakým) a možnost vytvoření hnízdního páru. **Kombinace nízkých populačních hustot ptáků a fragmentace vhodných biotopů tudíž vytváří velmi nepříznivý stav pro perspektivu úspěšného přežívání populací v dlouhodobém časovém horizontu.** Průzkumy v NPR Razula nám zároveň dokazují, že mezi oběma obdobími průzkumů početnost strakapouda i lejska poklesla (u lejska malého výrazně) a vnitřní funkce jejich populací se tím natolik zhoršily, že již nejsou schopni izolované území typu Razuly pravidelně nebo ve vyšším počtu, (jak tomu bylo v dřívějších letech), pro reprodukci využívat. Na tento jev bylo poukázáno již ve studii (*Křenek 2006*), podobné výsledky ukazuje také pravidelný monitoring v různých částech PO v posledních letech: části, kde se dosud zachovaly větší plochy vhodných biotopů, jsou ohroženými druhy obsazeny mnohem stabilněji, než menší a izolované plochy biotopů, i když je jejich kvalita obdobná. Výše uvedené poznatky byly rovněž velmi dobře zdokumentovány např. i u denních motýlů (*Beneš, Konvička a kol., 2006*).

Z výše popsaných důvodů je proto kladen tak velký důraz na zachování vhodných biotopů v co největších souvislých celcích a to zvláště v částech PO, kde je jejich koncentrace nejvyšší.

Podíváme-li se z tohoto pohledu na území celé PO, je možno vyčlenit tři nejvýznamnější části Ptačí oblasti:

1. Závěr údolí Raťkov, závěr a střední část údolí Kobylská s přesahem do závěru údolí Malá Brodská (SB 4, LM 14)
2. Závěr a střední část údolí Dinotice, včetně okolí jeho západní i východní větve s přesahem do údolí Lušová (SB 7, LM 25)
3. Rezervace Makyta s přiléhajícími porosty, okolí Čerňanské Kyčery a závěr údolí Provazný a Břežítá (SB 8, LM 12)

Čísla v závorkách udávají průměrné počty hnízdicích párů strakapouda bělohřbetého - SB a lejska malého - LM, jakožto velmi vhodných indikátorů zachovalosti přírodě blízkých lesů). Srovnej s přílohou č. 3 - přehled výskytu, mapa č. 1 a s přílohou č. 1, kde jsou porosty vykresleny.

Všechny tři uvedené části se vyznačují dosud většími plochami vhodných biotopů rozložených na relativně nevelkých územích, kde díky tomu hnízdí nejen nejvyšší počty

párů ohrožených druhů v rámci PO, nýbrž je jejich hnízdění i stabilní díky bezproblémové komunikaci mezi jedinci jednotlivých druhů, dané větší hustotou jedinců na relativně nevelkém územním celku.

Ostatní porosty a jejich celky, jmenované v části 7.3.2., sice hostí většinou výrazně nižší počty párů, jejich význam však často spočívá také v umožnění lepšího propojení tří výše jmenovaných nejlepších oblastí, (např. č. 7.3.2.7., 7.3.2.8. a 7.3.2.17) v některých případech (např. č. 7.3.2.20) i v jejich vysoké perspektivě do budoucna. Z výše uvedeného vyplývá i navržení nových ZCHÚ právě především do těchto nejvýznamnějších území v rámci PO. **Tři výše jmenované nejlepší oblasti, společně s dalšími menšími komplexy a porosty, které plní kromě možností hnízdění i další významné funkce (viz výše) budou, v případě jejich zachování nejméně v současné rozloze a kvalitě, představovat stabilní kostru populací ohrožených druhů v Ptačí oblasti, odkud budou moci jednotlivé druhy expandovat do okolních lesů, pokud se jejich stav alespoň v některé fázi jejich vývojového cyklu zlepší.**

Tak, jako vnímáme tři jmenované celky s dalšími významnými porosty jako základní kameny stability populací ohrožených ptáků v Ptačí oblasti Horní Vsacko, je nutno vnímat celou PO jako jeden ze základních kamenů stability populací těchto druhů na mnohem větších prostorových škálách – na úrovni celých krajin. Tak jako počítáme se vzájemnou komunikací jedinců dílčích populací jednotlivých druhů v rámci PO, tak je nutno počítat s komunikací těchto jedinců mezi populacemi různých PO i dalších územních celků. **Je zřejmé, že jedině pokud budou fungovat jejich populační mechanismy v rámci velkých krajinných celků, můžeme u typu živočichů, jako jsou předmětné a další ptačí druhy, počítat s dlouhodobě stabilním stavem jejich populací v menších územích, jako jsou PO. Samozřejmě za předpokladu, že každá PO poskytne těmto druhům alespoň na části území to, co vyžadují.**

Z návrhů způsobů a intenzity zásahů v nejlepších porostech a komplexech je zřejmé, že zde je, kromě některých nejkvalitnějších nebo plošně malých porostů, počítáno s určitými zásahy a to včetně navrhovaných ZCHÚ. Zásahy v těchto potenc. nových ZCHÚ je přitom potřeba vnímat ne (nejen) jako prostředek k dosažení stavu, kdy je již porosty ZCHÚ možno ponechat samovolnému vývoji, nýbrž v některých případech i jako dlouhodobou součást plánů péče o tato území. **Výsledky mnoha studií v posledních letech ukazují, že na poklesu biodiverzity v lesích se největší měrou podílela ztráta prostorové rozmanitosti lesních biotopů (více, než např. změna druhového složení). Vědci z BirdLife International na základě syntézy mnoha výzkumných prací doporučují, aby pro uchování biodiverzity lesních organismů zůstalo 10 – 20% rozlohy lesů bezzásahových (Hanski & Walsh 2004). Ke zvyšování prostorové rozmanitosti přispívají především přirozené disturbance, které jsou velmi důležité i při obnově původně komerčně využívaných lesů (Bässler & Müller 2010). Je zřejmé, že současné požadavky na plochu bezzásahových lesů v Ptačí oblasti Horní Vsacko se nejen neblíží výše uvedené minimální hodnotě 10% (tj. cca 2000 ha), nýbrž ani plocha lesů s požadovanou změnou způsobu hospodaření této rozlohy doposud nedosahuje. Navíc potřebná změna stavu lesů vymezených v tomto materiálu bude dlouhodobý proces, kde bude také aktivní lesnický management hrát významnou roli a to především při přeměně**

více pozměněných, kulturních porostů. V tomto materiálu aktuálně navržené porosty představují nejhodnotnější lesy, kde je potřeba uplatnění kombinace lesnických zásahů a přirozených disturbancí a to na základě individuálního posouzení momentálního stavu porostů a určení optimálního postupu. Nejde zde tudíž o otázku zasahovat – nezasahovat, nýbrž kde, jakými způsoby a v jaké intenzitě. **Vždy je však třeba brát v úvahu také podíl mrtvého dřeva, jehož zvyšování je kritické pro udržení většiny zvláště chráněných lesních druhů (Müller & Bussler 2008).** Prováděné zásahy musí být vedeny tak, aby nejen nelikvidovaly biotopové prvky klíčové pro přežívání ohrožených druhů, ale naopak jejich počet a rozmanitost zvyšovaly. Shrňme-li si priority aktivního managementu v části 7.3.2. vyjmenovaných porostech, při stavu, kdy druhové složení těchto porostů je přírodě blízké a zastoupení stadia rozpadu stromů se bude zvyšovat ponecháváním jejich větších částí až do přirozeného dožití, budou právě zásahy, vedoucí ke zlepšení prostorové diverzity, nejvýznamnější managementovou aktivitou, se kterou je potřeba počítat.

I když je v celém předešlém textu studie věnována pozornost a kladen důraz výhradně na sít nejlepších porostů a komplexů porostů, resp. jádrových území, které v současnosti hrají klíčovou roli pro fungování populací ohrožených ptačích druhů, je zřejmé, **že značný význam má a bude mít i stav a vývoj zbývající většiny ostatních „běžných“ lesů. I přes zachování nebo i zlepšení kvality jádrových porostů a komplexů bude rozloha těchto ploch vždy omezena. Na kvalitě výrazně převažující rozlohy ostatních lesů bude tudíž záviset, zda se stavy populací jednotlivých druhů v PO časem výraznějilepší, nebo budou konzervovány ve víceméně současném (ne příliš dobrém) stavu.** Poněvadž se v PO vyskytují s výraznou převahou ohrožené druhy, které mají vazbu na listnaté nebo smíšené lesy, **bude prvním základním předpokladem pozitivního posunu stavu jejich populací zvyšování rozlohy těchto lesů na úkor kulturních smrčín.** Zároveň s tímto se bude zvyšovat rozloha starších listnatých porostů, což je druhý ze základních předpokladů zvětšení plochy potenciálně vhodných porostů pro ohrožené druhy. A pokud se v těchto porostech podaří zajistit určité **zastoupení narušených a odumřelých stromů a zlepšení prostorové rozmanitosti,** bude naplněn třetí základní předpoklad pro využití těchto porostů ohroženými druhy a tím jejich většího rozšíření i do běžných hospodářských lesů Ptačí oblasti. Právě značná absence výše uvedených typů porostů v rámci běžných hospodářských lesů, vedla v minulosti k vytlačení biotopově náročných druhů do plošně velmi omezených zbytků lesů a k dnešní nutnosti věnovat jim, vzhledem k jejich klíčovému významu, maximální pozornost, k čemuž má přispět i tento materiál.

Ačkoliv monitoring Ptačí oblasti Horní Vsacko bude pokračovat i v dalších letech, je zřejmé, že nejvýznamnější biotopy na les vázaných ohrožených ptačích druhů již jsou, snad až na malé výjimky, známy. Především díky plochám těchto biotopů přežívají dosud v Ptačí oblasti zbytky populací ptačích druhů, které jsou zde předmětem ochrany i dalších druhů přílohy I a ohrožených ptačích druhů. Jejich podrobná znalost a jednoznačné vymezení dávají velkou možnost na plošně poměrně velmi omezeném území cílenými opatřeními zachovat nebo i zlepšit stav jejich populací. Mělo by být zájmem všech zainteresovaných stran této možnosti v maximální míře využít.

9. Souhrn

Předmět studie

Předmětem této studie bylo vyhodnocení stavu populací ochránářsky významných druhů ptáků, vázaných na bukové a jedlobukové porosty a také podrobnější zhodnocení jejich biotopů, hodnoceny byly také další skupiny rostlin a živočichů. Jako výchozí podklad byla použita studie z r. 2006 (Křenek 2006). Mezi ochránářsky významné druhy patří jednak druhy, které jsou předmětem ochrany v Ptačí oblasti Horní Vsacko, jednak zvláště chráněné a další evropsky významné druhy. Konkrétně se jedná o lejska malého, lejska bělokrkého, strakapouda bělohřbetého, žlunu šedou, datla černého, holuba doupňáka, puštíka bělavého, sýce rousného, čápa černého a jako o jediného zástupce smrkových porostů datlíka tříprstého. Předmětem studie bylo i hodnocení vlivu ochránářských opatření a lesnického hospodaření na tyto druhy.

Mapování ptáků

Mapování ptáků bylo provedeno během plošného mapování porostů v hnízdní době a také v rámci monitoringu druhů, které jsou předměty ochrany v Ptačí oblasti, který byl prováděn na stanovených transektech. Všechna data o výskytu sledovaných druhů byla v terénu zakreslována do porostních map, zpracována v elektronické podobě a následně zadána do Nálezové databáze ochrany přírody (NDOP). Během let 2006-2012 byly kompletně zmapovány všechny porosty v jádrových územích a pro doplnění i významné porosty mimo jádrová území.

Mapování biotopů

Mapování biotopů bylo prováděno ve vegetační době v roce 2012, bylo zaměřeno na zjištění kvality biotopů, tj. získávání údajů o druhovém složení, věkové a prostorové struktuře porostů, přítomnosti narušených, odumřelých a doupných stromů a torz, celkovém zastoupení mrtvého dřeva, hodnoceno bylo i zmlazení a bylinné patro. Při hodnocení bylinného patra byl prováděn i orientační botanický průzkum. Všechny údaje byly zapisovány do záznamových karet a byly poté použity k vyhodnocení kvality biotopů a zařazení porostů do příslušných kategorií. U nejvýznamnějších porostů byly podrobněji zpracovány návrhy způsobů hospodaření a také navrženo jejich vyhlášení MZCHÚ.

Vyhodnocení stavu populací ptačích druhů

Z deseti hodnocených druhů ptáků dochází u šesti druhů k poklesu početnosti, z toho u tří druhů k silnému poklesu (strakapoud bělohřbetý, lejsek malý a datlík tříprstý), u tří druhů k mírnému poklesu (žluna šedá, holub doupňák, lejsek bělokrký). U čtyř druhů se jeví populace jako stabilní (čáp černý, sýc rousný, puštík bělavý a datel černý). Z hlediska stavu ochrany je situace velmi podobná: 3 druhy jsou ve velmi nepříznivém stavu (strakapoud bělohřbetý, lejsek malý a datlík tříprstý), 1 druh (holub doupňák) je v nepříznivém stavu a 3

druhy v mírně nepříznivém stavu (žluna šedá, puštík bělavý a lejsek bělokrký). Pouze datel černý, sýc rousný a čáp černý jsou v příznivém stavu.

Hlavním ohrožujícím faktorem je pasečný způsob obnovy porostů, který vede k zániku biotopů a k jejich fragmentaci. Jen za posledních 25 let bylo vytěženo 530 ha porostů, což představuje 40% vhodných biotopů, zbylé vhodné porosty jsou v mytním věku a za normálních okolností by byly v krátké době rovněž vytěženy. **Negativně se projevuje také pěstování stanovištně nepůvodních druhů dřevin, zejména smrku a výchova porostů založená na pěstování kvalitního dřevního sortimentu spojená s odstraňováním narušených stromů a asanací menších polomů v listnatých nebo smíšených porostech. Tato výchova poté vede k vytváření homogenních porostů bez potřebných biotopových prvků, které následně nemohou nahradit kvalitní těžené porosty.** Mezi další negativní faktory patří také vysoká intenzita turistického ruchu, nelegální vjezd motorových vozidel, zejména motorek, čtyřkolek a v zimním období sněžných skútrů a také skialpinismus.

Vyhodnocení mapování biotopů

Mapování biotopů prokázalo velkou schopnost přirozené obnovy téměř všech hodnocených porostů. Ve **zmlazení** celkově velmi výrazně převažuje buk, méně je zastoupen javor klen, jedle bělokorá a smrk. Výrazně méně až ojediněle zmlazují další druhy dřevin (jasan, třešeň, jeřáb, jilm). Jeřáb a třešeň ptačí zmlazují především na chudých, vysychavých půdách, pravděpodobně však ani zde nemají za normálních okolností schopnost prosadit se v rámci horního patra. Problém, který v řadě porostů brání přirozenému zmlazení, je okus zvěří, kterým trpí nejvíce jedle a méně pak javor. Zmlazení většiny druhů je také limitováno vysokou vitalitou buku, zvláště na bohatších a vlhčích půdách.

Obdobnou druhovou skladbu jako zmlazení vykazuje také **horní patro** – tj. výrazně převažující buk a pomístně vyšší zastoupení jedle, klenu a smrku. Ostatní druhy jsou zastoupeny zcela ojediněle, což ukazuje na jejich neschopnost prosazení se v rámci kompetičních vztahů.

Z hlediska **věkové struktury** v drtivé většině převazují porosty stejnověké. Ze 138 hodnocených porostů bylo 63 stejnověkých jednoetážových, 54 stejnověkých víceetážových a jen 21 různověkých. Jako víceetážové byly označeny porosty s hlavní úrovní stromového patra a etáží keřového patra tvořenou přirozeným zmlazením. Různověké porosty byly, až na několik výjimek, selské lesy drobných vlastníků.

V lesních porostech se celkově nacházelo malé množství **doupných stromů**. Nejvíce případů nalezených doupných stromů bylo 0-3 ks na porost. Nejvíce porostů obsahovalo 0-1% doupných stromů z celkového počtu stromů v porostu.

Přítomnost mrtvého dřeva v porostech dosahovala v naprosté většině případů do 2% z celkové porostní zásoby. Většinu mrtvého dřeva tvořily suché větve a torza, padlých stromů se nacházelo poměrně málo, nejvíce případů bylo do 5 padlých stromů v porostu.

Z výše uvedeného plyne, že přítomnost významných prvků, jako jsou narušené a doupné stromy a mrtvé dřevo, je v hospodářských lesích nedostatečná. Nejvíce těchto prvků se nacházelo opět v selských lesích, které mají obecně nejvíce přirozený charakter.

Při hodnocení **bylinného patra** převažovaly druhy květnatých bučin a jedlobučin, místy doplněné o druhy suťových lesů. Ukázalo se, že pasečný způsob hospodaření má negativní vliv na druhové složení bylinného patra, do prosvětlených okrajů porostů pronikaly druhy pasek, což sice zvyšuje druhovou diverzitu bylinného patra, ale pouze na úkor kvality fytoocenóz. Mezi nejběžnější druhy bylinného patra patřily kaprad' samec, papratka samice, kaprad' rozložená, mařinka vonná, šťavel kyselý, kyčelnice cibulkonosná, kyčelnice žláznatá, kyčelnice devítilistá, rozrazil horský, ostružiník srstnatý, podběl lékařský aj. Naopak ze vzácných druhů byla zaznamenána měsíčnice vytrvalá, hlístník hnízdák, kruštík modrofialový, lýkovec jedovatý a sněženka podsněžník. Botanicky nejbohatším územím byl jednoznačně komplex lesů v okolí Krkosteny a Čerňanské Kyčery, kde bylo zaznamenáno jen při orientačním botanickém průzkumu 89 druhů vyšších rostlin, z toho 3 druhy zvláště chráněné. Toto území je spolu s PR Makyta botanicky nejhodnotnějším lesním územím nejen v Ptačí oblasti, ale i v celých Vsetínských vrších a Javorníkách. I z tohoto důvodu bylo území navrženo jako MZCHÚ.

Výše uvedené výstupy poukazují na to, že v lesích výrazně převažuje produkční funkce nad funkcemi mimoprodukčními – nedostatečně je zastoupeno stádium rozpadu, velmi slabě je vyvinuta věková a prostorová diferenciacie porostů, nápadné je rovněž velmi nízké zastoupení některých druhů dřevin. **Zejména stádium rozpadu** je z pohledu biodiverzity velmi důležité, jsou na něj ve velké míře vázány i druhy, které jsou předmětem ochrany v Ptačí oblasti Horní Vsacko.

Vyhodnocení negativních jevů a ochranných opatření

Doposud prováděná ochranná opatření jsou pro ochranu druhů nedostatečná, což dokazuje špatný stav populací hodnocených druhů i jejich špatný stav z hlediska ochrany přírody. Jejich nedostatečnost spočívá především v tom, že jsou dosud aplikovány na celkově malé rozloze lesů PO a také často v nedostatečné kvalitě. Pasečným způsobem jsou stále obhospodařovány i mnohé cenné porosty s následným založením nové uniformní kultury, namísto využívání podrostních forem hospodaření pomocí jemnějších způsobů obnovy jako jsou kotlíky do 0,2 ha, jednotlivý nebo skupinový výběr a ponechávání určitého počtu stromů k dožití. Drobné polomy v listnatých porostech, které by mohly být zdrojem mrtvého dřeva a torz, jsou odstraňovány. V porostech první a druhé kategorie jsou někdy prováděny stejné zásahy jako v porostech třetí kategorie. Zejména u soukromých lesů dochází k mýtním

těžbám ve všech kategoriích a objevují se případy, kdy nejsou ponechány vůbec žádné stromy k dožití.

Z prováděných opatření má okamžitý význam ponechávání torz, odumřelých a doupných stromů a také ponechávání nejkvalitnějších porostů bez zásahů, nebo jen s mírnými zásahy. Tato opatření mají okamžitý pozitivní dopad pro předměty ochrany i další druhy, neboť zajišťují existenci vhodných biotopů v současné době. Ponechávání stromů k úplnému dožití v rámci těžebních porostů bude mít pozitivní dopad hlavně v budoucnu, až budou tyto stromy dozrávat do stádia rozpadu a budou součástí nově dorostlých porostů. V porostech, kde byly provedeny jemnější zásahy, dochází k rychlému zlepšení věkové i prostorové struktury a ukazuje se, že pomocí těchto opatření může rychle dojít k celkovému zlepšení kvality porostů.

Návrh rozšíření sítě MZCHÚ a dalších ochranných opatření v PO

Pro zachování stabilních a vyvážených populací předmětných i dalších ochranných významných druhů je nutno vycházet z nároků těchto druhů a získaných poznatků. Na jejich základě byl navržen soubor opatření, jehož důsledná aplikace by mohla zvrátit dosud nepříliš dobrý stav. Nejzásadnější je uchování stávajících kvalitních biotopů. Studie opět potvrdila, že pro ochranu ochranných významných druhů i celého lesního ekosystému, jsou nejvýznamnější rozsáhlejší staré lesní komplexy, které fungují jako základní stabilizační prvky. Z uvedeného důvodu byla provedena změna kategorizace u částí porostů vymezených v původní studii (Křenek 2006) a navrženo rozšíření sítě maloplošných zvláště chráněných území, jejichž rozloha je v PO zatím velmi nedostatečná. Rozloha stávajících lesních MZCHÚ v Ptačí oblasti je 286 ha, většina MZCHÚ je menší než 25 ha \pm 5 ha, což je doporučená minimální výměra lesních MZCHÚ. Celkově bylo v této studii vymezeno 20 nejkvalitnějších lesních celků, z tohoto počtu bylo 9 navrženo na vyhlášení nových, nebo rozšíření stávajících zvláště chráněných území. Celková rozloha nově navržených MZCHÚ je 702 ha a spolu s rozlohou stávajících MZCHÚ by dosahovala 988 ha. Tento stav by bylo možné z hlediska zachování nejcennějších biotopů považovat za optimální.

Nezbytným krokem k zachování stabilních populací ochranných významných druhů je kromě rozšíření sítě MZCHÚ změna lesnického hospodaření alespoň v porostech na ploše jádrových území. Lesnické hospodaření by mělo vést k návratu stanovištně původních dřevin a věkově a prostorově diferencovaných porostů s dostatečným podílem odumřelého dřeva. Lesnické hospodaření by v jádrových územích mělo napodobovat přirozené procesy v lesních ekosystémech. V praxi to znamená upuštění od hektarových holosečí a přechod k diverzifikovanému hospodaření dle aktuálního stavu jednotlivých porostů a výskytů ohrožených druhů. Výchozím podkladem by měla být aktualizovaná kategorizace porostů v jádrových územích.

10. Závěr

Předkládaná studie přinesla aktuální poznatky o populacích předmětných i dalších významných druhů ptáků, zhodnocení stavu jejich biotopů, lesnického hospodaření a poukázala na hlavní problémy. Na základě dlouhodobého sledování se ukazuje, že stav většiny ochranně významných druhů je vesměs nepříznivý. Hlavní ohrožující faktor je lesnické hospodaření zaměřené primárně na dřevní produkci. Jak již bylo uvedeno výše, lesy na území Ptačí oblasti se zároveň nacházejí na území Chráněné krajinné oblasti Beskydy, Chráněné oblasti přirozené akumulace vod a Evropsky významné lokality Beskydy a jsou tedy součástí evropské sítě chráněných území NATURA 2000. Jejich význam je nesporný nejen na regionální, ale i národní a mezinárodní úrovni. Nespočívá jen v zachování biodiverzity, ale celého širokého spektra dalších funkcí. Produkční funkce by tedy měla být pouze jednou z mnoha funkcí a tomu by mělo být přizpůsobeno i lesnické hospodaření. Ochrana přírody, půdy, vod a vyrovnaného klimatu je veřejný zájem, který má ve společnosti vysokou hodnotu a je citován v řadě dokumentů (Politika životního prostředí, Program LČR 2020, Úmluva o biologické rozmanitosti, Směrnice Rady č. 2009/147/EC o ptácích, Směrnice 92/43 EHS o stanovištích, Zákon o vodách, Zákon o ochraně přírody atd.). Tento veřejný zájem by měl v oblasti, jakou je Horní Vsacko, převažovat nad zájmy ostatními. Mají-li lesy naplňovat hodnoty a zájmy plynoucí ze statutů, které jim byly přiřazeny, je nutné změnit přístup k jejich využívání a obhospodařování. Čistě produkční funkce je velmi těžce slučitelná s ostatními funkcemi. Jejich obhospodařování by tedy mělo být alespoň takové, aby byly všechny funkce minimálně vyváženy. Nedojde-li ke změně hospodaření a celkovému přístupu k lesům, nelze v budoucnu očekávat zlepšení stavu populací významných ptačích druhů, naopak je třeba počítat s jejich dalším snižováním.

Přílohy

Příloha č. 1 – mapy kategorizace porostů, jádrových území a návrhů MZCHÚ

Příloha č. 2 – mapy fragmentace porostů

Příloha č. 3 – mapy rozšíření významných druhů ptáků

Příloha č. 4 – mapovací karta

Příloha č. 5 – fotodokumentace

Příloha č. 6 - mapy nejvýznamnějších porostů a komplexů

Literatura

Bässler C., Müller J., 2010: Importance of natural disturbance for recovery of the rare polypore *Antrodiella citrinella* Niemelä & Ryvarden. *Fungal biology* 114: 129 – 133.

Beneš J., Konvička M. a kol., 2002: Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana I, II. SOM, Praha 2002, 857 pp.

Carlson A., 2000: The effect of habitat loss on a deciduous forest specialist species: the White-backed Woodpecker (*Dendrocopos leucotos*). *Forest Ecology and Management*, 131: 215-221.

Cepák J., Klvaňa P., Škopek J., Schröpfer L., Jelínek M., Hořák D., Formánek J., & Zárybnický J., (eds) 2008: Atlas migrace ptáků České republiky a Slovenska. Aventinum, Praha

Hanski I., Walsh M., 2004: How much, how to? Practical tools for forest conservation. BirdLife International, Helsinki, 50 pp. Dostupné online: http://www.birdlife.org/action/change/europe/forest_task_force/forest_conservation.pdf

Česká společnost ornitologická, databáze pozorování Avif na www.birdlife.cz.

Fuller R.J., 2000: Influence of treefall gaps on distribution of breeding birds within interior old-growth stands in Bialowieza forest, Poland. *The Condor* 102: 267-274.

Hogstav O. & Stenberg I. 1994: Habitat selection of a viable population of White-backed Woodpeckers *Dendrocopos leucotos*. *Fauna norv. Ser. C., Cinclus*, 17:75-94.

Hogstav O. & Stenberg I. 2005: Sexual differences in physical condition in the White-backed Woodpeckers *Dendrocopos leucotos* in relation to habitat type and across seasons. *Ornis Fennica* 82: 26-31.

Hora J., Brinke T., Vojtěchovská E., Hanzal V., Kučera Z., 2010: Monitoring druhů přílohy I směrnice o ptácích a ptačích oblastí v letech 2005 – 2007, 1. vydání, Praha: AOPK ČR 2010, 320 s.

Chytrý M., Kučera T., Kočí M., (eds.) 2001: Katalog biotopů České republiky, vydání první, Agentura ochrany přírody a krajiny & Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity v Brně, Praha. ISBN80-86064-55-7

Křenek D., 2006: Vymezení jádrových území a navržení přírodě blízkého hospodaření v lesích s ohledem na zachování ptačích druhů, jako předmětů ochrany v Ptačích oblastech Horní Vsacko a Beskydy, dep. in Správa CHKO Beskydy, Rožnov p. R.

Křenek D., 2008: Závěrečná zpráva z monitoringu Ptačí oblasti Horní Vsacko za rok 2008, dep. in ČSO, Praha

Křenek D., 2009: Závěrečná zpráva z monitoringu Ptačí oblasti Horní Vsacko za rok 2009, dep. in ČSO, Praha

Křenek D., 2010: Závěrečná zpráva z monitoringu Ptačí oblasti Horní Vsacko za rok 2010, dep. in ČSO, Praha

Košulič M. st., 2010: FSC ČR, o.s. Cesta k přírodě blízkému hospodářskému lesu. ISBN 978-80-254-6434-2

Kubát K., Hrouda L., Chrtek J. jun., Kaplan Z., Kirschner J. & Štěpánek J. (eds.), 2002 : Klíč ke květeně České republiky 928 p., Academia Praha. ISBN 80200-0836-5

Míchal I., Petříček V., (eds.), 1998: Péče o ochráněná území II, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, ISBN 80-86064-14-X

Moning C., Müller J., 2009: Critical forest age thresholds for the diversity of lichens, molluscs and birds in beech (*Fagus sylvatica* L.) dominated forests. Ecological indicators 9: 922-932.

Neuhäuslová Z. a kolektiv: 1998: Mapa potencionální přirozené vegetace, Academia Praha, ISBN 80-200-0687-7.

Pavelka J., 1991: Ptačí složka v karpatském jedlobukovém pralese Razula. Rigorózní práce. Kat. biol. Pedag. fak. v Ostravě, Ostrava, 36 s. + 19 tab.

Pavelka J., 1993: Avifauna navrhovaného chráněného území Vachalka u Karolinky, Zpravodaj OVM ve Vsetíně

Pavelka J., Trezner J., (eds.), 2001: Příroda Valašska (okres Vsetín), Český svaz ochránců přírody ZO 76/06 Orchidea, Vsetín 504 s + 64 s bar. přílohy

Pavelka J. a kol., 2003, 2004: Monitoring a ochrana sov v okrese Vsetín. Závěrečné zprávy z projektů ÚVR ČSOP za roky 2003 a 2004, dep. in kancelář ÚVR ČSOP, Praha

Pavelka J., 2005: Inventarizační průzkum NPR Razula z oboru ornitologie, dep. in Správa CHKO Beskydy, Rožnov p. R.

Pavelka J. a kol., 2005 – 2011: Monitoring a ochrana sov v CHKO Beskydy. Závěrečné zprávy z projektů ÚVR ČSOP za roky 2005 až 2011, dep. in kancelář ÚVR ČSOP, Praha

Průša E., 2001: Pěstování lesů na Typologických základech, Lesnická práce, vydání první, Kostelec nad Černými lesy. ISBN 80-86386-10-4.

Šťastný K., Bejček V., Hudec K., 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České Republice 2001-2003, Aventinum, ISBN 80-86858-19-7

Šťastný K., Hudec K. a kol., 2005: Fauna ČR Ptáci 2/II, svazek 29/2, Academia Praha, ISSN 0430-120X

Šťastný K., Hudec K. a kol., 2011: Fauna ČR Ptáci 3/I, svazek 30/1, Academia Praha, ISSN 0430-120X

Webové zdroje

AOPK ČR Nálezová databáze ochrany přírody. [online databáze; portal.nature.cz] 2013-02-28.

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů www.uhul.cz, 20.02.2013

Mapový portál ochrany přírody: [http: portal.nature.cz](http://portal.nature.cz), 20.02.2013

Agentura pro životní prostředí: [http kontaminace.cenia.cz](http://kontaminace.cenia.cz), 20.02.2013

Program 2020 Zajištění veřejného zájmu u LČR www.lesy-cr.cz, 20.02.2013

Seznam zkratk:

MZCHÚ – Maloplošně zvláště chráněná území

PP – Přírodní památka

PR – Přírodní rezervace

NPR – Národní přírodní rezervace

CHKO – Chráněná krajinná oblast

PO – Ptačí oblast

JÚ – Jádrové území

Zpracoval: Daniel Křenek, Jiří Pavelka

ve Valašské Bystřici 28. 02. 2013